

**PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU
MEMORANDUMA O FINANCIRANJU USUGLAŠENOG IZMEĐU EUROPSKE
KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O DODJELI POMOĆI IZ
INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU STRUKTURNU POLITIKU ZA SLJEDEĆU
MJERU PROGRAM ZA VODE I OTPADNE VODE U KARLOVCU, ZA GRAD
KARLOVAC, KARLOVAČKA ŽUPANIJA, HRVATSKA,
S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, ožujak 2006.

**PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU
MEMORANDUMA O FINANCIRANJU USUGLAŠENOG IZMEĐU EUROPSKE
KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O DODJELI POMOĆI IZ
INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU STRUKTURNU POLITIKU ZA SLJEDEĆU
MJERU PROGRAM ZA VODE I OTPADNE VODE U KARLOVCU, ZA GRAD
KARLOVAC, KARLOVAČKA ŽUPANIJA, HRVATSKA**

I. USTAVNA OSNOVA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o potvrđivanju Memoranduma o financiranju usuglašenog između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o dodjeli pomoći iz Instrumenta za pretpristupnu strukturnu politiku za sljedeću mjeru Program za vode i otpadne vode u Karlovcu za grad Karlovac, Karlovačka županija, Hrvatska (u daljnjem tekstu Memorandum) sadržana je u odredbama članka 139. Ustava Republike Hrvatske («Narodne novine», br. 41/2001 – pročišćeni tekst, i 55/2001).

II. OCJENA STANJA I CILJ KOJI SE DONOŠENJEM ZAKONA ŽELI POSTIĆI

1. Ocjena stanja

Europska komisija usvojila je 6. listopada 2004. pretpristupnu strategiju, a Uredbom Vijeća Europske unije 2257/2004 stvorena je i pravna osnova za odobravanje pretpristupnih programa pomoći Republici Hrvatskoj. Ovom pretpristupnom strategijom predviđeno je da Republika Hrvatska u razdoblju 2005. – 2006. ima mogućnost korištenja sredstava pomoći iz sva tri pretpristupna programa Europske unije (Phare, ISPA i SAPARD) u ukupnom iznosu 245 milijuna eura, i to:

- Phare u 2005. i 2006. godini po 80 milijuna eura
- **ISPA u 2005. godini 25 milijuna te u 2006. godini 35 milijuna eura**
- SAPARD u 2006. godini 25 milijuna eura

Vlada Republike Hrvatske zaključila je s Europskom komisijom (u daljnjem tekstu EK) Memorandum o suglasnosti o osnivanju Nacionalnog fonda 5. svibnja 2005. godine, koji je ratificiran 6. listopada 2005. godine («Narodne novine - Međunarodni ugovori», br. 10/05). Ovim Memorandumom uređuju se obveze i odgovornosti Nacionalnog fonda, međusobni odnosi Nacionalnog fonda i Nacionalnog ISPA koordinatora, te drugih provedbenih tijela, te prava i obveze tijela i osoba koje sudjeluju u provedbi programa pretpristupne pomoći Europske unije.

U okviru programa ISPA, a temeljem svojih nadležnosti, Nacionalni ISPA koordinator, u osobi mr.sc. Marije Pejčinović Burić, državne tajnice za europske integracije u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija, koordinirala je proces selekcije projekata koji su kandidirani za bespovratna sredstva iz programa pretpristupne pomoći ISPA. U suradnji s nadležnim službama EK, odabran je i projekt „Program za vode i otpadne vode u Karlovcu“. Temeljem Odluke VRH o pokretanju postupka za sklapanje Memoranduma o financiranju za gore navedeni projekt, od dana 13. listopada 2005., vođeni su pregovori hrvatskog izaslanstva s EK, te je VRH,

Zaključkom od 23. prosinca 2005., prihvatila Izvješće o vođenju pregovora za sklapanje Memoranduma te konačne verzije Memoranduma.

Memorandum je međunarodni ugovor koji sklapaju Europska komisija i Vlada Republike Hrvatske o potpori EU pretpripravnim mjerama u sektoru vodnog gospodarstva kojim se regulira financijski doprinos EU odnosno Republike Hrvatske, te se utvrđuje i tehnički, pravni i administrativni okvir unutar kojega će se predmetni projekt provoditi. U Prilozima I, II, III koji su sastavni dio Memoranduma detaljno su definirane tehničke karakteristike samog projekta, financijska konstrukcija, ali također i obveze svih tijela uključenih u provedbu vezanih uz provedbu programa – pravila financijskog upravljanja, praćenja izvršavanja plaćanja i provedenih mjera, sustava izvještavanja, nadzora i kontrole utrošenih sredstava, te promidžbenih mjera.

Europska komisija potpisala je Memorandum o financiranju 12. prosinca 2005. godine dok ga je u ime VRH potpisala mr.sc. Marija Pejčinović Burić, državna tajnica i Nacionalni ISPA koordinator, dana 30. siječnja 2006. godine, temeljem prije navedenog Zaključka Vlade Republike Hrvatske (Klasa: 441-03/05-01/13, ur.broj: 5030115-05-04) od 23. prosinca 2005. godine.

2. Cilj koji se donošenjem Zakona želi postići

Cilj Zakona je potvrđivanje Memoranduma o financiranju, međunarodnog ugovora kojim se uređuje financijski, tehnički, pravni i administrativni okvir unutar kojeg će se izvršavati predmetni projekt.

III. OSNOVNA PITANJA KOJA SE PREDLAŽU UREDITI ZAKONOM

1. Potvrđivanje Memoranduma o financiranju između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske

Potvrđivanje Memoranduma o financiranju usuglašenog između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o dodjeli pomoći iz Instrumenta za pretpripravnju strukturnu politiku za sljedeću mjeru Program za vode i otpadne vode u Karlovcu za grad Karlovac, Karlovačka županija, Hrvatska predstavlja pravnu osnovu za korištenje financijskih sredstava pomoći Europske unije iz pretpripravnog programa ISPA za predmetni projekt.

Potpisivanje Memoranduma bio je neophodan preduvjet za pokretanje provedbe predmetnog projekta kojim će se osigurati poboljšani standardi gospodarenja vodama u Karlovcu, čime će se izravno pozitivno utjecati na kvalitetu življenja građana, te će se doprinijeti ukupnom procesu pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

2. Nadležnost nad provedbom Memoranduma

Za provedbu Memoranduma nadležno je Ministarstvo financija i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva i tvrtka Vodovod i kanalizacija Karlovac kao krajnji korisnik, a u skladu s Operativnim sporazumom između Sektorskog dužnosnika za ovjeravanje (SDO), Sektorskog koordinatora za program ISPA (SKPI) i Krajnjeg korisnik (KK) za provedbu ISPA mjere potpisanog od svih strana 25. srpnja 2005. godine.

IV. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provođenje Zakona zahtijeva sredstva iz proračuna Republike Hrvatske, koja su već planirana u državnom proračunu RH za 2006. godinu i koja će biti planirana u državnim proračunima u slijedeće četiri godine. Provedba i korištenje odobrenih sredstava iz pretpristupnih programa pretpostavlja uspostavu institucionalno-kadrovskih uvjeta koji mogu zahtijevati dodatna sredstva za njihovo provođenje.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temelj za donošenje Zakona o potvrđivanju Memoranduma o financiranju između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske nalazi se u članku 159. Poslovnika Hrvatskog Sabora («Narodne novine», br. 6/02 – pročišćeni tekst i br. 41/02, te 91/03 i 58/04) i to u drugim osobito opravdanim državnim razlozima.

S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora, kojim država i formalno izražava spremnost da bude vezana već potpisanim međunarodnim ugovorom, kao i na činjenicu da se u ovoj fazi postupka u pravilu ne mogu vršiti izmjene i dopune teksta međunarodnog ugovora, predlaže se da se ovaj prijedlog Zakona raspravi i prihvati po hitnom postupku, objedinjujući prvo i drugo čitanje.

VI. KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEMORANDUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU EUROPSKE KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Temeljem članka 16. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora («Narodne novine», br. 28/96), a polazeći od članka 139. Ustava Republike Hrvatske, pokreće se postupak za donošenje Zakona o potvrđivanju Memoranduma o financiranju između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske.

Konačni prijedlog Zakona o potvrđivanju Memoranduma o financiranju između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske glasi:

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU
MEMORANDUMA O FINANCIRANJU USUGLAŠENOG IZMEĐU EUROPSKE
KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O DODJELI POMOĆI IZ
INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU STRUKTURNU POLITIKU ZA SLJEDEĆU
MJERU PROGRAM ZA VODE I OTPADNE VODE U KARLOVCU, ZA GRAD
KARLOVAC, KARLOVAČKA ŽUPANIJA, HRVATSKA**

Članak 1.

Potvrđuje se Memorandum o financiranju usuglašen između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o dodjeli pomoći iz Instrumenta za pretpristupnu strukturnu politiku za sljedeću mjeru Program za vode i otpadne vode u Karlovcu za grad Karlovac, Karlovačka županija, Hrvatska, potpisan 30. siječnja 2006. godine u izvorniku na engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Memoranduma iz članka 1. ovog Zakona u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik glasi:

ISPA Measure No:
2005 HR 16 P PE 001

FINANCING MEMORANDUM

**Agreed between the European Commission and
the Government of the Republic of Croatia**

**Concerning the grant of assistance from the Instrument for Structural Policies for
Pre-accession to the following measure**

***Karlovac Water and Waste Water Programme*
located in Town of Karlovac, Karlovacka County
in
Croatia**

FINANCING MEMORANDUM

The European Commission, hereinafter referred to as "the Commission", acting for and on behalf of the European Community, hereinafter referred to as "the Community" represented by the Director General for Regional Policy, Mr Graham Meadows, for the Commission

on the one part, and

The Government of the Republic of Croatia, acting on behalf of the Republic of Croatia, hereinafter referred to as "the beneficiary"

on the other part,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

The measure referred to in Article 2 below shall be implemented and financed out of the budgetary resources of the Community in accordance with the provisions set out in this Memorandum. The measure referred to in Article 2 below shall be implemented in line with the General Conditions annexed to the Framework Agreement signed between the Commission and the beneficiary and supplemented by the terms of this Memorandum and the provisions annexed hereto.

Article 2

Identification of the measure

The Instrument for Structural Policies for Pre-accession shall contribute, by way of a grant, towards the financing of the following measure as described in Annex I:

Measure number: 2005 HR 16 P PE 001

Title: Karlovac Water and Waste Water Programme – Town of Karlovac

Duration: **Start date:** The date of signature of the financing memorandum by the Commission

End date: 31/12/2010

Location: Municipality of Karlovac, Karlovacka County

Group: Kupa River, Danube River Basin

Article 3

Commitment

1. The maximum public or equivalent expenditure which may be taken into account for the purpose of calculating assistance shall be € 36 000 000;
2. The rate of Community assistance granted to the measure is fixed at 62.5 % of total public or equivalent expenditure as indicated in the financing plan in Annex II;
3. The maximum amount of assistance from the Instrument for Structural Policies for Pre-accession is fixed at € 22 500 000;
4. An amount of € 12 300 000 is committed from the 2005 budget under budgetary line 13.050101 Commitments in respect of subsequent instalments shall be based on the initial or revised financing plan for the measure, subject to the state of implementation of the measure and to budgetary availability.

Article 4

Payments

1. Community assistance shall cover payments on the measure for which legally binding commitments have been made by the Beneficiary and for which the requisite finance has been specifically allocated. These payments must relate to the works described in Annex I.
2. Payments made before the date of signature of Financing Memorandum by the Commission shall not be eligible for assistance from the Instrument for Structural Policies for Pre-accession.
3. The measure described in Annex I and payments by the body responsible for the implementation of the measure shall be completed no later than the End date indicated in the Article 2 above.

The report required for the payment of the final balance should be submitted not later than 6 months after this date.

4. The advance payment is fixed at € 4 500 000, which shall be transferred as follows:
 - An amount of € 2 250 000 is paid out after signature of this memorandum by the Beneficiary and fulfilment of the conditions in Article (8) 3;
 - The remainder is paid out after signature of the first substantial works contract indicated in the procurement plan and fulfilment of the conditions in Article 8 (4) hereunder.

Article 5

Respect of Community law and policies

The measure shall be carried out in compliance with the relevant provisions set out in the Stabilisation and Association Agreement¹ and shall contribute to the achievement of Community policies, in particular those concerning environmental protection and improvement.

Article 6

Intellectual property

The Beneficiary and the authority responsible for implementation mentioned in Annex I point 3 shall ensure that they acquire all necessary intellectual property rights to studies, drawings, plans, publicity and other material made in conjunction with planning, implementation, monitoring and evaluation of the project. They shall guarantee that the Commission, or any body or person delegated by the Commission shall have access and the right to use such material. The Commission will only use such material for its own purpose.

Article 7

Permits and authorisations

Any type of permits and or authorisations required for the implementation of the measure must be provided by the competent authorities of the Beneficiary in due time and in accordance with national law.

Article 8

Specific conditions related to the measure

Without prejudice to the general provisions specified in Annex III the Community grant for the measure is subject to the following conditions:

1. Condition on the assumptions and the status of the assets:

The Commission reserves the right to revise the amount of the assistance for ISPA set out in Article 3 if, within five years of the date of the completion of works, the operating conditions (tariffs, revenues, etc.) vary significantly relative to the original assumptions made in determining the level of the grant and/or there is a substantial modification:

- a) affecting the nature of the operation or its implementing conditions, or giving to a private or public body an undue advantage; and
- b) resulting either from a change in the nature of the ownership of any part of the financed infrastructure, or a cessation or material change in the operating arrangements.

¹ Regulation 2257/2004 of 20th December 2004, which extends ISPA to Croatia, says that references in instruments to Europe Agreements shall be taken to mean, in the case of Croatia, the Stabilisation and Association Agreement.

The beneficiary country shall inform the Commission of any such change, and shall seek the ex-ante agreement of the Commission to these changes.

2. Condition on viability:

The Community grant for the measure is subject to the authorities concerned making available sufficient resources in order to ensure the effective operation and maintenance of the assets.

3. The first instalment of the advance payment is subject to the awarding of Decentralised Implementation System (DIS) accreditation by the Commission to the ISPA implementing agency identified in Annex I.3.

4. The second instalment of the advance payment is subject to:

- (a) an undertaking by Vodovod i Kanalizacija Karlovac to take the corrective measures necessary to mitigate the impact of the project on the environment.
- (b) a loan agreement with the EBRD for co-financing investments included in this measure has been signed.
- (c) the completion of a full EIA in conformity with the requirements of Directive 85/337/EC as amended by Directive 97/11/EC and Directive 2003/35/EC, including public consultation, and the issuing of an environmental decision by the competent environmental authority.

5. The final payment is subject to:

- (b) the Commission receiving evidence that a solution for the safe management of sludge, compliant with applicable EC Directives, has been implemented.

Article 9

The implementation provisions described in the Annexes to this financing memorandum form an integral part of it.

Non-compliance with the conditions and implementation provisions shall be dealt with by the Commission according to the procedure stipulated in Annex III.1. Section VIII.

Article 10

The authentic text of this financing memorandum is the present document as signed hereunder.

Done at

Done at Brussels,

For the Recipient

For the Community

Marija Pejčinović Burić
National ISPA Coordinator

Graham Meadows
Director General

List of Annexes

Annex I **Description of Measure**

Annex II **Financing plan**

Description of measure
Karlovac Water and Waste Water Programme
Commission code No: 2005 HR 16 P PE 001

1. MEASURE TITLE

Karlovac Water and Waste Water Programme

2. AUTHORITY MAKING THE APPLICATION (National ISPA Co-ordinator)

2.1. Name: Ministry of Foreign Affairs and European Integration
Mrs Marija Pejčinović Burić – National ISPA Coordinator

2.2. Address: Petretićev trg 2, 10 000 Zagreb, Croatia

3. AUTHORITY RESPONSIBLE FOR IMPLEMENTATION (as defined at Section II (2) of ANNEX III.2)

3.1. Name: Central Finance and Contracting Unit, Ministry of Finance

3.2. Address: Katančićeva 5, 10 000 Zagreb, Croatia

4. FINAL BENEFICIARY (in case it is a different body from the authority mentioned under 3)

4.1. Name: Vodovod i Kanalizacija Karlovac (The Karlovac Water and Sewage Company)

4.2. Address: Gažanski trg 8, 47000 Karlovac, Croatia

5. LOCATION

5.1. Beneficiary country: Croatia

5.2. Region: Karlovacka County

6. DESCRIPTION

6.1. Background

The town of Karlovac has a population of slightly less than 60,000. It is situated at the confluence of the Korana, Mrečnica and the Kupa rivers. The River Kupa flows into the River Sava, which in turn discharges into the Danube.

The town is provided with a combined wastewater collection system, large parts of which were originally constructed in the 1930s. Approximately 75% of the city's urban population is connected to the mains sewerage system. The system comprises 93 km of sewers. Sections of the existing network need to be replaced or repaired and the network needs to be extended in order to provide greater cover for the town's inhabitants.

Currently the wastewater which is collected is discharged untreated through 6 main outfalls in the town. Two discharges are into the River Mreznica. This then impacts on water quality in the River Korana which also flows through the town and which contains a designated bathing water site. The other four discharges are into the River Kupa which runs through the centre of the town. The 6 outfalls need to be intercepted and the sewage flow diverted in order to be suitably treated prior to it being discharged into the River Kupa downstream of the town.

There is no WWTP plant in Karlovac, other than a small package treatment plant serving the suburb of Turanj to the South of the Town, and so a new WWTP is envisaged within the project to provide preliminary, primary, secondary and tertiary treatment thereby ensuring that all the sewage collected in the town is treated according to European Community and Croatian standards. The combined result of the actions will be the prevention of further pollution of the local rivers and raising their level of cleanliness to European norms.

The Karlovac project has been identified by the Danube and Black Sea Task Force (DABLAS) as a priority project due to the inclusion of the town of Karlovac on the Danube basin emission inventory. The inclusion on the inventory indicates that the discharge from the town has a regional, as well as national significance. In addition, due to it fulfilling the established priority investment criteria, the project is listed in the Croatian National ISPA Strategy for the Environment Sector as a priority project contributing to the improvement of water quality in the tributaries of the Sava River. The water and sewerage systems in the city are managed by Vodovod i Kanalizacija Karlovac (ViK Karlovac) - the Karlovac Water and Sewage Company - which is a company 100% owned by the municipality of Karlovac. In addition ViK Karlovac has signed a loan agreement with the European Bank for Reconstruction and Development in order to joint finance the project.

Aside from wastewater services ViK Karlovac is also responsible for the provision of water supply services for the town of Karlovac and to 46 smaller settlements within the county of Karlovac. The connection rate within the town is close to 100%, but there are some nearby villages without adequate piped water supplies. The few households that are not served by ViK Karlovac operate their own shallow wells. Monitoring of the current system for water supply in the City does not show any significant risk to human health associated with the drinking water supply. However, the condition of many elements of the system is such that there is an increasing risk of non-compliance with the parametric limits set out in the Drinking Water Directive, particularly as a result of breakages in older elements of the network. There are high levels of water losses, and there is a significant risk of drinking water

wells being contaminated by river water at times of high flow or flood and from ingress of polluted water into damaged distribution pipes.

The water for the town is abstracted from 6 shallow well complexes within the town, where water is disinfected by chlorination. In addition to pumping stations at the well heads, there are another eight pumping stations delivering to eight storage reservoirs and a distribution system of approximately 482 km of pipes with diameters of up to 500 mm. The oldest pipes date back to 1914.

Approximately 25,000 m³ per day (9 million m³ per annum) of water is delivered to some 29,000 premises by ViK Karlovac, with unaccounted water representing about 43% of the water abstracted.

As a result of the water and wastewater problems described above the town of Karlovac currently fails to comply with the following EU Directives:

- Drinking Water Directive (98/83/EC)
- Bathing Waters Directive (76/160/EEC)
- Urban Wastewater Treatment Directive (91/271/EEC)
- Water Framework Directive (2000/60/EC)

The objective of this measure is to eliminate the water and wastewater problems in the town of Karlovac thereby ensuring a greater degree of compliance with the mentioned Directives through the most cost-effective and sustainable means.

6.2. Components of the Project

The project consists of five groups of investment items, which are divided into 3 categories:

Water Supply

A. Water Supply System

Waste Water Treatment

B. Main Collector Sewers and Pump Stations

C. Secondary and Tertiary Sewers

D. New Wastewater Treatment Plant

Technical Assistance and Supervision

E. Technical Assistance, Supervision during Implementation and Publicity

A. Water Supply System

The water supply investments will help to minimise the risk to drinking water quality and reliability of service being compromised, through the refurbishment of key elements of the system and through the introduction of network management systems which will help to ensure safe operation of the supply system. In particular the improvements will help to minimise the level of system breakage and leakage. This will in turn minimise the potential for ingress into the system of contamination. System management tools will help to improve leak detection and prompt remediation. The main items to be carried out within this scope of work are:

1) Water Source Works

There is no immediate requirement for the development of any water recourses for the town of Karlovac. Refurbishment and cleaning of the existing (but unused) water abstraction wells at Mekušje and at Borlin will ensure that there is adequate supply for the town in the short term for immediate use in periods of water shortages due to seasonal low flows in the river or due to emergencies. In addition the reliable yields of the existing well systems are not known. Therefore hydro-

geological investigations are required to determine the reliable yields of the existing well systems. These investigations should be followed by the refinement of the water resources management strategy for the service area. Such a strategy may include the development of new resources in addition to the cleaning of the existing ones, but until adequate information is available, this cannot be properly determined.

2) Network modelling

This task will include computer, specialist software and specialist support. This will enable the creation and calibration of a computerised model of the water distribution systems. This model will be used to improve the detailed management of the system

3) Metering of the distribution network

Water meters are already installed at the well systems and at pumping stations within the water distribution network. However, at present there is no district metering programme which will provide vital information both for leak detection and for the general management of the system. A district metering system, consisting of water meters monitoring flows into and out of specific districts, will be installed so that areas with already high or increasing flows can be quickly identified and the necessary leak detection and repairs carried out. This will assist in the reduction of unaccounted for water.

4) Leak detection programme

This will include the provision of two loggers, a noise leak correlator, a vehicle and suitable specialist training. Initially, the programme will concentrate on the detection of leaks in an area to be selected based on historical data on the numbers of leaks identified and the condition of the pipes at the repair locations. During this initial programme, ViK Karlovac staff will be trained in the operation of the leak detection equipment.

5) Water distribution pipe replacement.

There are 135 km of old asbestos cement pipes that are in poor condition and are in need of replacement or refurbishment. The project will replace 10.5 km of the pipes which are in the worst condition as the start of a programme for their gradual total replacement.

6) Refurbishment of reservoirs. This will entail the refurbishment of the Borlin reservoir, as well as the refurbishment and repair of the other existing reservoirs. This system will help to ensure that appropriate levels and pressures are maintained in the system.

B. Main Collector Sewers and Pump Stations

These investment elements will refurbish and complete the main elements of the wastewater collection network as required by the UWWT Directive. Moreover this network will divert wastewater flows from the receiving waters in the vicinity of both the town's water abstraction points and a designated bathing water site, to the location of the new wastewater treatment plant, downstream of the town. The main items to be carried out within this scope of work are:

1) Construction of the Banija Interceptor Sewer and Syphon

This sewer will collect wastewater from the Banija and Drežnik areas of the town and transfer it to the main sewer network via a siphon passing under the Kupa river. This will eradicate the three discharges of untreated wastewater into the River Kupa from the North bank.

2) Construction of the Svarca Interceptor Sewer

This will comprise of the construction of interceptor sewers in the Svarca and Mostanje regions of the town together with associated pumping stations. These interceptors will collect wastewater from these areas (on the South side of the Town) and transfer them to the South Collector and then to the wastewater treatment plant. This will eradicate the current discharge of untreated wastewater into the River Mrežnica from the North bank.

3) Construction of the Grad Collector Sewer and Lift Station

This new main sewer, known as the Grad Collector Sewer, will be constructed to intercept the flows to the existing Grad outfall in the 3m diameter Grad Main Sewer at the edge of the Zvijezda area of the town. The collector will then direct the wastewater to the WWTP via a syphon beneath the River Korana. This sewer will eradicate the main discharge into the River Kupa from the South Bank.

4) Construction of the Grad Stormwater Outfall

Stormwater flows greater than 2 x DWF will be discharged directly to the River Kupa through a new storm water outfall sewer. The separation of the wastewater from the storm water will reduce the amount of sewage requiring treatment as the existing sewerage system is largely a combined one.

5) Construction of the Grad Stormwater Pumping Station

A stormwater pumping station is needed to pump the stormwater into the river Kupa at times of high water level (on the infrequent occasions when large storm water flows in the sewerage systems coincide with high water levels in the River Kupa). The new pumping station will replace the existing Sanac Pumping Station and Grad Outfall Sewer both of which are more than seventy years old.

6) Construction of the PPK Inceptor Sewer

The wastewater effluent from the PPK meat factory will be collected by this new sewer and will in turn connect into the proposed Banija Interceptor Sewer. The construction of this sewer will eradicate discharges from the PPK meat factory which currently go untreated into the River Kupa.

7) Replacement of damaged sewers in the Central Urban Area

Many of the sewers in Karlovac were built over 50 years ago and some are more than 70 years old. Many of these sewers were built with poor quality materials and they have deteriorated over time. During periods of high groundwater levels, water from the surrounding soil gains access to the sewers through badly constructed joints and the poor quality pipe materials. This contributes to the relatively high levels of infiltration that are known to be present in some parts of the sewerage system. Approximately 1.3 km of the most seriously damaged sewers are to be replaced within this measure.

C. Secondary and Tertiary Sewers

The installation of these elements will further contribute to the completion of the wastewater collection network for the agglomeration of Karlovac. The combination of this investment and the main collector system investments will ensure that wastewater from premises within the city is safely and reliably collected and transferred to the new wastewater treatment plant. The main items to be carried out within this scope of work are:

1) Construction of sewerage systems in the areas of Mala Svarca and Logoriste. These areas are located close to the South Collector sewer

and their connection to it is a cost-effective solution to the provision of wastewater collection in these areas.

- 2) Construction of sewerage systems in the area of Eastern Svarca. This area is located close to the South Collector sewer and connection to it is a cost-effective solution to the provision of wastewater collection in this area.

D. New Wastewater Treatment Plant

This item will entail the construction of a completely new 100,000 p.e., 26,000 m³/d (approx. 300 l/sec) design dry weather flow capacity wastewater treatment plant to provide full treatment to all the wastewater collected within the town of Karlovac. To fully comply with the effluent requirement standards for a Category II river in a "sensitive" area, the treatment processes will include nutrient reduction facilities.

This item will comprise 6 elements:

- 1) Inlet Pumping Station, Inlet Works, Offices, Workshops & Laboratory
The construction of an inlet works for preliminary treatment of the wastewater using screening, grit removal, and fat & grease removal. The laboratory will provide for the monitoring of both the inflow and outflow characteristics of the wastewater and associated environmental monitoring.
- 2) Primary Sedimentation & Sludge Treatment facilities
The sedimentation tanks will provide primary treatment for the inflow. Sludge treatment will be in the form of thickening, anaerobic digestion, and mechanical dewatering.
- 3) Secondary and tertiary sewage treatment facilities
A biological treatment stage using activated sludge will be employed. This will incorporate tertiary treatment using de-nitrification and phosphorous precipitation.
- 4) Effluent pumping station
The effluent pumping station will pump the treated final effluent to the river during high water level periods.
- 5) Embankments & fencing
These elements are to prevent flooding of the WWTP and to ensure security of the facilities;
- 6) Access road;

E. Technical Assistance, Supervision during Implementation and Publicity

These items will contribute to an increase in the overall efficiency of operation of the water and wastewater management systems within ViK Karlovac. In addition the technical support will assist in the implementation of the project and also the preparation of a long term investment strategy for ViK Karlovac. The items consist of the following elements:

- 1) Technical Assistance for improving operational efficiency

This task consists of the following elements designed to improve the asset management knowledge of the Beneficiary. It comprises of:

- Provision of advice and training to the PIU (Project Implementation Unit) in the use of mapping, Flow Measurement techniques, GIS database and network hydraulic modelling software, in order to undertake a comprehensive inventory of the condition of the water supply and sewerage networks.

- Devising an infiltration reduction strategy to identify short and long term projects to further reduce infiltration and leakage and consequent operational costs.

2) Supply of operational and maintenance equipment

This task consists of the supply of 2 modern vacuum and jetting tankers and 1 small jetting tanker for the collection of sewage and sewerage system maintenance. They will replace the existing obsolete tankers owned by ViK Karlovac.

3) Preparation of phase II investments

A consultant will review and revise the existing long term investment plan for water and wastewater services in Karlovac taking into account changes in the baseline situation and the results of the investigations and studies described above.

4) Support for the PIU

This assistance will help to ensure the effective implementation of the measure. The Project Implementation Consultants (PIC) will assist the PIU as required in the design, procurement and contract administration processes. The consultants will be expected to prepare detailed designs and tender documents for the proposed works and other contracts, and to assist in the preparation of all the necessary documentation such as public notifications, pre-qualifications where appropriate, invitations to tender, answering tender questions, functional guarantees, detailed specifications, evaluation criteria etc. The consultants will also provide tender evaluators and specialist assistance and training required for the wastewater and water surveys and future investment strategies. Furthermore, the consultants will provide advice and training in the following areas:

- Capacity building (capacity of the Project Implementation Unit in the preparation, implementation and monitoring of internationally funded projects), including an agreed training needs analysis and the provision of an on-the-job training programme
- Ensuring the continuous upgrading of an action plan for the monitoring of industrial wastewater and the enforcement of pre-treatment or treatment compliance, including advice and training in this field for the PIU. The action plan has clearly to outline the future strategy regarding the choice between connection of industrial waste water to the municipal WWTP (and the development of separate tariffs, which reflect the true costs of treatment) or the installation of a proper purely industrial treatment process, which will also need clear enforcement requirements.
- Elaboration of a strategy for the safe management of sludge in compliance with local legislation and EC Directives and advice and training of the PIU on this.
- Support to the PIU in preparing project progress reports and performance indicator monitoring information.

5) Supervision of the construction works

This assistance is required in order to effectively supervise the various works contracts that are contained in the measure in accordance with FIDIC Conditions of Contract.

6) Publicity for the project

This will cover both publicity of the EU contribution to the ISPA measure and also an awareness campaign with regard to the improvements in the quality of services following the investments. This will be important to support the acceptance by the population of the necessary tariff increases.

7. OBJECTIVES

The main objectives of the measures are:

1. To ensure the provision of safe drinking water in accordance with the requirements of European Community and Croatian legislation
2. To protect the water environment in the Karlovac region and in so doing to achieve improved compliance with European Community and Croatian legislation in respect of the water environment

The project's specific objectives are:

Protect existing drinking water sources from potential contamination by surface water during high water conditions,

Prevent contamination of the water distribution network and thereby safeguard drinking water quality,

Improve the water supply system operational efficiency and reliability,

Improve the water quality of surface waters within the town of Karlovac, by reducing pollution load by over 3,000 kg BOD/d,

Raise the Kupa river water quality downstream of the town from Class III to II or better,

Reduce ground water pollution through infiltration from sewers,

Improve the operational reliability and efficiency of the wastewater network.

7.1 Physical Indicators

The indicative key indicators, as illustrated in the following tables, will be used to monitor the physical progress of the construction of the project. A final list of physical indicators will be established for monitoring purposes once the design of the various components has been finalised.

The proposed indicative performance indicators are the following:

Performance Indicators	Before ISPA	After ISPA
<i>Drinking Water</i>		
Unaccounted for water	43%	35%
Drinking Water Quality Degradation in Distribution	7%	5%

Performance Indicators	Before ISPA	After ISPA
Wastewater treatment and collection		
Resident population connected to the sewerage system/total resident population	75%	95% & 100%*
Average wastewater volume collected and treated/day	0	20,800 m ³ /d
Water quality classification of the Kupa river immediately downstream of Karlovac	Class III	Class II
Infiltration to the sewerage system	2000 m ³ /d	1,500 m ³ /d
Compliance with discharge standards of UWWTD	0%	100%

*Town of Karlovac – 95%, suburb of Duga Resa – 100%

For the outflow of the WWTP, the following reductions are envisaged:

Agent	Present situation mg/l	After ISPA mg/l	% Reduction
BOD (Biological Oxygen Demand)	231	22	90
COD (Chemical Oxygen Demand)	512	121.5	75
SS (Suspended Solids)	272	25.8	90
Nitrogen	40	9.5	75
Phosphorous	9	1.6	80

8. INDICATIVE WORK SCHEDULE

	Category of work	Tendering	Award	Completion
1	Supervision of construction works	July 2006	January 2007	December 2010
2	Technical support equipment including leak detection equipment, a vehicle, network modelling equipment and software, together with training	July 2006	January 2007	December 2009
3	Sewer Maintenance Equipment	October 2007	January 2008	December 2009
4	Construction and refurbishment of wastewater collectors, pumping stations and water pipes	November 2006	February 2007	December 2009
5	Construction of WWTP	November 2006	February 2007	July 2010
6	Technical Assistance (PIC)	February 2006	August 2006	June 2010

9. ECONOMIC AND SOCIAL COST-BENEFIT ANALYSIS

The measure carries a number of important economic, social and environmental benefits. For the combined water and wastewater components, the cost benefit analysis results in a positive benefit/cost ratio.

10. MAIN ELEMENTS OF FINANCIAL ANALYSIS

A financial analysis of the project has been carried out to ensure its financial viability and affordability. The following assumptions underlie the financial analysis:

- the proposed investment programme of € 36,5 million, out of which a total of € 36 million in eligible expenses, will be financed by a 62.5% ISPA grant, 9.7% national sources and 27.8% EBRD loan;
- the actual water/ wastewater tariff in 2005 is € 0.82/m³ (incl. 22% VAT) for domestic consumers and €1.89/m³ for non-domestic consumers (incl. 22% VAT);
- the water consumption: 132 l/d/c in 2004;
- with the average monthly household income of €375 in 2004 the affordability ratio does not go above 2.05% during the whole project life;
- The NPV for the project is €1.17 mln. using ISPA assistance;
- The FIRR is 5.3% for the project using ISPA assistance;
- The Benefit/Cost ratio is 1.03.

10.1. Polluter Pays Principle

Existing tariffs are applied on a per unit consumption basis, with all consumption being metered. The volume of water consumed is used to calculate charges for

wastewater services. Since, wastewater discharges are currently not treated – the charging mechanism for water supply and wastewater services does not distinguish between degrees of pollution discharged by the current charging system.

The Republic of Croatia is committed to the application of the polluter pays principle and the charging system applied by ViK Karlovac will be adapted to meet this needs.

The application of a full cost recovery tariff necessitates significant changes (increases) in tariff levels to be made. The needs of the polluter pays principle will form part of the change process, for which the development of an implementation strategy is under preparation.

The Polluter Pays Principle is already applied in Croatia to a great extent as set out in the relevant national legislation and in the National ISPA Strategy for the Environment.

10.2. Tariffs

Charges for water supply and wastewater services are set to recover operating costs, provisions for depreciation and partial capital costs. Owing to differences in projected sales volumes and budgeted operating costs, ViK realises a small operating loss. The operating margin in the year 2004 was –3%. Future tariff policies envisage the continuation of this policy, with tariff levels gradually being increased to recover:

- Additional depreciation charges from the proposed capital investment,
- the operating costs of providing wastewater treatment services,
- debt servicing obligations arising from the proposed capital investments,
- financial returns enabling future capital investment needs to be financed from user charges.

Different tariff levels are currently applied for domestic and non domestic (industry, commercial and public enterprises). It is intended that equalisation of tariffs will be implemented over the next 10 years, except where different tariffs reflecting treatment costs can be justified. This policy forms part of the Loan Agreement between ViK and the EBRD and the Guarantee Agreement from the City of Karlovac. This will likely result in larger increases in household tariffs than would otherwise have been required if the differential were maintained. It is expected that these increases would be at least 20-30% above other required tariff increases for domestic customers.

To ensure financial sustainability the following increases in average tariff levels for water supply and wastewater services are required for the years 2007-2009:

- 2007: 12% in real terms;
- 2008: 11% in real terms;
- 2009: 15% in real terms.

The aggregated increase is equivalent to a 45% increase in tariffs. The increase needs to be applied before the first year of repayment of the debt financing facility, and some flexibility exists in the timing of the increase, though not in the total increase that is required. Additional tariff increases will be necessary for domestic customers to equalise tariffs among different customer classes as well as to finance additional capital investments over the course of the project cycle.

With the proposed increases in tariff levels to meet the needs of the priority investment project, the cost of water supply and wastewater services is shown to satisfy affordability benchmark requirements. The consumer affordability (expressed as a percentage of average household income) for water supply and wastewater services is initially shown to remain around 2% of household income with the impact in increased tariffs being offset by a combination of:

- reduction in water consumption (8%) as a result of increasing tariff levels;
 - increases in average household income of 30% over the period to the year 2010.
- In the longer term, as household income continues to increase, the affordability of services is shown to improve with cost of services falling to around 1.6%. However, this improvement will be offset by further needs to increase tariff levels, in particular to harmonise tariffs for household and commercial customers.

10.3. Operation and Maintenance

ViK Karlovac's policy in establishing tariff levels is that these are set to recover all operating and maintenance costs inclusive of provisions for depreciation. Charges are levied on a volumetric basis with tariff levels being set each year using forecast projections of operating costs and levels of consumption. Uncertainties only arise from potential variations from these forecasts (tariff levels can be altered during the course of the year to address these issues) and in the ability of ViK Karlovac to collect billed revenues. ViK Karlovac has a current collection rate of 98%.

11. ENVIRONMENTAL IMPACT ANALYSIS

An EIA in compliance with the requirements of Directive 85/337/EC as amended by Directive 97/11/EC and Directive 2003/35/EC will be carried out and forwarded to the Ministry of Environmental Protection, Physical Planning and Construction. The envisaged completion date for the EIA procedure is before the end of 2005.

12. COST AND ASSISTANCE (IN €)

A. Indicative Cost Breakdown between types of Expenditure

Item	Total costs (mln. Euro)	Non-eligible costs (Euro)	Total eligible costs (Euro)
Land purchase	0.47	0.47	0
Main works	22.02	0.00	22.02
Plant and machinery	8.27	0.00	8.27
Technical assistance	0.66	0.00	0.66
Supervision during implementation	1.77	0.00	1.77
Contingencies	3.32	0.04	3.28
Tax/public levies	0.00	0.00	0.00
Other	0.00	0.00	0.00
TOTALS	36.51	0.51	36.00

B. Indicative Eligible Cost Breakdown by Component

Item	Water network	Sewer network	WWTP	Totals (million Euros)
Site preparation	0	0	0	0
Main works	1.24	13.33	7.45	22.02
Plant and machinery	0.32	2.09	5.86	8.27

Technical assistance: - Drainage Area Study - Water Supply Study II	0.27	0.39	-	0.66
Supervision during implementation	0.1	0.9	0.77	1.77
Contingencies	10%	10%	10%	3.28
TOTALS	2.12	18.38	15.49	36.00

Total cost (€ mln)	Private sector contribution (€ mln)	Non eligible expenditure (€ mln)	Total eligible cost (€ mln)	ISPA grant (€ mln)	Grant Rate %
36.51	0	0.51	36.0	22.5	62.5

Rate of assistance: 62.5%

13. INVOLVEMENT OF IFIs

The EBRD in conjunction with the European Commission, has been involved in the development of the Karlovac Water Supply and Sewerage Services Development programme. The EBRD has made a loan commitment to Karlovac ViK to provide €10 mln. of financing that can be used to provide part of the required co-financing for the European Union ISPA grant.

14. SPECIFIC CONDITIONS RELATED TO THE MEASURE

See Article 8 of the Financing Memorandum.

15. PROCUREMENT PLAN

The works will be implemented according to the indicative procurement plan appended as annex I.a

Since co-financing is provided also by the EBRD, a derogation from the tendering procedures under Title V of the Financial Regulation is authorised in line with the provision of Council Regulation (EC) No 1267/99 of 21 June 1999 establishing an Instrument for Structural Policies for pre-Accession, as amended by Council Regulation (EC) No 2382/2001. Participation of third countries in the invitations to tenders and contracts is authorised with regard to this project. Expenditure carried out in accordance with procedures appropriate to the EBRD, meeting ISPA rules for eligibility shall be used in calculating total eligible expenditure for these measures.

ooOOOoo

Indicative Procurement Plan

Tender N°	Description of works and services to be tendered	Type of contract (works, supplies or services)	Provisional month of launch of tender (month/ year)	Rate of reimbursement of invoices relating to specific contract
1	Supervision of construction works	Services	July 2006	62.5%
2	Technical support equipment including leak detection equipment, a vehicle, network modelling equipment and software together with training	Supplies	July 2006	62.5%
3	Sewer Maintenance Equipment	Supplies	October 2007	62.5%
4	Construction and refurbishment of wastewater collectors, pumping stations and water pipes	Works	November 2006	62.5%
5	Construction of WWTP	Works	November 2006	62.5%
Several	Technical Assistance (PIC)	Services	February 2006	62.5%

The specific terms for the award of contracts will be made available in the Official Journal of the European Communities and/or the Internet.

FINANCIAL PLAN (based on commitments from EU budget)

Title of measure: Karlovac Water and Waste Water Programme

ISPA No: 2005/HR/16/P/PE/001

Euro

Year	Total Cost		Eligible Cost								Loan from IFU	
			Total		ISPA		National authorities					
							Central Government	Regional Authority	Local Authority	Other*		
	1	2	3	4 (%)	5	6 (%)	7	8	9	10	11	12 (%)
	=2+3		=5+7+8+9+10	=3/1*		=5/3						=11/1
2004												
2005	19.680.000	-	19.680.000	100	12.300.000	62,5	1.980.000	-	5.400.000	-	-	
2006	16.320.000	-	16.320.000	100	10.200.000	62,5	1.520.000	-	4.600.000		-	
non annualised	510.000	510.000									10.000.000	
Total	36.510.000	510.000	36.000.000	98,603	22.500.000	62,5	3.500.000	-	10.000.000		10.000.000	27,39

* to be specified

* to be specified

ANNEX III.1

ISPA Financial Implementation Provisions

Section I

Forms and rate of assistance

- (1) Community assistance under ISPA may take the form of non-repayable direct assistance, repayable assistance or any other form of assistance.

Assistance repaid to the managing authority or to another public authority shall be reapplied for the same purpose.

- (2) The rate of Community assistance granted under ISPA may be up to 75% of public or equivalent expenditure, including expenditure by bodies whose activities are undertaken within an administrative or legal framework by virtue of which they are regarded as equivalent to public bodies. The Commission may propose to increase this rate to up to 85%, in particular where it considers that a rate higher than 75% is required for realising measures essential for achieving the general objectives of ISPA.

The rate of assistance and the maximum amount of the ISPA grant shall be specified in the financial memorandum relating to a measure.

Save in the case of repayable assistance or when there is a substantial Community interest, the rate of assistance shall be reduced to take into account:

- (a) The availability of co-financing;
- (b) The measure's capacity to generate revenues; and
- (c) An appropriate application of the polluter-pays principle.

- (3) Measures which generate revenues in accordance with paragraph 2(b) shall be those concerning:

- (a) Infrastructure the use of which involves fees borne by users;
- (b) Productive investments in the environment sector.

Guidelines for application of the polluter pays principle have been elaborated by the Commission.

- (4) Preliminary studies and technical support measures may be financed exceptionally at 100% of the total cost.
- (5) Measures covered by a financing memorandum are to be implemented by the beneficiary country in close collaboration with the Commission, which will retain responsibility for the utilisation of appropriations.

Section II

Commitments

- (1) The Commission implements expenditure under ISPA in accordance with the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities on the basis of the financing memorandum to be drawn up between the Commission and the beneficiary country.

However, annual budgetary commitments in respect of assistance granted to measures shall be carried out in one of the following two ways:

- (a) Commitments in respect of the measures assisted by ISPA to be carried out over a period of two or more years shall, as a general rule and subject to point (b), be effected in annual instalments.

The commitment in respect of the first annual instalment will be made by the Commission when it signs the financing memorandum relating to the measure.

This commitment will correspond to the amount of grant mentioned in the first year indicated in the financing plan. During the period leading to full decentralisation, it should be sufficient to cover the works to be contracted in the first years.

Commitments in respect of subsequent annual instalments shall be based on the initial or revised financing plan for the measure. They will, in principle, be granted at the start of each financial year and at the latest by 1 April of the year in question, provided that the forecast expenditure for the coming year justifies it and that the progress of the works demonstrates that the project is proceeding satisfactorily towards completion and subject to budgetary availability.

- (b) For measures with a duration of less than two years or for which the Community assistance does not exceed Euro 20 million a first commitment of up to 80% of the total assistance granted may take place when the Commission signs the financing memorandum relating to the measure.

The remainder will be committed provided that the progress of the works demonstrates that the project is proceeding satisfactorily towards completion and subject to budgetary availability.

- (2) Except in duly justified cases, the assistance committed to a measure on which substantial work has not begun within two years from the date of the signature by the Commission of the financial memorandum relating to the measure will be cancelled.

In any case the Commission shall inform in good time the beneficiary country and the designated authority whenever there is a risk of cancellation.

Section III

Payments

- (1) Payments may take the form of either advance payments, intermediate payments or payments of the final balance.

Intermediate payments and payments of the balance shall relate to expenditure actually certified and paid, which must be supported by receipted invoices or accounting documents of equivalent probative value.

- (2) Advance payments

As a general rule an advance payment of up to 20% of total assistance from ISPA as initially decided shall be paid to the designated authority as defined in (9).

The advance payment is as a general rule transferred in the following ways:

- A first instalment of up to half of the advance is paid when the beneficiary country signs the financing memorandum;
- The remainder is paid out following the signing of the first contract, normally the first works contract.

Deviations from the general rule have to be approved by a Commission decision in the financing memorandum relating to the measure.

All or part of an advance payment shall be repaid by the designated authority referred to in paragraph (2) if no payment application is sent to the Commission within 12 months from the date on which the advance payment is paid. The amount of the advance to be repaid will be determined by the Commission on the basis of eligible expenditure effectively paid. Repayment of the advance does not lead to the cancellation of the Community assistance.

- (3) Intermediate payments

Intermediate payments are made by the Commission to the designated authority on request and provided that the measure is progressing satisfactorily towards completion and shall be made to refund the expenditure certified and actually paid, subject to the following conditions:

- The beneficiary country has submitted a report describing the progress of the measure in terms of its physical and financial indicators and its conformity with the financing memorandum, including where appropriate any specific conditions attached to the assistance,
- The observations and recommendations of the national and/or Community inspection authorities have been acted upon,
- Any technical, financial and legal problems that have arisen and the measures taken to correct them have been indicated,
- Any departures from the original financing plan have been analysed,
- The steps taken to publicise the measure have been described.

The beneficiary country shall be informed by the Commission if one of the above mentioned conditions is not fulfilled;

The standard model provided by the Commission for payment claims and for financial and physical progress reports should be used.

(4) Beneficiary countries shall ensure that applications for payment are submitted to the Commission as a general rule three times a year, by 1 March, 1 July and 1 November at the latest.

(5) The total amount of the payments made under (2) and (3) may not exceed 80% of the total assistance granted. The Commission may increase this percentage to 90% in justified cases.

(6) Payment of the balance of Community assistance

The balance of Community assistance calculated on the basis of expenditure certified and actually paid will be paid provided that:

- The measure has been carried out according to its objectives,
- The measure has met its specific conditions as mentioned in the financing memorandum,
- The final report referred to in section V is submitted to the Commission,
- The designated authority or body referred to in paragraph 2 submits an application for payment to the Commission within six months of the deadline for completion of the work and for expenditure laid down in the financing memorandum,
- The beneficiary country certifies to the Commission that the information given in the application for payment and in the report is correct,
- The beneficiary country has sent to the Commission the declaration referred to in Annex III.4.C,
- All the information and publicity measures drawn up by the Commission under Annex III.6 have been implemented
- When the management of aid under a measure is conferred on implementing agencies in applicant countries on a decentralised basis, the beneficiary country provides the Commission with all the information necessary to verify that Community rules concerning public procurement have been complied with, in particular as regards the publication of tender notices and the submission of tender evaluation and contract award reports and that all conditions specified in the financing memorandum have been complied with.

(7) If the final report referred to above is not sent to the Commission within 6 months of the final date for completion of the works and payments as specified in the financing memorandum, that part of the assistance representing the remaining balance for the measure should be cancelled.

(8) Requests for interim and final payment presented by a beneficiary country are accompanied by a declaration of the National Authorising Officer that declared payments only relate to expenditure supported by receipted invoices or accounting documents of probative value and which comply with the provisions governing eligibility of expenditure for projects assisted by ISPA as specified in Annex III. 2.

- (9) All payments of aid granted by the Commission under this financing memorandum shall be made to a central entity, the National Fund, designated by the beneficiary country to receive such payments. As a general rule, payments shall be made by the Commission to a single bank account designated by the beneficiary country no later than two months after receipt of a valid and complete application for payment. The National Fund shall transfer as quickly as possible and in full the ISPA contribution to the body responsible for the implementation.
- (10) The National Fund, as headed by the National Authorising Officer, is to have overall responsibility for the management of the funds within the beneficiary country concerned. This officer shall also be responsible for refunding any overpaid or unduly amounts to the Commission.

The responsibilities of the National Authorising Officer are laid down in the Memorandum of Understanding concluded between the Commission and the beneficiary countries.

Section IV

Use of the Euro

- (1) The amounts in the applications for assistance, together with the relevant financing plan, shall be expressed in Euro.
- (2) The amounts of assistance and the financing plans approved by the Commission shall be expressed in Euro.
- (3) Declarations of expenditure in support of the corresponding payment applications shall be expressed in Euro.

The conversion rate to be used shall be the Commission's financial accounting rate applicable for the month in which the declaration of expenditures are registered in the accounting documents of the responsible authorities in charge of the financial management of the project. The monthly conversion rate is fixed according to the provision mentioned in Article 7 (2) of the Commission Regulation (EC, Euratom) n° 2342/2002 of 23 December 2002 laying down rules for the implementation of General Regulation (EC, Euratom) n° 1605/2002 on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities. The conversion rate is the rate on the penultimate working day of the month preceding that for which rates are established. The Commission will inform the responsible authorities of this rate².

- (4) Payments of financial assistance by the Commission shall be made in Euro to the authority designated by the beneficiary country to receive such payments.

Section V

The Final Report

The authority or body responsible for the measure is to submit a final report to the Commission within six months of completion of the measure. The final report will contain the following:

² <http://europa.eu.int/comm/dg19/inforeuro/fr/index.htm>

- (a) a description of the work undertaken, accompanied by physical indicators, quantification of expenditure by category of work and the measures taken with regard to the specific clauses contained in the decision to grant assistance;
- (b) certification of the conformity of the work with the decision granting assistance;
- (c) a first assessment of the extent to which the expected results have been achieved, including notably:
 - the effective date of implementation of the measure;
 - an indication of the way in which the measure will be managed once completed;
 - confirmation, if appropriate, of financial forecasts, especially as regards operating costs and expected revenues;
 - confirmation of the socio-economic forecast, especially the expected costs and benefits;
 - an indication of the actions taken to ensure protection of the environment and their cost including compliance with the polluter-pays principle.
 - the date at which the assisted measure became operational,
- (d) information relating to publicity actions.

Section VI

Amendments to financing memorandum

- (1) If the public or equivalent expenditure actually incurred differs from the expenditure initially planned, the Community assistance granted will be varied to take account of this but may not exceed the maximum amount stated in the financing memorandum.

A change in the rate of community assistance from the initially granted rate or of the maximum of the grant will require a modification of the financing memorandum in accordance with the procedure described in paragraph (3).
- (2) If, when the financing plan for a project is amended, the Community commitments and/or payments already made exceed the amounts entered in the amended financing plan, the Commission shall, when authorising the first financial operation (commitment or payment) after that amendment, make an adjustment to take account of the amount over-committed or over-paid.
- (3) Any amendments to the financing memorandum shall be made in accordance with the following procedures:
 - (a) Amendments which entail a substantial change in the objectives or characteristics of the project, or a substantial change in the financing plan or schedule of expenditure, shall be made by means of a financing memorandum taken in response to a request by the beneficiary country or at the initiative of the Commission after consultation with the beneficiary country. The definition of a "substantial" change is given within the provisions governing eligibility of expenditure.

- (b) In the case of other amendments, the beneficiary country shall send to the Commission a proposal for amendment. The Commission shall make its comments or signify its agreement within twenty working days of receipt of the proposal. The amendments shall be adopted when the Commission has given its agreement. The ISPA management Committee is informed of such amendments.
- (c) Any change in annual expenditure of less than 25% of the total expenditure planned for the project shall not be regarded as a substantial change of the financing plan and of the schedule of expenditure.

Section VII

Financial Management and Control

- (1) The Beneficiary countries shall:
 - (a) establish management and control systems which ensure:
 - The proper implementation of the assistance granted under this Memorandum in accordance with the principles of sound financial management,
 - The separation of the functions of management and control,
 - That expenditure declarations presented to the Commission are accurate and emanate from accounting systems based on supporting documents which are open to verification;
 - (b) verify on a regular basis that the measures financed by the Community have been properly carried out;
 - (c) prevent irregularities and take action against them;
 - (d) recover any amounts lost as a result of irregularity or negligence.
- (2) Appropriate internal and external controls are to be carried out in accordance with internationally accepted audit standards by the competent national bodies, which must be independent in order to perform this function. Each year an audit plan and a summary of the findings of the audits carried out are to be sent to the Commission. Audit reports will be at the disposal of the Commission.
- (3) Without prejudice to checks carried out by Beneficiary countries, the Commission services and the Court of Auditors may, through their own staff or duly authorized representatives, carry out on-the-spot technical or financial audits, including sample checks and final audits.
- (4) The Beneficiary country is to ensure that when Commission staff or its duly authorised representatives and or the Court of Auditors perform checks, these persons have the right to inspect on-the-spot all relevant documentation and accounts pertaining to items financed under the Financing Memorandum. The Beneficiary countries are to assist the Commission services and the Court of Auditors to carry out audits relating to the utilisation of funds granted under ISPA. The provisions of Annex III.5 shall be applicable to on the spot checks by the Commission.

- (5) The detailed provisions on financial management and control are set out in Annex III.4.

Section VIII

Monitoring

The beneficiary countries and the Commission shall ensure that the implementation of the measure is monitored and evaluated in accordance with the following provisions:

- (1) Monitoring committees are to be set up by arrangement between the beneficiary country concerned and the Commission. The authorities or bodies designated by the beneficiary country, the Commission and where appropriate, the EIB and/or other co-financing institution will be represented on the committees. Where regional and local authorities and private enterprises are competent for the execution of a project and where they are directly concerned by a project they will also be represented on such committees.
- (2) Monitoring is to be carried out by means of jointly agreed reporting procedures, sample checks and, if appropriate by the establishment of ad hoc committees. It is to be carried out by reference to physical and financial indicators. The indicators will relate to the specific character of the project and its objectives. They will be arranged in such a way as to show the stage reached in the measure in relation to the plan and objectives originally laid down and the progress achieved on the management side and any related problems.
- (3)
 - (a) For each measure, the National ISPA Coordinator is to submit progress reports to the Commission within three months of the end of each full year of implementation.
 - (b) For the meetings of the monitoring committees the National ISPA Coordinator is to submit progress reports according to the standard model provided by the Commission. The report has to be in the hands of the Commission 15 working days ahead of the scheduled meeting.
- (4) On the basis of the results of monitoring and taking account of the comments of the monitoring committee, the Commission is to adjust the amounts and conditions for granting assistance as initially approved, as well as the financing plan envisaged, if necessary on a proposal by the beneficiary countries.

The Commission will define the appropriate arrangements for these adjustments differentiating them according to their nature and importance.

Section IX

Transparency in the award of contracts

- (1) The procedure to be followed for the award of works, supply or service contracts will respect the key principles enshrined in Title IV of the Financial Regulation (external actions) applicable to the general budget of the European Union.
- (2)
 - (a) Participation in tendering procedures shall be open on equal terms to all natural and legal persons coming within the scope of application of the Treaty and to all natural and legal persons in the beneficiary countries of

- ISPA and from Turkey, Albania, Bosnia and Herzegovina, The Federal Republic of Yugoslavia and the Former Yugoslav Republic of Macedonia.
- The specifications shall therefore require tenders to state their nationality and to present the supporting evidence normally acceptable under their own law.
- (b) In duly justified cases such as co-financing with International Financing Institutions and after early examination by the ISPA Management Committee, the Commission may allow nationals of third countries to tender for contracts.
- (3)
 - (a) The beneficiary countries shall take the necessary measures to guarantee as wide a participation as possible. To this end and when required by the value of the contracts, they shall ensure an advance publication of invitation to tender in the Official Journal of the European Communities and the official gazette in the beneficiary country.
 - (b) They will also eliminate any discriminatory practice or technical specifications liable to hamper wide participation on equal terms by all natural or legal persons of the Member States and of beneficiary countries.
 - (c) In addition information has to be launched in a transparent form on Internet.
 - (4) Detailed procedure for tendering and contracts to be followed as a general rule are laid down in the Practical Guide to Phare ISPA and Sapard contract procedures.

Section X

Transparency in Accounting and project reports

The beneficiary country shall ensure that, for the measure to which the financing memorandum relates, all public or private bodies involved in the management and implementation of the operations maintain either a separate accounting system or an adequate accounting codification of all transactions concerned which will facilitate the verification of expenditure by the Community and by national control authorities. They must also ensure that all expenditure is correctly attributed to the project concerned. The responsible authorities are to keep available all the supporting documents regarding expenditure on any project for a period of five years following the last payment in respect of a project.

Section XI

Ex-post Evaluation

Ex-post evaluation is to cover the utilisation of resources and the effectiveness and efficiency of assistance and its impact. It is to cover the factors contributing to the success or failure of implementation of measures and the achievements and results. After the completion of measures, the Commission and the beneficiary countries will therefore evaluate the manner, including the efficient and effective use of resources, in which they have been carried out. The evaluation will also cover the actual impact of

their implementation in order to assess whether the original objectives have been achieved. This evaluation will, inter alia, address the contribution made by measures to the implementation of Community policies on the environment or its contribution to extended Trans-European networks and common transport policies. They will also assess the environmental impact of the measures.

Annex III.2

Provisions governing eligibility of expenditure for measures assisted by ISPA

Section I

Domain of expenditure

The ISPA provides assistance for the following measures:

- (1) Environmental projects enabling the beneficiary countries to comply with the requirements of Community environmental law and with the objectives of the Accession Partnerships;
- (2) Transport infrastructure projects which promote sustainable mobility and in particular those that constitute projects of common interest based on the criteria of Decision N° 1692/96/EC³ and those which enable the beneficiary countries to comply with the objectives of the Accession Partnerships; this includes interconnection and interoperability of national networks as well as with the Trans-European Networks together with access to such networks;
- (3) Preliminary studies, appraisals, and technical support measures including information and publicity actions related to eligible projects. This includes technical and administrative assistance to the mutual benefit of the Commission and the beneficiary countries which do not fall within the standing remit of the national public administration, covering the identification, preparation, management, monitoring, audit and supervision of projects.

The rules specified in sections II to XII below relate to projects listed under items 1 and 2 above they are, however, applied by analogy to decisions for projects listed under item 3.

Section II

Basic definitions and concepts.

(1) Concept of project, stage of a project and group of projects

For the purpose of this document, the following definitions shall apply:

- a) a “project” shall be an economically indivisible series of works fulfilling a precise technical function and with clearly identified aims.
- b) a “technically and financially independent stage” shall be a stage which can be identified as operational in its own right.

A stage may also cover preliminary, feasibility and technical studies needed for carrying out a project.

- c) projects meeting the following three conditions may be grouped:
 - they must be located in the same water course or catchment area or situated along the same transport corridor;
 - they must be carried out under an overall plan for the water course or catchment area or corridor with clearly identified goals;

³ Decision N° 1692/96/EC of the European Parliament and the Council of 23 July 1996 on Community guidelines for the development of the Trans-European Transport network.

- they must be supervised by a body responsible for co-ordinating and monitoring the group of projects in cases where the projects are carried out by different competent authorities.

(2) The “body responsible for implementation”

- (a) For projects assisted by ISPA the “body responsible for implementation” is the body responsible for the tenders and contracting. This body is indicated in Annex I, point 3, of the financing memorandum.

As a consequence, any change of the “body responsible for implementation” of a project has to be approved by the Commission in a financing memorandum.

This body is normally referred to as the final beneficiary of the financial assistance from ISPA. Only this body executes eligible expenditure.

- (b) However this body may delegate the implementation to another body who can also execute eligible expenditure. In such cases the Commission must be informed of the type of delegation proposed and must receive a copy of the relevant documents.

(3) The concept of “public administration”

Public administration is meant to embrace the following three levels of general government:

- Central government bodies, (national level);
- Regional government bodies;
- Local government bodies.

In addition this concept may include bodies whose activities are undertaken within an administrative and legal framework by virtue of which they are regarded as equivalent to public bodies.

(4) Implementation and period of implementation of a project.

- (a) The implementation of a project is considered to cover all stages from preliminary planning (including the study of alternatives) to the completion of the approved project and publicity measures for an assisted project.
- (b) The financing memorandum can apply to one or several of the above stages.
- (c) The implementation period of a project concerns, as a general rule, the period necessary for the completion of the above stages until the point in time at which a project becomes fully operational and at which the physical object described in the financing memorandum has been completed.

(5) Transparency and documentary evidence.

Any expenditure declared to the Commission should be based on legally binding agreements and/or documents. Appropriate documentary evidence is imperative.

In order to maximize transparency and to permit the audit of expenditure by the Commission and/or by the competent national financial control authority, each beneficiary country must ensure that any body involved into the management and the implementation of projects has set up a separate accounting record covering the project described in the financing memorandum.

(6) Expenditure

Expenditure must relate to payments certified and actually made by the body responsible for implementation, supported by receipted invoices or accounting documents of equivalent probative value.

“Accounting document of equivalent probative value” means any document submitted by the authority defined in point 2 of this section to prove that the book entry gives a true and fair view of the actually implied transactions in accordance with standard accountancy practices. Prior agreement of the Commission is necessary when accounting document of equivalent probative value are used.

Section III
Main categories of eligible expenditure

As a general rule expenditure relating to

- feasibility studies,
- planning and design including environmental impact assessment,
- site preparation,
- building and construction,
- plant and machinery permanently installed in the project,
- testing and training,
- project management,
- compensatory or mitigation measures of the environmental impact,
- other types of expenditure specified in a financing memorandum,
- measures undertaken pursuant to the provisions of Annex III 6 on information and publicity
- are eligible subject to the qualifications specified hereafter.

Section IV
Feasibility studies, project planning and design

(1) Expenditure related to feasibility studies, planning and design of projects

- (a) Expenditure related to feasibility studies, planning including environmental impact assessment studies, project-related expertise and design of projects are, as a general rule, eligible, provided that such expenditure is directly linked to one or several projects and specifically approved by a financing memorandum.

- (b) In those cases where several projects are covered by a contract or where the body responsible for implementation is executing the above functions on its own account, costs have to be imputed by means of a transparent and separate project accounting system based on accounting documents or documents of equivalent probative value (e.g. by means of a time allocation system).

(2) Involvement of public administration

In those cases where employees from the public administration, are involved in the activities mentioned under point 1 (a) of this section, expenditure can only be accepted by the Commission as eligible in duly justified cases according to all of the following criteria:

- the employee must have temporarily left his statutory employment in the public administration;
- expenditure must be based on a contract related to one or several specified project; in the case where a contract relates to several projects, costs have to be allocated in a transparent manner (e.g. by means of time sheets);
- expenditure must be directly linked to one or more individual projects concerned;
- the contract must be limited in time and must not exceed the time limit set for the completion of the project;
- the tasks to be executed under that contract must not cover general administrative functions, as specified herein under section VIII, point 1;
- this provision must not be used to circumvent community public procurement procedures.

Section V

Site preparation and construction

- (1) In those cases where the body responsible for implementation is executing site preparation or construction works, or parts thereof, on its own account, costs have to be imputed by means of a transparent and separate project accounting system based on accounting documents or documents of equivalent probative value.

In cases where public administration employees are involved the provisions specified in section IV, point 2, apply.

- (2) Eligible costs shall include only costs actually borne after the dates specified in section X, point 1, and related directly to the project. Eligible cost may include all or any of the following categories:
- labour costs (gross wages and salaries);
 - charges for using durable equipment during construction;

- cost of products used for the implementation of the project;
 - overheads and other cost items, if specifically justified; they are to be allocated in an equitable manner, in accordance with generally recognised accounting standards.
 - imputed overheads are not eligible in the case where the body mentioned under (a) above is a public administration.
- (3) As a general rule, cost should be valued at market prices.

Section VI

Purchase, lease of equipment and intangible assets.

(1) Durable equipment that is part of capital expenditure of the project

- (a) Expenditure on purchase or production of plant and equipment that is to be permanently installed and fixed in the project is eligible, provided that it is placed under inventory of durable equipment of the body specified under Section II (2) and that it is treated as capital expenditure in accordance with standard accounting conventions.
- (b) Without prejudice to Section IX (3), the lease of such equipment is considered as part of the operation cost and is not eligible.

(2) The purchase of intangible assets

The purchase and use of intangible assets, as for example patents, are eligible if they are necessary for the implementation of the project.

(3) Durable equipment used for the implementation of a project

- (a) In the cases where the body responsible for implementation is executing site preparation or construction works, or parts thereof on its own account, expenditure on the purchase or production of durable equipment that is employed during the implementation phase of a project is not eligible. This concerns heavy construction machines as well as office and other types of equipment.
- (b) Durable equipment that is expressly purchased or produced for implementing a project can be considered eligible if it is without economic value or scrapped after use and if so specified in the financing memorandum.

(4) Durable equipment used by public administrations

- (a) Expenditure on the purchase and leasing of durable equipment used by public administration is not eligible.
- (b) Without prejudice to Section VIII (2) and (3), expenditure on equipment and leasing charges for equipment used by a public administration in the pursuit of its monitoring and supervision task can be eligible with the agreement of the Commission.

Section VII
Land purchase and Value Added Tax

Land purchase and value Added tax (VAT) are not eligible.

Section VIII
Administrative expenditure

(1) General principle

As a general rule, expenditure incurred by public administrations, including salaries of national, regional and local statutory employees are not eligible for assistance (including technical assistance) except for dully documented expenditure arising from the obligation to carry out financial checks, financial and physical monitoring, evaluation and prevention of irregularities and expenditure entered into under the obligation to recover amounts lost.

With the exception of the National Fund, costs including salaries linked to the temporary employment, at the initiative of the Commission, of staff whether temporary civil servants or staff from the private sector for work involving management, follow up, evaluation and control are eligible under the technical support measure as defined in Section I (3).

Equipment for monitoring purposes may be eligible if specifically allowed by a technical assistance measure mentioned within the financing memorandum.

(2) Organisation of Monitoring Committees

- (a) Without prejudice to point 1 above expenditure incurred for the organization of statutory monitoring is eligible on presentation of documentary evidence.
- (b) Allowable costs may, as general rule, include one or more of the following categories:
 - interpreter services,
 - lease of meeting room and ancillary arrangements,
 - lease of audio-visual and other necessary electronic equipment,
 - provision of documentation and related facilities,
 - fees for participation of experts,
 - travel expenditure.
- (c) Salaries and allowances of public administration employees incurred in this context are not eligible.

(3) Meetings upon request of the Commission.

The rules specified in point 2 above may be applied by analogy for the organisation of ad hoc meetings upon the request of the Commission.

Section IX
Other types of expenditure.

(1) Project management and project supervision

Expenditure related to project management and project supervision is, as a general rule, eligible. The provisions specified in Section IV (1) and (2) apply.

(2) Financial charges

Any type of financial charge linked to the realization of a project is not eligible; this concerns in particular interest on interim financing, bank fees, provision fees, etc.

Bank guarantees related to bank loans used for the financing of project can be eligible with the agreement of the Commission.

(3) Financing techniques not implying an immediate transfer of asset ownership

Without prejudice to point 2, financing techniques, which do not necessarily imply an immediate transfer of asset ownership, can be considered eligible, if justified and approved in the financing memorandum.

The beneficiary country has to demonstrate through a risk analysis that the technique used is economically more advantageous than outright acquisition of an asset.

(4) Operating expenditure, running costs of assisted projects

- (a) Any type of operating cost incurred after the completion of a project is not eligible.
- (b) Notwithstanding point (a) above training of operating personnel and testing of a project and of its equipment may be taken into consideration as eligible expenditure for a necessary period defined in a financing memorandum.
- (c) The principles defined in points (a) and (b) above hold also for a completed individual part of a project or a grouped project, albeit the total project has not yet been completed.

(5) Publicity and information measures

Expenditure for measures undertaken pursuant to the provisions of Annex III.6 on information and publicity is eligible.

Section X
Period of Eligibility

(1) Initial time limit on eligibility

The initial time limit on eligibility is assessed differently according the two following situations:

- (a) when project selection, tendering and contracting by applicant countries is subject to ex-ante approval by the Commission⁴, expenditure is eligible for

⁴

See Article 12, (1), of Council Regulation (EC) n° 1266/99 of 21 June 1999.

assistance from the date the financing memorandum related to this project is signed by the Commission.

In exceptional cases and when project funding is made up of a combination of loan either from the EIB or another financial institution and ISPA grant, expenditure is eligible for assistance from the date of the agreement of the EIB or of the other financial institution on the particular project. As a general rule this date should not be earlier than 6 months from the date mentioned under the first sub paragraph. The following conditions are a prerequisite:

- The works and the contracts for which the provision shall apply must be identified in the financing memorandum;
- The EIB or other financial institution certify that the provisions of Articles 167 and 168 (1) of the Council Regulation (EC, Euratom) n° 1605/2002 and provisions of Article 239 and 240 of Commission Regulation (EC, Euratom) n° 2342/2002 are respected;

In the above cases the Commission is, as a general rule, disposed to apply after examination by the ISPA Management Committee the provision of Article 168 (2) of the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities.

- (b) after the decision of the Commission to confer aid on implementing agencies in applicant countries on a decentralized basis⁵, expenditure is eligible for assistance from the date on which the application reaches the Commission (ISPA service) provided that the application can be considered complete.

Payments made before the dates specified in (a) and (b) above are not eligible.

(2) Modification of projects

- (a) Any modification of an approved project, which equals or is above EUR 5 million or 20% of its total cost whatever is the lowest, is deemed to be a “substantial” modification of the project. Major modifications to the physical objects of a project that are such that the nature of this project is changed are also treated as “ substantial”.

The rules set up under paragraph 1 apply for the eligibility of expenditure related to those modifications as defined above.

- (b) For any other modification of a project, expenditure related to the new additional or extended physical elements are eligible from the time at which the request for modification reaches the Commission (ISPA service).
- (c) Request for modifications and the relevant information attached to it can be presented at a Monitoring Committee. A record of the request and of the deposition of material must be made in the minutes of the meeting.

(3) Final time limit on eligibility

⁵

See Article 12,(2), of Council Regulation (EC) n° 1266/99 of 21 June 1999.

- (a) The final date of eligibility is specified, as a general rule, in Article 4, paragraph 3 of the financing memorandum.
- (b) The final date relates to payments made by the body responsible for implementation.
- (c) The final date of eligibility is laid down in the relevant financing memorandum. After that date has expired the beneficiary state disposes of a period of six months to submit to the Commission the final payment claim together with the final report and a statement as specified in Section III (6) of Annex III.1 and in Annex III. 4.C to the financing memorandum.
- (d) The Commission cannot extend this six –months period.

Section XI

Payment claims

Payment claims presented to the Commission by beneficiary countries are based on declarations of expenditure actually paid out as defined in section II point 6.

In the case of work undertaken by a concessionaire or equivalent body, the responsible government authority must certify the correctness of the expenditure.

Payment claims must be registered and certified by the National Authorising Officer. Claims are then forwarded to the Commission via the Commission Delegation.

Section XII

Other items not specifically specified.

- (1) Whenever questions arise which are not specifically dealt with in these principles governing eligibility of expenditure in the framework of projects assisted by ISPA the matter shall be discussed with the Commission. The Commission will endeavor to handle open questions in the spirit enshrined in these principles and with due reference to the principles established for the Cohesion Fund.
- (2) In case of a conflict between these principles and those under national eligibility rules the above-mentioned principles shall take precedence.

**MODEL FOR SUBMISSION TO THE MONITORING COMMITTEE
OF**

ISPA MONITORING SHEET

All data in the report should be up to 30 June or 31 December

IA. MEASURE IDENTIFICATION

Name of measure:

ISPA Financing Memorandum reference N°:

Implementing Agency:

Rate of ISPA assistance:

Signature of Financing Memorandum - Commission

- Country

Amendment number - Commission

- Country

IB. IMPLEMENTING AGENCY (IA)

Name:

Address:

Post Code: Town

Contact Name:

Telephone No.:

E-mail:

2.

BRIEF CHRONOLOGICAL DESCRIPTION OF ACTIVITIES WORKS CARRIED OUT

3.

SPECIFIC CONDITIONS RELATED TO THE MEASURE (ARTICLE 8 OF FINANCING MEMORANDUM FM)

Refer to specific conditions, if any, and state how they have been complied with as well as the date of fulfilment (the reference of the Commission correspondence acknowledging fulfilment of those conditions already complied with).

4. UPDATE OF PROCUREMENT PLAN

Contract (Nº, Type & Description)*		Date of publication of tender forecast	Type of tender envisaged**	Date of publication of tender notice		Cost of contract /estimated cost of contract	Type of co- financing	Date of Signature and name of the company awarded/ State of Play***		
				If not published	If published					
									Estimated Date	Date, OJ Ref and Internet
									€ million	Joint/ parallel
Signed										
Under preparation										

(*) Specify the main contract.

(**) Indicate whether the contract agreement will be either Red, Yellow or Silver book. Specify if it is a local, international or restricted tender and give justification for procedure in case of pre-qualification.

(***) For the contracts under preparation, please give some details about the stage of preparation of the tender documents.

Year	Total eligible cost		Actual Realised Payments		Future Estimated Expenditure		Total Expenditure		Divergence/ Total Cost%
	Initial estimation [*]	Current accepted estimation ^{**}	(up to cut-off date)	(%) (3)/(2)	(as from cut-off date)	(%) (5)/(2)	(7)=(3)+(5)	(%) (7)/(2)	(9)=((7)-(2))/total (2)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
2000									
2001									
2002									
Quarter 1									
Quarter 2									
Quarter 3									
Quarter 4									
2003									
Quarter 1									
Quarter 2									
Quarter 3									
Quarter 4									
2004									
2005									
2006									
Total									

Proposed change to the Financial Plan Yes ☐ No ☐

Already submitted to the EC on:

To be submitted to the EC on:

To be presented at the Monitoring Committee (append plan and reasons for change)

* At the moment of the signature of the Financing Memorandum
 ** Last Monitoring Committee

6. ADVANCED INFORMATION SHEET FOR PHYSICAL & FINANCIAL EXECUTION (*)

Categories of eligible expenditure (*)	Physical execution					Financial execution					
	Physical indicators (*)		Physical execution since last monitoring committee (cut-off date)	Physical execution up to this monitoring committee (cut-off date)	Rate of physical execution %	Financial Indicators		Expenditure since last monitoring committee (cut-off date)	Expenditure up to this monitoring committee (cut-off date)	Rate of financial execution %	contribution to Physical progress
	Unit	Quantity				Estimated eligible cost (€)	% of cost				
	(1)	(2)	(3)	4=(3)/(1) (%)	(5)	(6)	(7)	(8)	9=8/5	10=4+6/100	
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!
					#DIV/0!		#DIV/0!	</			

(*) coverage of 100% of the total eligible cost

7.	REASON FOR DIFFERENCES (IF ANY) BETWEEN PHYSICAL & FINANCIAL EXECUTION EXPLANATION FOR DELAYS (IF APPROPRIATE)

8.	TECHNICAL, FINANCIAL OR LEGAL PROBLEMS (ANNEX III.1 OF FM)
----	--

Refer to any problems that have arisen in the implementation of the measure, including departures from the original financial plan, and explain what action has been taken to correct them. Refer to any suspension, Financial correction and/or irregularity.
--

9.	OBSERVATIONS AND RECOMMENDATIONS OF NATIONAL AND/OR COMMUNITY INSPECTION AUTHORITIES (ANNEX III.1 OF FM)
----	--

Give summary observations or recommendations, if any, (with full reference to source), and state how they have been complied with.

10.	MEASURES ADOPTED TO ADVERTISE COMMUNITY ASSISTANCE (ANNEX III.6 OF FM)
-----	--

Billboards erected at the site?	Yes ☐	No ☐
Billboards erected at the site?	Yes ☐	No ☐
Billboards erected at the site?	Yes ☐	No ☐
Media used to inform the public of the measure in hand:		
Press ☐	Television ☐	Radio ☐
Other audio-visual media ☐		
Type of written documentation made available to the public:		

11.3 EXPECTED COMPLETION DATE

In initial FM (end date fixed in the initial FM)

In Current FM (end date in modified FM)

Expected completion date

Modification of date to be proposed at MC: Yes ☐ No ☐

MODEL FOR INTRODUCING MODIFICATION**ISPA MODIFICATION PROPOSAL**

Body responsible for implementation:

1. MEASURE IDENTIFICATION

Name of measure:

Body responsible for implementation:

ISPA Measure Code:

Financing Memorandum No:

Date:

Rate of ISPA assistance:

2. CHANGE OF COMPLETION DATE

Current completion date:

Proposed date for completion:

3. PROPOSED CHANGES TO THE FINANCIAL PLAN (*)

UNIT: €

	Total eligible expenditure according to current FM	Eligible expenditure spent or total expenditure forecast
2000		
2001		
2002		
2003		
2004		
2005		
2006		
After 2006		
Total		

Application for increase in Assistance

Yes ☐No ☐

Amount of increase requested (where applicable) €

(*) attach modified financial plan

4. CHANGES IN ELIGIBLE MEASURE COSTS			UNIT C
Category of expenditure (*)	Current Total Eligible Cost	Change requested	Proposed Total Eligible Cost
Planning/design fees			
Site preparation			
Main works			
Plant and machinery			
Technical assistance			
Supervision			
Other (specify)			
Total			

(*) The categories are examples, which have to be adjusted in order to reflect project realities. An additional breakdown by contract may be appropriate.

5. CHANGES IN PHYSICAL INDICATORS			
Type of work	Unit	Current estimate to completion	Proposed

6. CHANGES IN THE CHARACTERISTICS OF THE MEASURE
Give detailed description

7. REASONS FOR PROPOSED CHANGES
Give detailed arguments

Modification proposal:

Date of submission of modification proposal:

Signature of NIC:

Annex III.4

Management and control systems for assistance granted from ISPA and the procedure for making financial corrections

Section I

This Annex lays down detailed rules as regards the management and control systems for assistance granted from ISPA and as regards the procedure for making financial corrections to such assistance.

Section 2

Management and control systems

1. Each Beneficiary Country shall ensure that:
 - (i) the National ISPA Co-ordinator,
 - (ii) the National Fund and the National Authorising Officer,
 - (iii) the Implementing Agencies and the Sectoral Authorising Officers, and
 - (iv) the Final Beneficiariesas defined in the ISPA Memorandum of Understanding on the utilisation of the National Fund for ISPA receive adequate guidance on the provision of management and control systems necessary to ensure the sound management of ISPA in accordance with generally accepted principles and standards, and in particular to provide adequate assurance of the correctness, regularity and eligibility of claims on ISPA assistance but also to ensure that measures are carried out in accordance with the terms of the Financing Memorandum and with the objectives assigned to the measure.
2. For the purposes of this Annex, the "implementing agencies" shall include bodies others than the final beneficiaries to which the implementation of measures assisted by ISPA is delegated by the implementing agency or sectoral authorising officer (hereinafter called "delegated bodies").
3. For the purposes of this Annex, except where otherwise stated "measures" mean individual projects, stages of projects or groups of projects falling within Annex III.2, section II (1) which is the subject of a Financing Memorandum.

Section 3

1. The management and control systems of the National ISPA Co-ordinator, the National Fund, the implementing agencies, the delegated bodies and the final beneficiaries shall, subject to proportionality in relation to the volume of assistance administered, provide for:
 - (a) a clear definition, a clear allocation and, insofar as it is necessary for sound management, an adequate separation of functions within the organisation concerned;
 - (b) effective systems for ensuring that the functions are performed in a satisfactory manner;
 - (c) in the case of delegated bodies and final beneficiaries, reporting to the authority responsible on the performance of their tasks and the means employed.

Section 4

1. The management and control systems referred to Section 3 shall include procedures to verify the authenticity of the expenditure claimed and execution of the measure from its preparatory stage through to the entry into service of the financed investment in accordance with the terms of the relevant Financing Memorandum, with the objectives assigned to the measure, and with applicable national and Community rules on, in particular, the eligibility of expenditure for support from ISPA, protection of the environment, transport (including trans-European networks), competition and the award of public contracts.

Verifications shall cover all aspects, whether of a financial, technical or administrative nature, that determine the effective utilisation of the assistance committed.

2. The procedures shall require the recording of verifications of measures on the spot. The records shall state the work done, the results of the verification and the measures taken in respect of discrepancies. Where any physical or administrative verifications are not exhaustive, but performed on a sample of works or transactions, the records shall identify the works or transactions selected and describe the sampling method.

Section 5

1. The Beneficiary Country shall inform the Commission, within three months of the entry into force of the Financing Memorandum, of the organisation of the National ISPA Co-ordinator, the National Fund, the implementing agencies and delegated bodies responsible for ISPA measures as identified in Section 2, of the management and control systems in place in these authorities or bodies and of improvements planned pursuant to the guidance referred to in Section 2 (1).
2. The communication shall contain the following information in respect of the National ISPA Co-ordinator, the National Fund, implementing agencies and delegated bodies:
 - (a) the functions vested in them,
 - (b) the allocation of functions between or within their departments,
 - (c) the procedures for the inspection and acceptance of works and by which claims for reimbursement of expenditure are received, verified and validated, and by which payments to beneficiaries are authorised, executed and accounted for, and
 - (d) the provisions for the audit of management and control systems.
3. The Commission shall, in co-operation with the Beneficiary Country, satisfy itself that the management and control systems presented under paragraphs 1 and 2 meet the standards required by this Annex, and shall make known any obstacles which they present to the transparency of checks on the operation of ISPA and to the Commission's discharge of its responsibilities. Reviews of the operation of the systems shall be undertaken on a regular basis.

Section 6

1. The management and control systems for measures shall provide a sufficient audit trail.
2. An audit trail shall be considered sufficient where it permits:
 - (a) reconciliation of the summary amounts certified to the Commission with the individual expenditure records and supporting documents held at the various administrative levels, by the implementing agencies and the final beneficiaries;
 - (b) verification of the allocation and transfer of the available Community and national funds;
 - (c) verification of the correctness of the information supplied on the execution of the measure in accordance with the terms of the Financing Memorandum granting the assistance and the objectives assigned to the measure.
3. An indicative description of the information requirements for a sufficient audit trail is given in Annex III.4 A.
4. The Beneficiary Country shall satisfy itself on the following points:
 - (a) that there are procedures to ensure that documents that are relevant to specific items of expenditure incurred, payments made, works undertaken and verification of them carried out in connection with the measure, and which are required for a sufficient audit trail, are held in accordance with the requirements of Section X of Annex III.1 and with Annex III.4 A;
 - (b) that a record is maintained of the body holding them and its location;
 - (c) that the documents are made available for inspection by the persons and bodies who would normally have the right to inspect such documents.
5. The persons and bodies referred to in paragraph 4 (c) shall be:
 - (a) the staff of the National ISPA Co-ordinator, the National Fund, implementing agencies and delegated bodies who process payment claims;
 - (b) the services undertaking audits of management and control systems;
 - (c) the National Authorising Officer as person responsible for certifying interim and final payment claims under Section III (8) of Annex III.1 and the person or department which issues declarations at winding-up of measures as attached in Annex III.4.C,
 - (d) mandated officials of national audit institutions and of the Community.

They may require that extracts or copies of the documents or accounting records referred to in paragraph 4 be supplied to them.

Section 7

The National Fund shall keep an account of amounts recoverable from payments of ISPA assistance already made, and ensure that the amounts are recovered without unjustified delay. After recovery, it shall repay the irregular payments recovered, together with interest received on account of late payment, by deducting the amounts concerned from its next statement of expenditure and request for payment to the Commission in respect of the measure concerned. If this is insufficient, the Commission may request that the excess amount be refunded to it.

The National Fund shall send the Commission once a year, in annex to the fourth quarterly report on recoveries supplied under Annex III.5, a statement of the amounts awaiting recovery from ISPA measures at that date, classified by the year of initiation of the recovery proceedings.

Section 8

Certification of expenditure

1. The certificates and statement of interim and final expenditure referred to in Annex III.1, section III (6), fifth indent and (8) shall be drawn up in the form prescribed in Annex III.4.B by the National Authorising Officer that is functionally independent of any services that approve claims.
2. Before certifying a given statement of expenditure, the National Authorising officer shall satisfy itself that the following conditions are fulfilled:
 - (a) the National ISPA Co-ordinator, the implementing agencies, the delegated bodies and the final beneficiaries have fulfilled the requirements of Sections III (3) and (6), VII of Annex III.1 and observed the terms of the Financing Memorandum;
 - (b) the statement of expenditure includes only expenditure:
 - (i) that has been actually effected within the eligibility period laid down in the Financing Memorandum granting the assistance and can be supported by receipted invoices or accounting documents of equivalent probative value,
 - (ii) relating to works that had not been essentially completed at the time the application for assistance was lodged,
 - (iii) that are justified by the progress or completion of the measure in accordance with the terms of the Financing Memorandum granting the assistance and to the objectives assigned to the measure.
3. So that the sufficiency of the control systems and the audit trail can always be taken into account before a statement of expenditure is presented to the Commission, the Beneficiary Country shall ensure that the National Fund is kept informed of the procedures operated by the National ISPA Co-ordinator, by the implementing agencies and by delegated bodies to:
 - (a) verify the authenticity of expenditure claimed and execution of the measure in accordance with the terms of the Financing Memorandum and the objectives assigned to the measure;

- (b) ensure compliance with the applicable rules; and
- (c) maintain the audit trail.

Section 9

Sample checks

1. The Beneficiary Country shall organise checks on measures on an appropriate sampling basis, designed in particular to:
 - (a) verify the effectiveness of the management and control systems in place;
 - (b) verify selectively, on the basis of risk analysis, expenditure declarations made at the various levels concerned.
2. The checks carried out for the period covered by ISPA assistance shall cover at least 15 % of the total eligible expenditure incurred on measures approved during that period. This percentage may be reduced in proportion to the expenditure incurred before the 1 January 2003. The checks shall be based on a representative sample of transactions, taking account of the requirements of paragraph 3.

The Beneficiary Country shall endeavour to spread the implementation of the checks evenly over the period concerned. They shall ensure an appropriate separation of tasks as between such checks and implementation or payment procedures concerning measures.
3. The selection of the sample of transactions to be checked shall take into account:
 - (a) the need to check an appropriate mix of types and sizes of measures;
 - (b) any risk factors which have been identified by national or Community checks;
 - (c) the need to ensure that the different types of body involved in the management and implementation of measures and the two sectors of activity (transport and the environment) are satisfactorily checked.

Section 10

Through the checks, the Beneficiary Country shall endeavour to verify the following:

- (a) the practical application and effectiveness of the management and control systems;
- (b) the execution of the measure in accordance with the terms of the Financing Memorandum granting the assistance and the objectives assigned to the measure;
- (c) for an adequate number of accounting records, the correspondence of those records with supporting documents held by the implementing agencies, delegated bodies and final beneficiaries;
- (d) the presence of a sufficient audit trail;

- (e) for an adequate number of expenditure items, that the nature and timing of the relevant expenditure comply with Community provisions and correspond to the approved specifications of the measure and the works actually executed;
- (f) that the appropriate national co-financing has in fact been made available; and
- (g) that the co-financed measures have been implemented in accordance with Community rules and policies as required by Article 5 of the Financing Memorandum.

Section 11

The checks shall establish whether any problems encountered are of a systemic character, entailing a risk for other or all measures carried out by the same implementing agencies or in the Beneficiary Country concerned. They shall also identify the causes of such situations, any further examination which may be required and the necessary corrective and preventive action.

Section 12

Each Beneficiary Country and the Commission shall consult at least once a year with a view to co-ordinating their programmes of controls so as to maximise the useful effect of the overall resources devoted to controls at national and Community level. These consultations shall cover the risk analysis techniques to be applied and shall take account of recent controls, reports and communications by national authorities, the Commission and the European Court of Auditors.

Section 13

In accordance with Section 12, the Beneficiary Country shall inform the Commission by 30 June each year, and for the first time by 30 June 2002, of their application of Sections 9 to 11 of this Annex in the previous calendar year and in addition provide any necessary completion or updating of the description of their management and control systems communicated under Section 5(1).

Section 14

Declaration of winding-up of projects

The person or department designated to issue declarations on the winding-up of measures under Annex III.4.C shall have a function independent of the National ISPA Co-ordinator, the National Authorising Officer, National Fund, implementing agencies, delegated bodies and final beneficiaries.

It shall conduct its examination according to internationally accepted auditing standards. It shall be supplied by the National ISPA Co-ordinator, the National Fund, implementing agencies, delegated bodies and final beneficiaries with all information required and shall be given access to the records and supporting evidence necessary for drawing up the declaration.

Section 15

Declarations shall be based on an examination of the management and control systems, of the findings of checks already carried out and, where necessary, of a further sample check of transactions and of the final report drawn up under Section V of Annex III.1. The person or department issuing the declaration shall make all necessary enquiries to obtain reasonable assurance that the certified statement of expenditure is correct, that the underlying transactions are legal and regular and that the measure has been carried out in accordance with the terms of the Financing Memorandum and the objectives assigned to the measure.

Declarations shall be drawn up on the basis of the indicative model in Annex III.4.C and shall be accompanied by a report which shall include all relevant information to justify the declaration, including a summary of the findings of all checks carried out by national and Community bodies to which the declarant has had access.

Section 16

If the presence of important management or control weaknesses, or the high frequency of irregularities encountered or doubts about whether the measure has been properly implemented does not allow the provision of a positive overall assurance as to the validity of the request for payment of the final balance and the final certificate of expenditure, the declaration shall refer to these circumstances and shall estimate the extent of the problem and its financial impact.

In such a case the Commission may ask that a further check be carried out with a view to the identification and rectification of irregularities within a specified period of time.

Section 17

Accounting information to be held and communicated to the Commission on request

1. The accounting records on measures referred to in Annex III.4.A shall as far as possible be held in computerised form. Such records shall be made available to the Commission on specific request for the purpose of carrying out documentary and on-the-spot checks, without prejudice to the requirements to supply progress reports under Section VIII of Annex III.1.
2. At the written request of the Commission, the Beneficiary Country shall deliver to the Commission the records referred to in paragraph 1 within 10 working days of receipt of the request. A different period may be agreed between the Commission and the Beneficiary Country, particularly where the records are not available in computerised form.
3. The Commission shall ensure that the information forwarded by the Beneficiary Country or collected by it in the course of on-the-spot inspections is kept confidential and secure.
4. Subject to the relevant national laws, Commission officials shall have access to all documents prepared either with a view to or following controls carried out under this Annex and to the data held, including those stored in computer systems.

Section 18

Financial corrections

1. If, after completing the necessary verifications, the Commission concludes that:

- (a) the implementation of a measure does not justify either part or the whole of the assistance granted to it, including a failure to comply with one of the conditions in the Financing Memorandum to grant assistance and in particular any significant change affecting the nature or conditions of implementation of the measure for which the Commission's approval has not been sought, or
- (b) there is an irregularity with regard to assistance from ISPA and that the Beneficiary Country concerned has not taken the necessary corrective measures,

the Commission shall suspend the assistance in respect of the measure concerned and stating its reason, request that the Beneficiary Country submits its comments within a specified period of time.

If the Beneficiary Country objects to the observations made by the Commission, the Beneficiary Country shall be invited to a hearing by the Commission, in which both sides make efforts to reach an agreement about the observations and the conclusions to be drawn from them.

2. At the end of the period set by the Commission, the Commission shall, subject to the respect of due procedure, if no agreement has been reached within three months, taking into account any comments made by the Beneficiary Country, decide to:

- (a) reduce the advance payment referred to in Section III (2) of Annex III.1, or
- (b) make the financial corrections required. This shall mean cancelling all or part of the assistance granted to the measure.

These decisions shall respect the principle of proportionality. The Commission shall, when deciding the amount of a correction, take account of the type of irregularity or change and the extent of the potential financial impact of any shortcomings in the management or control systems. Any reduction or cancellation shall give rise to recovery of the sums paid.

3. Any sum received unduly and to be recovered shall be paid to the Commission. Interest on account of late repayment shall be charged in accordance with the rules laid down in Section 21.

Section 19

1. The amount of financial corrections made by the Commission under Section 18 (2) for individual or systemic irregularities shall be assessed wherever this is possible and practicable on the basis of individual files and shall be equal to the amount of expenditure wrongly charged to ISPA, having regard to the principle of proportionality.

2. When it is not possible or practicable to quantify the amount of irregular expenditure precisely, or when it would be disproportionate to cancel entirely the expenditure in question, and the Commission therefore bases its financial corrections on extrapolation or a flat rate, it shall proceed as follows:
 - (a) in the case of extrapolation, it shall use a representative sample of transactions with like characteristics;
 - (b) in the case of a flat rate, it shall assess the importance of the infringement of rules and the extent and financial implications of any shortcomings in the management and control system that have led to the irregularity established.
3. Where the Commission bases its position on the facts established by auditors other than those of its own services, it shall draw its own conclusions regarding their financial consequences, after examining the measures taken by the Beneficiary Country concerned under Section VII of Annex III.1, Sections 18 (1) and (2) of this Annex, the reports supplied under Annex III.5 and any replies from the Beneficiary Country.

Section 20

1. The period of time within which the Beneficiary Country concerned may respond to a request under Section 18.(1), submit its comments and, where appropriate, make corrections, shall be two months, except in duly justified cases where a longer period may be agreed by the Commission.
2. Where the Commission proposes financial corrections on the basis of extrapolation or at a flat rate, the Beneficiary Country shall be given the opportunity to demonstrate, through an examination of the files concerned, that the actual extent of irregularity was less than the Commission's assessment. In agreement with the Commission, the Beneficiary Country may limit the scope of this examination to an appropriate proportion or sample of the files concerned.

Except in duly justified cases, the time allowed for this examination shall not exceed a further period of two months after the two-month period referred to in paragraph 1. The results of such examination shall be examined in the manner specified in the second subparagraph of Section 18 (1). The Commission shall take account of any evidence supplied by the Beneficiary Country within the time limits.
3. Whenever the Beneficiary Country objects to the observations made by the Commission and a hearing takes place under the second subparagraph of Section 18 (1), the three-month period within which the Commission may take a decision shall begin to run from the date of the hearing.

Section 21

1. Any repayment due to be made to the Commission pursuant to Section 18.3 shall be effected before the due date indicated in the request sent to the National Authorising Officer. This due date shall be the last day of the

second month following the date of transmission of the request for repayment.

2. Any delay in effecting repayment shall give rise to interest on account of late payment, starting on the due date referred to in paragraph 1 and ending on the date of actual payment. The rate of such interest shall be one and a half percentage points above the rate applied by the European Central Bank in its main refinancing operations on the first working day of the month in which the due date falls.
3. A financial correction under Section 18 (2) shall not prejudice the Beneficiary Country's obligation to pursue recoveries under Section VII of Annex III.1.
4. When amounts are to be recovered following a financial correction, the competent service or body shall initiate recovery proceedings and notify the National ISPA Co-ordinator, the National Fund and the implementing agencies thereof.

Section 22

Nothing in this Annex shall prevent the Beneficiary Country applying rules more rigorous than those prescribed herein.

**INDICATIVE DESCRIPTION OF INFORMATION REQUIREMENTS FOR A
SUFFICIENT AUDIT TRAIL (Section 6)**

A sufficient audit trail, as referred to in Section 6(2), is present when, for a given measure, including individual projects within a group of projects:

1. Accounting records kept at the appropriate management level provide detailed information about expenditure actually incurred in the co-financed measure by the implementing agency, including where the latter is not the final recipient of funding, the bodies and firms involved in the implementation of the measure, whether as concession-holders, delegates or otherwise. The accounting records show the date they were created, the amount of each item of expenditure, the nature of the supporting documents and the date and method of payment. The necessary documentary evidence (e.g., invoices) is attached.
2. For items of expenditure relating only partly to the co-financed measure, the accuracy of the allocation of the expenditure between the co-financed measure and the rest is demonstrated. The same applies to types of expenditure that are considered eligible only within certain limits or in proportion to other costs.
3. The technical specifications and financial plan of the measure, progress reports, documents concerning tendering and contracting procedures, and reports on inspections of the execution of the measure in accordance with Section 4 are also kept at the appropriate management level.
4. For declaring expenditure actually incurred in the co-financed measure to the National Fund, the information referred to in paragraph 1 is aggregated into a detailed statement of expenditure broken down by category. The detailed statements of expenditure constitute supporting documents for the accounting records of the National Fund and are the basis for the preparation of declarations of expenditure to the Commission.
5. Where there is one or more delegated bodies between the implementing agency or the bodies or firms involved in implementation of the measure and the National Fund, each delegated body for its area of responsibility requires detailed statements of expenditure from the body below it as supporting documentation for its own accounting records, from which it provides at least a summary of the expenditure incurred on the measure to the body above it.
6. In the case of computerised transfer of accounting data, all the authorities and bodies concerned obtain sufficient information from the lower level to justify their accounting records and the sums reported upwards, so as to ensure a sufficient audit trail from the total summary amounts certified to the Commission down to the individual expenditure items and the supporting documents at the level of the implementing agency and the other bodies and firms involved in the implementation of the measure.

INTERIM/FINAL CERTIFICATE AND STATEMENT OF EXPENDITURE AND APPLICATION FOR PAYMENT

EUROPEAN COMMISSION ISPA

Interim/final certificate and statement of expenditure and application for payment
(to be sent to Unit ... of DG REGIO through official channels)

Name of measure: _____

Financing Memorandum No _____ of _____

Commission Reference (CCI No) _____

CERTIFICATE

I, _____ the _____ undersigned
National _____ Fund _____ designated _____, representing the _____ by⁶

hereby certify that all eligible expenditure included in the attached statement, representing the contributions of the ISPA and national funding, was paid in line with the progress of the measure

after⁷:

				2	0		
d	d	m	m	y	y	y	y

 and amounts to:

	EUR
--	-----

(exact amount to two decimal places)

The attached statement of expenditure broken down by category of expenditure, and by measure in the case of a group of projects, covers expenditure up to

				2	0		
d	d	m	m	y	y	y	y

 (dd/mm/yyyy)

and is an integral part of this certificate, as is the accompanying report on progress of the measure compared with plans/final report.

⁶ Indicate the administrative instrument of designation in accordance with Section III, (8) and (9) of Annex III.1, with appropriate references and the date.

⁷ Starting date for eligibility of expenditure under the Financing Memorandum.

I also certify that the measure is making satisfactory progress towards completion/has been completed in accordance with the objectives and that the information given in the progress report/final report is correct.

I further certify that the measure is being/has been implemented in accordance with the terms of the Financing Memorandum, in particular as regards:

- (1) compliance with the rules on protection of the environment, transport (including trans-European networks), competition, and the award of public contracts (Practical Guide to Phare, ISPA and Sapard);
- (2) application of management and control procedures to the measure, in particular to verify the reality of expenditure claimed and the proper execution of the measure in accordance with Section 4 and to prevent, detect and correct irregularities, pursue fraud, and recover unduly paid amounts (Annex III.5 thereto).

In accordance with Section X of Annex III.1, the supporting documents are and will continue to be available for a minimum period of five years following payment of the balance by the Commission.

I certify that:

- (1) the statement of expenditure is accurate and results from accounting systems based on verifiable supporting documents;
- (2) the statement of expenditure and the application for payment take account of any recoveries made and interest received thereon;
- (3) details of the underlying transactions are recorded, where possible, on computer files and are available on request to the Commission departments responsible

Date

		2	0				

(dd/mm/yyyy)

Name in capitals, stamp, position and
signature of competent authority

Statement of expenditure incurred in the measure⁸

Reference No (CCI code):

Name of measure:

Date:

Category of expenditure	Total expenditure incurred to date (between ... ⁹ and ...)	Expenditure certified in present declaration	Total expenditure planned (initial budget)	Expenditure incurred to date, as proportion of initial budget (%)	Estimated expenditure still required to complete measure
1. Planning					
2. Feasibility studies, design					
3. Site preparation					
4. Building and construction					
5. Equipment					
6. Technical assistance, preparation					
7. Other					
TOTAL					

⁸ For decisions on groups of projects, expenditure must be broken down by projects, except where the expenditure is common to the group, as it in the case of technical assistance or publicity.

⁹ Starting date for eligibility of expenditure (signature of the Financing Memorandum by the Commission).

Annex to statement of expenditure: recoveries effected since the last certified statement of expenditure and included in the present statement of expenditure

<i>Amount ordered to be recovered</i>	
<i>Debtor</i>	
<i>Date of issue of recovery order</i>	
<i>Authority which issued recovery order</i>	
<i>Date of recovery</i>	
<i>Amount recovered</i>	

APPLICATION FOR INTERIM/FINAL PAYMENT

Name of measure: _____

Commission reference (CCI No) _____

Pursuant to Annex III.1, Section III, I, the undersigned (name in capitals, stamp, position and signature of competent authority), request payment of the amount of EUR _____ as an interim/final payment¹⁰. This application meets the admissibility requirements because:

Delete as appropriate

(a)	the report on the progress of the measure in relation to physical and financial indicators and demonstrating its conformity with the decision granting the assistance, including the specific conditions laid down	- is enclosed
(b)	the latest progress report/the final report on implementation required under the Sections V and VIII of Annex III.1, including in the latter case details of compliance with the Practical Guide for Phare, ISPA and sapard	- has been supplied - is enclosed
(c)	observations and recommendations made by national and/or Community audit authorities, in particular the correction of suspected or proven irregularities	- have been acted upon - no observations or recommendations made
(d)	the main technical, financial and legal problems that have arisen and the measures taken to correct them	- are indicated - none observed
(e)	the analysis of any departures from the original financial plan	- has been supplied - is enclosed
(f)	the publicity measures taken with regard to the measure	- are indicated
(g)	none of the certified expenditure has been suspended pursuant to Section 18 of this Annex.	

Payment should be made to:

Beneficiary:	
Bank:	
Account No	
Account holder (if different from beneficiary)	

Date

--	--	--	--	--	--

 20

--	--	--	--	--	--

 (dd/mm/yyyy)

Name in capitals, stamp, position and signature of competent authority

INDICATIVE MODEL FOR THE DECLARATION AT THE WINDING UP OF A MEASURE¹¹
(Section 14)

To the European Commission, Directorate-General for Regional Policy

INTRODUCTION

1. I, (state name in capitals, title and department), have examined the final statement of expenditure for (name and CCI reference number of ISPA measure) and the application to the Commission for payment of the balance of the Community aid.

SCOPE OF THE EXAMINATION

2. I conducted the examination in accordance with the provisions of Section 14, 15 and 16 of Annex III.4. I planned and performed the examination with a view to obtaining reasonable assurance about whether the final statement of expenditure and application for payment of the balance of the Community aid and the final report are free of material misstatement, particularly as regards the execution of the measure¹² in accordance with the terms and conditions of the decision and the objectives assigned to it. The procedure followed and the information used in the examination, including the conclusions of checks carried out in previous years, are summarized in the attached report.

OBSERVATIONS

3. The scope of the examination has been limited by the following:
 - (a)
 - (b)
 - (c), etc.

(Indicate any obstacles encountered in the examination, for example systemic problems, management weaknesses, lack of audit trail, lack of supporting documentation, cases under legal proceedings, etc.; estimate the amounts of expenditure affected by these obstacles and the corresponding Community aid).
4. The examination, together with the conclusions of other national or Community controls to which I have had access, revealed a low/high (indicate as appropriate; if high, explain) frequency of errors/irregularities. The errors/irregularities reported have been satisfactorily dealt with by the responsible authorities and they do not appear to affect the amount of the Community aid payable, with the following exceptions:
 - (a)
 - (b)
 - (c) etc.

¹¹ In the case of a group of projects subject to a single decision, the declaration covers the group of projects.

¹² Including the individual projects within a group of projects.

(Indicate the errors/irregularities which have not been satisfactorily dealt with, and for each case, the possible systemic character and extent of the problem and the amounts of Community aid which appear to be affected).

CONCLUSION

Either

If no obstacles were encountered in the examination, the frequency of errors found is low and all problems have been satisfactorily dealt with:

- 5(a) In the light of the examination and the conclusions of other national or Community checks to which I have had access, it is my opinion that the final statement of expenditure and the final report present fairly, in all material respects, the expenditure incurred and the work carried out, in accordance with the Financing Memorandum related to the measure and its objectives, and that the application to the Commission for payment of the balance of the Community aid appears to be valid.

Or

If certain obstacles were encountered in the examination but the frequency of errors is not high, or if some problems have not been satisfactorily dealt with:

- 5(b) Except for the matters referred to at point 3 above (and) the errors/irregularities referred to at point 4 which do not appear to have been satisfactorily dealt with, it is my opinion, based on the examination and the conclusions of other national or Community checks to which I have had access, that the final statement of expenditure and the final report present fairly, in all material respects, the expenditure incurred and the work carried out, in accordance with the Financing Memorandum related to the measure and its objectives, and that the application to the Commission for payment of the balance of the Community aid appears to be valid.

Or

If major obstacles were encountered in the examination or the frequency of errors found is high, even if the reported errors/irregularities have been satisfactorily dealt with:

- 5(c) In view of the matters referred to at point 3 (and) given the high frequency of errors reported at point 4, I am not in a position to express an opinion on the final statement of expenditure, final report and application to the Commission for payment of the balance of the Community aid.

Date, signature

Annex III.5

Agreement with respect to

Irregularities, Recovery of Sums Wrongly Received under ISPA and on-the-spot checks

Section 1

This agreement shall not affect the application in the beneficiary countries of rules relating to criminal proceedings or judicial co-operation between beneficiary countries, the Commission and beneficiary countries in criminal matters.

Section 2

- (1) Beneficiary countries shall communicate to the Commission within 3 months of the entry in force of the Financing Memorandum:
 - the provisions laid down by law, regulation or administrative action for the application of the measures assisted under ISPA;
 - the list of authorities and bodies responsible for the application of the measures, the main provisions relating to the role and functioning of those authorities and bodies and to the procedures which they are responsible for applying.
- (2) Beneficiary countries shall communicate forthwith to the Commission any amendments to the information supplied in pursuance of paragraph 1.
- (3) The Commission shall study beneficiary countries' communications and shall inform them of the conclusions, which it intends to draw therefrom. It shall remain in contact with the beneficiary countries to the extent necessary for the application of this Section.

Section 3

"Irregularity" shall mean any infringement of a provision of the financing memorandum, or of the relevant national law, resulting from an act or omission by an economic operator, which has, or would have, the effect of prejudicing the general budget of the Communities by an unjustified item of expenditure.

Section 4.

- (1) During the two months following the end of each quarter, beneficiary countries shall report to the Commission, the European anti-fraud office, any irregularities, which have been the subject of initial administrative or judicial investigations.

To this end they shall as far as possible give details concerning:

- the details of the measure assisted by ISPA,
- the provision which has been infringed, the nature and amount of the expenditure; in cases where no payment has been made, the amounts which would have been wrongly paid had the irregularity not been discovered, except where the error or negligence is detected before payment and does not result in any administrative or judicial penalty,

- the total amount and its distribution between the different sources of financing,
 - the period during which, or the moment at which, the irregularity was committed,
 - the practices employed in committing the irregularity,
 - the manner in which the irregularity was discovered,
 - the national authorities or bodies which drew up the official report on the irregularity,
 - the financial consequences, the suspension if any of payments and the possibilities of recovery,
 - the date and source of the first information leading to suspicion that an irregularity was in evidence, the date on which the official report on the irregularity was drawn up, where appropriate, the beneficiary country and the third countries involved,
 - the identity of the natural and legal persons involved, save in cases where such information is of no relevance in combating irregularities on account of the character of the irregularity concerned.
- (2) Where some of the information referred to in paragraph 1, and in particular that concerning the practices employed in committing the irregularity and the manner in which it was discovered, is not available, beneficiary countries shall as far as possible supply the missing information when forwarding subsequent quarterly reports of irregularities to the Commission.
- (3) If national provisions provide for the confidentiality of investigations, communication of the information shall be subject to the authorisation of the competent court of tribunal.

Section 5

Each beneficiary country shall forthwith report to the Commission and, where necessary, to the member states concerned, any irregularities discovered or supposed to have occurred, where it is feared that:

- They may very quickly have repercussions outside its territory and/or,
- They show that a new mal-practice has been employed.

Section 6

During the two months following the end of each quarter, beneficiary countries shall inform the Commission, with reference back to any previous report made under Section 4, of the procedures instituted following all irregularities previously notified and of important changes resulting therefrom, including:

- the amounts, which have been, or are expected to be, recovered,
- the interim measures taken by beneficiary countries to safeguard recovery of sums wrongly paid,

- the judicial and administrative procedures instituted with a view to recovering sums wrongly paid and to imposing sanctions,
- the reasons for any abandonment of recovery procedures; the Commission shall, as far as possible, be notified before a decision is taken,
- any abandonment of criminal prosecutions.

Beneficiary countries shall notify the Commission of administrative or judicial decisions or the main points thereof, concerning the termination of these procedures.

Section 7

Should there be no irregularities to report in the reference period beneficiary countries shall inform the Commission of this fact within the same time limit as is set out in Section 4 (1).

Section 8

Where the competent authorities of a beneficiary country decide, at the express request of the Commission, to initiate or continue legal proceedings with a view to recovering amounts wrongly paid, the Commission may undertake to reimburse to the beneficiary countries all or part of the legal costs and costs arising directly from the legal proceedings, on presentation of documentary evidence, even if the proceedings are unsuccessful.

Section 9

- (1) The Commission shall maintain appropriate contacts with the beneficiary country concerned for the purpose of supplementing the information supplied on the irregularities referred to in Section 4, on the procedure referred to in Section 6, and, in particular, on the possibility of recovery.
- (2) Independently of the contacts mentioned in paragraph 1 the Commission shall inform beneficiary countries where the nature of the irregularity is such as to suggest that identical or similar practices could occur in other beneficiary countries.
- (3) The Commission shall organise information meetings at Community level for representatives of the beneficiary countries in order to examine with them the information obtained pursuant to Sections 4, 5 and 6, and pursuant to paragraph 1 of this Section, in particular with regard to the lessons to be learned therefrom in connection with irregularities, preventive measures and legal proceedings.
- (4) At the request of a beneficiary country or of the Commission, the beneficiary countries and the Commission shall consult each other for the purpose of closing any loopholes prejudicial to Community interests, which become apparent in the course of the enforcement of provisions in force.

Section 10

The Commission shall regularly inform the beneficiary countries, in the framework of fraud prevention, of the order of magnitude of the funds involved in the irregularities, which have been discovered and of the various categories of irregularity, broken down by type and counted up.

Section 11

- (1) Beneficiary countries and the Commission shall take all necessary precautions to ensure that the information, which they exchange, remains confidential.
- (2) The information referred to in this agreement may not, in particular, be sent to persons other than those in the beneficiary countries or within the Community institutions whose duties require that they have access to it, unless the beneficiary countries supplying it has expressly so agreed.
- (3) The names of natural or legal persons may be disclosed to another beneficiary countries or Community institution only where this is necessary in order to prevent or prosecute an irregularity or to establish whether an alleged irregularity has taken place.
- (4) Information communicated, or acquired in any form whatever pursuant to this agreement shall be covered by professional confidentiality and be protected in the same way as similar information is protected by the national legislation of the beneficiary countries that received it and by the corresponding provisions applicable to the Community institutions.

In addition, that information may not be used for any purposes other than those provided for in this agreement unless the authorities that have provided it have given their express consent, and provided that the provisions in force in the beneficiary countries in which the recipient authority is to be found do not prohibit such communication or use.
- (5) Paragraphs 1 to 4 shall not impede the use, in any legal actions or proceedings subsequently instituted for non-compliance with Community rules in the area of pre-accession aid, of information obtained pursuant to this agreement. The competent authority of the beneficiary countries, which supplied this information, shall be informed forthwith of such use.
- (6) Where a beneficiary country notifies the Commission that a natural or legal person whose name has been communicated to the Commission pursuant to this agreement proves on further inquiry not to be involved in any irregularity, the Commission shall forthwith inform all those to whom it disclosed that name pursuant to this agreement of that fact. Such person shall thereupon cease to be treated, by virtue of the earlier notification, as a person involved in the irregularity in question.

Section 12

The amounts recovered shall be shared by the beneficiary countries and the Community according to the joint co-financing rates in proportion to the expenditure already incurred by them.

Section 13

On-the-spot checks and inspections carried out in order to protect the financial interest of the Community against irregularities as defined at section 3 shall be prepared and conducted by the Commission in close co-operation with the competent authorities of the beneficiary country concerned, which shall be notified in good time of the object and purpose of the checks and inspections by reference to this Annex, so that they can

provide all the requisite help. To that end, the officials of the beneficiary country concerned may participate in the on-the-spot checks and inspections.

In addition, if the beneficiary country concerned so wishes, the on-the-spot checks and inspections may be carried out jointly by the Commission and the beneficiary country's competent authorities.

Section 14

On-the-spot checks and inspections shall be carried out by the Commission on economic operators, namely the natural or legal persons and the other entities on which national confers legal capacity, where there are reasons to think that irregularities have been committed.

In order to make it easier for the Commission to carry out such checks and inspections, economic operators shall be required to grant access to premises, land, means of transport or other areas, used for business purposes.

Where strictly necessary in order to establish whether and irregularity exists, the Commission may carry out on-the-spot checks and inspections on other economic operators concerned, in order to have access to pertinent information held by those operators on facts subject to on-the-spot checks and inspections.

Section 15

- (1) On-the-spot checks and inspections shall be carried out on the Commission's authority and responsibility by its officials or other servants, duly empowered by the relevant Commission regulations, hereinafter called 'Commission inspectors'. Persons placed at the disposal of the Commission by the beneficiary country as national experts on secondment may assist in such checks and inspections.

Commission inspectors shall exercise their powers on production of a written authorisation showing their identity and position, together with a document indicating the subject-matter and purpose of the on-the-spot check or inspection.

Subject to the Community law applicable, they shall be required to comply, with the rules of procedure laid down by the law of the beneficiary country concerned.

- (2) Subject to the agreement of the beneficiary country concerned, the Commission may seek the assistance of officials from the beneficiary countries as observers and call on outside bodies acting under its responsibility to provide technical assistance.

The Commission shall ensure that the aforementioned officials and bodies give every guarantee as regards technical competence, independence and observance of professional secrecy.

Section 16

- (1) Commission inspectors shall have access, under the same conditions as national administrative inspectors and in compliance with national legislation, to all the information and documentation on the operations concerned which are required for the proper conduct of the on-the-spot checks and inspections.

They may avail themselves of the same inspection facilities as national administrative inspectors and in particular copy relevant documents.

On-the-spot checks and inspections may concern, in particular:

- professional books and documents such as invoices, lists of terms and conditions, pay slips, statements of materials used and work done, and bank statements held by economic operators,
 - computer data,
 - production, packaging and dispatching systems and methods,
 - physical checks as to the nature and quantity of goods or completed operations,
 - the taking and checking of samples,
 - the progress of works and investments for which financing has been provided, and the use made of completed investments,
 - budgetary and accounting documents,
 - the financial and technical implementation of subsidised projects.
- (2) Where necessary, it shall be for the beneficiary country, at the Commission's request, to take the appropriate precautionary measures under national law, in particular in order to safeguard evidence.

Section 17

- (1) Information communicated or acquired in any form under this Annex shall be covered by professional secrecy and protected in the same way as similar information is protected by the national legislation of the beneficiary country that received it and by the corresponding provisions applicable to the Community institutions.

Such information may not be communicated to persons other than those within the Community institutions or in the beneficiary country whose functions require them to know it nor may it be used by Community institutions for purposes other than to ensure effective protection of the Communities' financial interests in all beneficiary countries. Where a beneficiary country intends to use for other purposes information obtained by officials participating under its authority as observers in on-the-spot checks and inspections, it shall seek the agreement of the beneficiary country where that information was obtained.

- (2) The Commission shall report as soon as possible to the competent authority of the country within whose territory an on-the-spot check or inspection has been performed any fact or suspicion relating to an irregularity which has come to its notice in the course of the on-the-spot check or inspection. In any event the Commission shall be required to inform the aforementioned authority of the result of such checks and inspections.
- (3) Commission inspectors shall ensure that in drawing up their reports account is taken of the procedural requirements laid down in the national law of the beneficiary country concerned. The material and supporting documents as referred to in Section 16 shall be annexed to the said reports. The reports thus

prepared may be used as (admissible) evidence in administrative or judicial proceedings of the beneficiary country in which their use proves necessary, in the same way and under the same conditions as administrative reports drawn up by national administrative inspectors. They shall be subject to the same evaluation rules as those applicable to administrative reports drawn up by national administrative inspectors and shall be of identical value to such reports. Where an inspection is carried out jointly, the national inspectors who took part in the operation shall be asked to countersign the report drawn up by the Commission inspectors.

Section 18

Where the economic operators referred to in Section 14 resist an on-the-spot check or inspection, the beneficiary country concerned, acting in accordance with national rules, shall give Commission inspectors such assistance as they need to allow them to discharge their duty in carrying out an on-the-spot check or inspection.

It shall be for the beneficiary country to take any necessary measures in conformity with national law.

Annex III.6

Information and publicity requirements

RULES ON DETAILED ARRANGEMENTS FOR INFORMATION AND PUBLICITY

1. *Objectives and scope*

Information and publicity measures concerning assistance from ISPA are intended:

- to increase public awareness and transparency of the activities of the European Community,
- to inform the potential beneficiaries and professional organisations about ISPA possibilities.

Information and publicity shall concern all measures for which ISPA provides financial assistance.

The aim of information and publicity measures shall be to inform the general public and also potential and final beneficiaries, including:

- regional, local and any other public authorities,
- the economic and social partners,
- non-governmental organisations,
- project operators and promoters,
- any other interested parties

of the opportunities offered by ISPA.

2. *General principles*

The body responsible for implementing an ISPA project (hereinafter defined as the “body responsible”) shall be accountable for all publicity measures on the spot. Publicity shall be carried out in co-operation with the Commission departments, which shall be informed of measures taken for this purpose.

The body responsible shall take all the appropriate administrative steps to ensure the effective application of these arrangements and to collaborate with the Commission departments.

Information and publicity measures shall be taken in due time, once the assistance of ISPA is decided. The Commission reserves its right to initiate a procedure for a reduction, suspension or cancellation of the ISPA assistance, if a beneficiary country does not fulfil its obligations under the present Annex. In such cases the procedure specified in Annex III.1 section VIII of the ISPA Financing Memorandum concluded with each beneficiary country applies.

3. *Guidelines for information and publicity activities*

Notwithstanding the detailed rules laid down under point 4, the following principles shall be applied in accordance with all information and publicity measures:

3.1 The media

The body responsible shall inform the media in the most appropriate manner about actions co-financed by ISPA. European Community participation shall be fairly reflected in this information.

To this end, the formal launch of projects and important phases in their implementation shall be the subject of information measures, particularly in respect of regional media (press, radio, and television). Appropriate collaboration must be ensured with the Commission delegations in the beneficiary countries concerned.

3.2 Information events

The organisers of information events such as conferences, seminars, fairs and exhibitions in connection with the implementation of projects part-financed by ISPA shall make explicit the participation of the European Community. The opportunity should be taken of displaying the European Community flag in meeting rooms and the European Community emblem on documents. The Commission delegations in the beneficiary countries shall assist, if necessary, in the preparation and implementation of such events.

3.3 Information material

Publications (such as brochures and pamphlets) about projects or similar measures should contain on the title page a clear indication of the European Community emblem where the national, regional or local emblem is used.

Where publication includes a preface, it should be signed by both the person responsible in the beneficiary country and, for the Commission, the responsible Member of the Commission or a designated representative, to ensure that European Community participation is made clear. Such publications shall refer to the body responsible for informing interested parties.

The above-mentioned principles shall also apply to audio-visual and web-site material.

4. *Obligations of the beneficiary countries*

Information and publicity shall be the subject of a coherent set of measures defined by the body responsible in collaboration with the Commission for the duration of the project. Beneficiary countries shall ensure that representatives of the Commission including its delegations are duly involved in the most important public activities connected with ISPA.

When projects are implemented, the body responsible shall take the following measures to indicate the participation of ISPA in the said project:

a) Project-related information

On the spot information and publicity measures shall be taken in order to make the general public aware of European Community assistance through ISPA. The body responsible should publish the content of the projects in the most appropriate form and ensure that such documents are disseminated to the local,

regional media and shall hold them available for interested parties. On the spot measures should include:

- billboards erected on the sites,
- permanent commemorative plaques for infrastructures accessible to the general public

both to be installed in accordance with the Special arrangements concerning on site information detailed hereafter.

b) General ISPA-related information

In addition to (a), the National ISPA Co-ordinator shall produce regularly a general information on ISPA assistance allocated in the country, highlighting the implementation of projects and results achieved. This general information should be produced at least once a year and be made available to the Commission for its annual report. This information will take the form of brochures of general interest, professional audio-visual material (e.g. videoclip) and news conferences at appropriate level. This information shall group projects by nature and / or focus on projects of relevant interest. It should be delivered to national, regional televisions and radio stations, to the Commission and, on demand, to other interested parties as defined in paragraph 1.

5. *The work of the Monitoring Committees*

- The Commission representatives in the Monitoring Committee, in collaboration with the National ISPA co-ordinator, shall ensure compliance with the provisions adopted concerning publicity, particularly those concerning billboards and commemorative plaques (see special arrangements hereafter).
- Information on publicity measures and suitable evidence such as photographs shall be submitted to the Chairman of the Monitoring Committees by the body responsible. Copies of such material shall be transmitted to the Commission.
- The Chairman of the Committees shall forward to the Commission all the information needed to take into account for its annual report.
- The Monitoring Committees shall ensure that there is adequate information concerning their work. To this end, each Monitoring Committee shall inform the media, as often as considered necessary, of the progress of the project(s), for which it is responsible. The Chairman is responsible for contacts with the media and the Commission representative shall assist him.
- Appropriate arrangements shall also be made, in collaboration with the Commission and its delegations in the beneficiary countries, when important events, such as high level meetings or inaugurations, are held.

6. *Final provisions*

The Commission may initiate specific additional measures as deemed appropriate after discussion with the National ISPA co-ordinator and the body responsible.

The body responsible may, in any event, carry out additional measures. It shall consult the Commission and inform it of the initiatives it takes so that the Commission may participate adequately in their realisation.

In order to facilitate the implementation of these provisions, the Commission may provide suitable assistance and may issue guidelines.

Special arrangements concerning billboards and commemorative plaques

In order to assure the visibility of ISPA projects, beneficiary countries shall ensure that the following information and publicity measures are complied with

1. Billboards

Billboards shall be erected on the sites of projects assisted by ISPA. Such billboards shall include a space reserved for the indication of the European Community participation.

Billboards must be of a size, which is appropriate to the scale of the operation.

The section of the billboard reserved for the European Community must meet the following criteria:

- it shall take up at least 50% of the total area of the billboard,
- it shall bear the standardised European Community emblem and the following text to be presented as in the attached example.

Where the body responsible does not erect a billboard announcing their own involvement in the financing of a project, the European Community assistance must be announced on a special billboard. In such cases, the above provisions concerning the European Community part apply by analogy.

Billboards shall be removed no earlier than 6 months after the completion of the work and replaced by a commemorative plaque in accordance with the provisions under point 2.

2. Commemorative plaques

Permanent commemorative plaques shall be placed at sites accessible to the general public. In addition to the European Community emblem, such plaques must mention the European Community contribution to the project.

The following text should be used as a guideline to the contents required:

"This project has been co-financed at % by the European Community. Upon completion in (state year), the total cost of the project was (national currency), and the total contribution of the European Community was of..... (national currency)."

- EXAMPLE -

Title of the Project			
Location			
			
Financed by:			
European Union (grant)	... €	...	(local currency)
IFI (loan)	... €	...	(local currency)
Implementing authority:	{ Ministry of ... } { Agency of ... }		
Owner:	{ Name of the owner }		
Supervision and management:	{ Name of the Company }		
Contractor:	{ Name of the contractor }		

ooOOOoo

MEMORANDUM O FINANCIRANJU

**usuglašen između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske
o dodjeli pomoći iz Instrumenta za pretpristupnu strukturnu politiku
za sljedeću mjeru**

**Program za vode i otpadne vode u Karlovcu
za Grad Karlovac, Karlovačka županija, Hrvatska**

MEMORANDUM O FINANCIRANJU

Europska komisija, u daljnjem tekstu „Komisija“, koja djeluje za i u ime Europske zajednice, u daljnjem tekstu „Zajednica“, a koju zastupa Glavni direktor za regionalnu politiku, g. Graham Meadows, za Komisiju

s jedne strane, i

Vlada Republike Hrvatske, koja djeluje u ime Republike Hrvatske, u daljnjem tekstu „Korisnik“

s druge strane

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

Članak 1.

Mjera na koju se odnosi donji članak 2. provodit će se i financirat će se iz proračunskih sredstava Zajednice, sukladno odredbama ovog Memoranduma. Mjera iz članka 2. provodit će se u skladu s Općim uvjetima priloženima uz Okvirni sporazum koji su potpisale Komisija i Korisnik, a koji je dopunjen uvjetima ovog Memoranduma i odredbama koje su mu priložene.

Članak 2.

Utvrđivanje mjere

Instrument za pretpristupnu strukturnu politiku pridonijet će, putem bespovratne pomoći, financiranju sljedeće mjere opisane u Prilogu I.

Broj mjere: 2005 HR 16 P PE 001

Naziv: **Program za vode i otpadne vode u Karlovcu – Grad Karlovac**

Trajanje: Datum početka: Datum potpisa Memoranduma o financiranju od strane Komisije

Datum završetka: 31. 12. 2010.

Lokacija: **Općina Karlovac, Karlovačka županija**

Grupa: **Rijeka Kupa, Sliv rijeke Dunav**

Članak 3.

Izdvajanje

1. Najviši javni ili ekvivalentan izdatak kojeg se može uzeti u obzir za izračunavanje pomoći iznosi € 36.000.000;
2. Stopa pomoći Zajednice dodijeljena mjeri utvrđena je na 62,5 % ukupnog javnog ili ekvivalentnog izdatka, kao što je navedeno u financijskom planu u Prilogu II.;
3. Maksimalan iznos pomoći iz Instrumenta za pretpristupnu strukturnu politiku utvrđen je na € 22.500.000;
4. Iznos od € 12.300.000 izdvojen je iz proračuna za 2005. godinu pod proračunskom stavkom 13.050101. Izdvajanja za sljedeće rate treba temeljiti na početnom ili revidiranom financijskom planu za mjeru, ovisno o fazi provedbe mjere i raspoloživosti proračuna.

Članak 4.

Plaćanja

1. Pomoć Zajednice pokrivat će plaćanja pod mjerom za koja je Korisnik učinio pravno obvezujuća izdvajanja i za koja su posebno alocirana nužna sredstva. Ta plaćanja moraju se odnositi na radove opisane u Prilogu I.
2. Plaćanja izvršena prije datuma potpisivanja Memoranduma o financiranju od strane Komisije neće biti prihvatljiva za pomoć iz Instrumenta za pretpristupnu strukturnu politiku.
3. Mjera opisana u Prilogu I. i plaćanja od strane tijela odgovornog za provedbu mjere moraju biti dovršeni najkasnije do datuma završetka naznačenog u gornjem članku 2.

Izvešće potrebno za plaćanje završne bilance nužno je dostaviti najkasnije 6 mjeseci nakon tog datuma.

4. Avansno plaćanje utvrđeno je na € 4.500.000 i vrši se na sljedeći način:
 - Iznos od € 2.250.000 isplaćuje se nakon što Korisnik potpiše Memorandum i nakon ispunjavanja uvjeta iz članka 8. stavka 3.;
 - Ostatak se isplaćuje nakon potpisivanja prvog znatnog ugovora o radovima navedenog u planu javne nabave i po ispunjenju uvjeta iz članka 8. stavka 4. ovog Memoranduma.

Članak 5.

Poštivanje zakona i politika Zajednice

Mjera će se provoditi sukladno relevantnim odredbama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju¹³ i pridonosit će ostvarivanju politika Zajednice, osobito onih koje se odnose na zaštitu i unapređenje okoliša.

Članak 6.

Intelektualno vlasništvo

Korisnik i tijelo odgovorno za provedbu navedeno u Prilogu I., točki 3., osigurat će ishođenje svih potrebnih prava intelektualnog vlasništva na studije, crteže, planove, promidžbeni i drugi materijal pripremljen u vezi s planiranjem, provedbom, praćenjem i evaluacijom projekta. Oni će jamčiti da će Komisija, ili bilo koje drugo tijelo ili osoba delegirana od strane Komisije, imati pristup i pravo na korištenje takvih materijala. Komisija će takve materijale koristiti samo u vlastite svrhe.

Članak 7.

Dozvole i odobrenja

Nadležna tijela Korisnika moraju pravovremeno i sukladno nacionalnom zakonodavstvu osigurati bilo koju vrstu dozvola i/ili odobrenja potrebnih za provedbu mjere.

Članak 8.

Posebni uvjeti koji se odnose na mjeru

Ne dovodeći u pitanje opće uvjete navedene u Prilogu III., bespovratna pomoć Zajednice za mjeru podliježe sljedećim uvjetima:

1. Uvjet vezan uz pretpostavke i status imovine:

Komisija zadržava pravo revidiranja iznosa pomoći za program ISPA određen člankom 3. ukoliko se u roku od 5 godina od datuma završetka radova operativni uvjeti (pristojbe, prihodi, itd.) relativno značajno izmijene u odnosu prema prvobitnim pretpostavkama načinjenima pri određivanju razine pomoći, i/ili ukoliko je došlo do znatne promjene:

- (a) koja utječe na prirodu aktivnosti ili uvjeta za njenu provedbu, ili privatnom ili javnom tijelu daje nedopuštenu prednost; i
- (b) koja proizlazi iz promjene u prirodi vlasništva nad bilo kojim dijelom financirane infrastrukture, ili iz prekida ili materijalnih promjena u operativnim dogovorima.

¹³ Uredbom 2257/2004 od 20. prosinca 2004. o primjeni ISPA-e na Hrvatsku, određuje se da će se upućivanja u propisima na europske sporazume smatrati, u slučaju Hrvatske, upućivanjima na Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

Država korisnica izvijestit će Komisiju o bilo kojoj takvoj promjeni i tražit će *ex-ante* pristanak Komisije na te promjene.

2. Uvjet vezan uz održivost:

Pomoć Zajednice uvjetovana je osiguranjem dostatnih resursa od strane zainteresiranih tijela kako bi se osigurala učinkovita upotreba i održavanje imovine.

3. Prva rata avansnog plaćanja uvjetovana je dodjelom akreditacije za Decentralizirani sustav provedbe (DIS) Provedbenoj agenciji za program ISPA, navedenoj u Prilogu I.3., od strane Komisije.

4. Druga rata avansnog plaćanja uvjetovana je :

- (a) poduzimanjem korektivnih mjera od strane Vodovoda i kanalizacije – Karlovac, potrebnih radi ublažavanja učinka projekta na okoliš.
- (b) kreditnim ugovorom koji je potpisan sa EBRD-om za sufinanciranje ulaganja koja su uključena u te mjere.
- (c) dovršetkom cjelovite EIA-e u skladu s zahtjevima Direktive 85/337/EZ izmijenjene i dopunjene Direktivom 97/11/EZ i Direktivom 2003/35/EZ uključujući javnu raspravu i donošenje odluka o okolišu od strane tijela vlasti nadležnog za okoliš.

5. Završna isplata uvjetovana je:

- (a) dostavom dokaza Komisiji o tome da je primijenjeno rješenje za sigurno upravljanje muljem, sukladno relevantnim direktivama EZ-a;

Članak 9.

Provedbene odredbe opisane u prilogima ovog Memoranduma o financiranju čine njegov sastavni dio.

U slučaju nepridržavanja uvjeta i provedbenih odredaba Komisija će postupati sukladno postupcima određenima u Prilogu III.1., odjeljku VIII.

Članak 10.

Vjerodostojan tekst ovog Memoranduma o financiranju je ovaj dolje potpisani dokument.

Sastavljeno u.....

Sastavljeno u Bruxellesu,

Za Primatelja

Za Zajednicu

Marija Pejčinović Burić

Graham Meadows

*Nacionalni ISPA koordinator
Za Zajednicu*

Glavni direktor

Popis priloga

Prilog I	Opis mjere
Prilog II.	Financijski plan

PRILOG I. .

Opis mjere Program za vode i otpadne vode u Karlovcu

Šifra Komisije br.: 2005/HR/16/P/PE/001

1. NAZIV MJERE

Program za vode i otpadne vode u Karlovcu

2. TIJELO KOJE PODNOSI ZAHTJEV (Nacionalni ISPA koordinator)

- 2.1. Ime: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija
Gđa. Marija Pejčinović Burić – Nacionalni ISPA koordinator
- 2.2. Adresa: Petretićev trg 2, 10 000 Zagreb, Hrvatska

3. TIJELO ODGOVORNO ZA PROVEDBU (kako je određeno odjeljkom II. (2) Priloga III.2)

- 3.1. Ime: Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje, Ministarstvo financija
- 3.2. Adresa: Katančićeva 5, 10 000 Zagreb, Hrvatska

4. KRAJNJI KORISNIK (ukoliko se razlikuje od tijela navedenog pod 3.)

- 4.1. Ime: Vodovod i kanalizacija Karlovac (komunalna tvrtka grada Karlovca za vodovod i odvodnju)

Adresa: Gažanski trg 8, 47 000 Karlovac, Hrvatska

5. LOKACIJA

- 5.1. Država korisnica: Hrvatska
- 5.2. Regija: Karlovačka županija

6. OPIS

6.1. Pozadina

Grad Karlovac ima nešto više od 60 000 stanovnika. Smješten je na stjecištu rijeka Korane, Mrežnice i Kupe. Rijeka Kupa utječe u rijeku Savu, koja zatim utječe u Dunav.

Grad je opskrbljen kombiniranim sustavom za skupljanje otpadnih voda, većim dijelom izvorno sagrađenim tridesetih godina 20. stoljeća. Otprilike 75 % gradskog

stanovništva priključeno je na glavni kanalizacijski sustav. Sustav obuhvaća 93 kilometara odvodnih kanala. Pojedine dijelove postojeće mreže potrebno je zamijeniti ili popraviti, a samu mrežu treba proširiti kako bi se u većoj mjeri pokrilo gradsko stanovništvo.

Trenutno se skupljena voda nepročišćena ispušta kroz šest glavnih ispusta u gradu. Dva su ispusta u rijeku Mrežnicu, što izravno utječe na kakvoću vode u rijeci Korani, koja također teče kroz grad i na kojoj se nalazi kupalište. Preostala četiri ispusta su u rijeku Kupu, koja teče kroz središte grada. Ovih šest ispusta potrebno je priključiti, a protok otpadnih voda skrenuti kako bi ih se moglo odgovarajuće pročistiti prije ispuštanja u rijeku Kupu nizvodno od grada.

U Karlovcu ne postoji postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda, osim jednog postrojenja za pročišćavanje manjeg kapaciteta namijenjenog za prigradsko područje Turanj u južnom dijelu grada, te se stoga u sklopu projekta predviđa novi sustav za pročišćavanje otpadnih voda kako bi se omogućilo preliminarno, primarno, sekundarno i tercijarno pročišćavanje, čime bi se osiguralo da sva skupljena otpadna voda u gradu bude pročišćena prema standardima Europske zajednice i Hrvatske. Kombinirani rezultat ovih djelovanja bit će sprječavanje daljnjeg zagađivanja lokalnih rijeka i podizanje razine njihove čistoće u skladu s Europskim normama.

Radna skupina za Dunav i Crno more (DABLAS) odredila je Projekt Karlovac kao prioritetni projekt zbog uključenosti grada Karlovca u Popis ispuštanja u Dunavski bazen. Uključivanje u taj popis ukazuje na činjenicu da je ispuštanje otpadnih voda iz grada kako od regionalnog, tako i od nacionalnog značaja. Nadalje, zbog ispunjavanja postavljenih uvjeta za prioritetno ulaganje, projekt je uvršten na popis Hrvatske nacionalne ISPA strategije za sektor okoliša kao prioritetni projekt koji doprinosi poboljšanju kakvoće vode u pritokama rijeke Save.

Vodovodnim i kanalizacijskim sustavom u gradu upravlja Vodovod i Kanalizacija Karlovac (ViK Karlovac), tvrtka koja je u stopostotnom vlasništvu grada Karlovca. Osim toga, ViK Karlovac je potpisala sporazum o zajmu Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD), radi združenog financiranja projekta.

Pored usluga odvođenja otpadnih voda ViK Karlovac je također odgovorna za pružanje vodoopskrbnih usluga za grad Karlovac i 46 manjih naselja u Karlovačkoj županiji. Povezanost unutar grada je gotovo stopostotna, ali neka okolna mjesta nemaju odgovarajuću opskrbu vodovodom. Manji broj domaćinstava koje ne opslužuje ViK Karlovac služi se vlastitim plitkim bunarima.

Praćenje postojećeg vodoopskrbnog sustava u gradu ne pokazuje nikakav značajan rizik po zdravlje ljudi vezan uz opskrbu pitkom vodom. Međutim, mnogi elementi sustava u takvom su stanju da postoji povećan rizik od neudovoljavanja graničnim parametrima postavljenima u Direktivi o pitkoj vodi, posebno uslijed kvarova na starijim elementima mreže. Razina gubitka vode je visoka, a postoji i značajan rizik da bi se bunari s pitkom vodom mogli zagađiti vodom iz rijeke za vrijeme visokog vodostaja i poplave kao i prodorom zagađene vode u oštećeni vodovod.

Voda za grad crpi se iz šest plitkih vodozahvata unutar grada i ta se voda dezinficira kloriranjem. Osim crpnih stanica na samim vodozahvatima postoji još osam crpnih stanica koje šalju vodu u osam vodosprema i distribucijski sustav sastavljen od otprilike 482 km cijevi promjera do 500 mm. Najstarije cijevi potječu iz 1914. godine.

ViK Karlovac isporučuje otprilike 25 000 m³ vode dnevno (9 milijuna m³ godišnje) u nekih 29 000 objekata, a izgubljena voda predstavlja 43 % ukupne vode koja se iscrpi.

Kao rezultat gore opisanih poteškoća u vodoopskrbi i odvodu otpadnih voda, grad Karlovac trenutno ne udovoljava sljedećim direktivama Europske unije:

- Direktiva o pitkoj vodi (98/83/EZ)
- Direktiva o vodi za kupanje (76/160/EEZ)
- Direktiva o pročišćavanju gradskih otpadnih voda (91/271/EEZ)
- Okvirna direktiva o vodama (2000/60/EZ)

Cilj je ovih mjera ukloniti poteškoće u vodoopskrbi i odvodu otpadnih voda u gradu Karlovcu i time osigurati veći stupanj poštivanja spomenutih Direktiva najekonomičnijim i najodrživijim sredstvima.

6.2. Dijelovi projekta

Projekt se sastoji od pet grupa investicijskih stavki koje se dijele u tri kategorije:

Vodoopskrba

F. Vodoopskrbni sustav

Pročišćavanje otpadnih voda

- G. Glavni kanalizacijski kolektor i crpne stanice
- H. Sekundarni i tercijarni kolektori
- I. Novo postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda

Tehnička pomoć i nadzor

- J. Tehnička pomoć, nadzor tijekom provedbe i promidžba

A. Vodoopskrbni sustav

Ulaganja u vodoopskrbu pridonijet će minimaliziranju rizika koji bi mogao ugroziti kakvoću vode i pouzdanost usluge, i to obnavljanjem ključnih elemenata sustava te uvođenjem sustava gospodarenja mrežom koji će pomoći ostvarivanju sigurnog funkcioniranja opskrbnog sustava. Ova će poboljšanja posebice pomoći minimalizirati razinu kvarenja i gubljenja vode u sustavu, što će s druge strane minimalizirati mogućnost prodora zagađenja u sustav. Sredstva sustava za gospodarenje pridonijet će unapređenju otkrivanja gubljenja vode i žurnih popravaka. Glavne stavke koje je potrebno izvršiti u sklopu tih poslova su:

1) Radovi na izvorima vode

Trenutno ne postoji potreba za dodatnim izvorima vode za Grad Karlovac. Obnavljanje i čišćenje postojećih (ali nekorištenih) vodocrpilišta u Mekušju i Borlinu kratkoročno će osigurati odgovarajuću opskrbu grada za neposrednu upotrebu u razdobljima sezonskih nestašica vode ili u hitnim slučajevima. Međutim, izdašnost postojećih sustava vodocrpilišta nije pouzdano poznata. Stoga su potrebna hidrogeološka istraživanja, kako bi se utvrdila pouzdanost izdašnosti postojećih sustava vodozahvata. Nakon tih istraživanja na red treba doći upravljačka strategija pročišćavanja izvora vode u području davanja usluge. Takva strategija može uključiti razvitak novih izvora uz čišćenje postojećih, ali to ne može biti točno određeno sve dok se ne dobiju odgovarajuće informacije.

2) Modeliranje mreže

Ovaj će zadatak uključiti računalō, specijalistički software i specijalističku podršku. To će omogućiti stvaranje i kalibriranje računalnog modela sustava distribucije vode. Ovaj će se model koristiti za poboljšanje detaljnog gospodarenja sustavom.

3) Mjerenje distribucijske mreže

Vodomjeri su već instalirani na postojećim vodocrpilištima i crpnim stanicama unutar vodoopskrbne mreže, no trenutno ne postoji takav program mjerenja koji će osigurati nužne podatke, kako za otkrivanje propuštanja, tako i za opće gospodarenje sustavom. Uvest će se oblasni sustav mjerenja, koji se sastoji od mjerila za vodu koja prate utjecanje i istjecanje vode u određenim oblastima, kako bi se brzo otkrila područja visokog ili rastućeg protoka te kako bi se utvrdilo propuštanje i izvršio popravak. To će doprinijeti smanjenju izgubljene vode.

4) Program otkrivanja propuštanja

On će uključiti ugradnju dva mjerna uređaja, akustični korelator propuštanja, vozilo i potrebnu stručnu obuku. U početku će se program usredotočiti na otkrivanje propuštanja u pojedinom području koje će se izabrati na temelju podataka iz prošlosti o broju utvrđenih propuštanja te stanju cjevovoda na mjestima gdje su vršeni popravci. Tijekom ovog inicijalnog programa djelatnici ViK Karlovac bit će obučeni za rukovanje opremom za otkrivanje propuštanja.

5) Izmjena cjevovoda za distribuciju vode

135 km starih azbestnih cementnih cijevi je u lošem stanju i treba ih izmijeniti ili popraviti. Projektom će se izmijeniti 10,5 km cijevi koje su u najlošijem stanju, što će predstavljati početak programa njihove postupne kompletne izmjene.

6) Obnavljanje vodosprema

Ono će imati nužno za posljedicu obnavljanje vodospreme Borlin, kao i obnavljanje ili popravak ostalih postojećih vodosprema. Ovaj će sustav pomoći osigurati da se u sustavu zadrže odgovarajuće razine i tlakovi.

B. Glavni kanalizacijski kolektori i crpne stanice

Ova će ulaganja obnoviti i upotpuniti glavne elemente mreže skupljanja otpadnih voda kako je predviđeno Direktivom o pročišćavanju gradskih otpadnih voda. Štoviše, ova će mreža skrenuti protoke otpadnih voda od recipijenta vodotoka koji se nalazi u blizini gradskih vodocrpilišta i mjesta za kupanje u pravcu lokacije na kojoj će biti smješteno novo postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda, nizvodno od grada. Glavne stavke koje je potrebno izvršiti u sklopu tih poslova su:

1) Izgradnja sabirnog kolektora i sifona u Baniji

Ovaj će kolektor skupljati otpadne vode iz naselja Banija i Drežnik i prenositi ih u glavni kanalizacijski sustav putem sifona ispod rijeke Kupe. To će eliminirati tri ispusta nepročišćenih otpadnih voda u rijeku Kupu sa sjeverne obale.

2) Izgradnja sabirnog kolektora u Švarči

Ova će stavka obuhvatiti izgradnju sabirnih kolektora u naseljima Švarča i Mostanje, zajedno s pripadajućim crpnim stanicama. Ovi će sabirni kolektori skupljati otpadne

vode s ovih područja (na južnoj strani grada) te ih prebacivati u Južni kolektor i nakon toga u postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda. To će eliminirati postojeći ispus nepročišćenih otpadnih voda u rijeku Mrežnicu sa sjeverne obale.

3) Izgradnja Gradskog kanalizacijskog kolektora i precrpnog postrojenja

Ovaj novi glavni kolektor, još zvan Gradski kanalizacijski kolektor, bit će izgrađen kako bi sabirao protoke u postojeći gradski odvod u promjeru 3 m Glavne gradske kanalizacije na rubnim dijelovima gradskog područja Zvijezda. Kolektor će zatim usmjeravati otpadne vode prema Postrojenju za pročišćavanje otpadnih voda putem sifona ispod rijeke Korane. On će eliminirati glavni ispus u rijeku Kupu s južne obale.

4) Izgradnja Gradskog ispusta za oborinske vode

Protoci oborinske vode veći od dvostrukog dnevnog protoka vode (DPV) bit će ispuštani direktno u rijeku Kupu kroz novi ispus za oborinske vode. Separiranje otpadnih od oborinskih voda smanjit će količinu kanalizacije koju je potrebno pročišćavati jer je postojeći kanalizacijski sustav u velikoj mjeri mješovit.

5) Izgradnja Gradske crpne stanice za oborinsku vodu

Crpna stanica za oborinsku vodu nužna je za ispumpavanje oborinske vode u rijeku Kupu u razdobljima visokog vodostaja (u rijetkim slučajevima kada se obilne oborinske vode u kanalizacijskom sustavu podudaraju s visokim vodostajem rijeke Kupa). Nova crpna stanica zamijenit će postojeću Crpnu stanicu Šanac i Gradski kanalizacijski ispus, koji su stari više od sedamdeset godina.

6) Izgradnja Sabirnog kolektora za PPK

Ovaj će novi sabirni kolektor skupljati otpadne vode koje otječu iz mesne industrije PPK, a koje će se zatim prespojiti na predviđeni Sabirni kolektor u Baniji. Izgradnja ovog kolektora eliminirat će ispuste iz mesne industrije PPK koji sada nepročišćeni odlaze u rijeku Kupu.

7) Izmjena oštećenih odvodnih kanala u području središta grada

Mnogi odvodni kanali u Karlovcu izgrađeni su prije više od 50 godina, a neki i prije više od 70 godina. Mnogi od tih odvodnih kanala izrađeni su od materijala loše kakvoće i s vremenom su se prilično potrošili. U razdobljima visokog vodostaja voda iz okolnog tla pronalazi ulaz u odvodne kanale kroz loše izrađene spojeve i cjevovode od nekvalitetnih materijala. To doprinosi relativno visokoj razini infiltracije za koju se zna da je prisutna u nekim dijelovima kanalizacijskog sustava. U okviru ove mjere potrebno je izmijeniti otprilike 1,3 km najoštećenijih odvodnih kanala.

C. Sekundarni i tercijarni kolektori

Instaliranje ovih elemenata dodatno će doprinijeti upotpunjavanju mreže skupljanja otpadnih voda za karlovačku aglomeraciju. Kombiniranjem ovog ulaganja i ulaganja u sustav glavnog kolektora osigurat će se da se otpadne vode iz objekata unutar grada sigurno i pouzdano skupe i prenesu u novo postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda. Glavne stavke koje je potrebno izvršiti u sklopu tih poslova su:

1) Izgradnja sustava kanalizacije u predjelima Mala Švarča i Logorište. Ovi se predjeli nalaze u blizini Južnog kolektora i njihovo priključivanje na njega ekonomično je rješenje za skupljanje otpadnih voda u tim predjelima.

2) Izgradnja sustava kanalizacije u predjelu Istočna Švarča. Ovaj se predio nalazi u blizini Južnog kolektora i priključivanje na njega ekonomično je rješenje za skupljanje otpadnih voda u tom predjelu..

D. Novo postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda

Ova će stavka nužno imati za posljedicu izgradnju potpuno novog postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda kapaciteta 100 000 ES-a (ekvivalenta stanovništva), 26 000 m³/d (otprilike 300 l/sek.) pri protoku u razdobljima suhog vremena, koje će biti u stanju osigurati cjelovito pročišćavanje svih otpadnih voda skupljenih u gradu Karlovcu. Kako bi se u potpunosti poštivali standardi zahtjeva o istjecanju za rijeke II. kategorije u "osjetljivim" područjima, procesi pročišćavanja uključivat će uređaje za smanjenje nutrijenata.

Ova stavka obuhvaća šest elemenata:

1) Ulazna crpna stanica, pužna crpka, uredi, radionice i laboratorij

Izgradnja pužne crpke za predtretman otpadnih voda korištenjem rešetanja, otklanjanjem pijeska te otklanjanjem masti i masnoća. Laboratorij će omogućiti promatranje osobina otpadnih voda prilikom utjecanja i istjecanja, kao i s time povezana promatranja okoliša.

2) Uređaji za primarno taloženje i pročišćavanje mulja

Taloški bazeni osigurat će primarno pročišćavanje prilikom utjecanja. Pročišćavanje mulja vršit će se zgušnjavanjem, anaerobnom razgradnjom i mehaničkim odstranjivanjem vode.

3) Uređaji za sekundarno i tercijarno pročišćavanje kanalizacije

Primijenit će se faza biološkog pročišćavanja uporabom aktiviranog mulja. Ona će uključiti tercijarno pročišćavanje denitrifikacijom i taloženjem fosfora.

4) Izlazna crpna stanica

Izlazna crpna stanica ispumpat će pročišćene otpadne vode u rijeke tijekom razdoblja visokog vodostaja.

5) Podizanje nasipa i ograđivanje

Ovi bi elementi trebali spriječiti poplavljivanje Postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda te osigurati sigurnost uređaja.

6) Pristupna cesta:

E. Tehnička pomoć, nadzor tijekom provedbe i promidžba

Ove će stavke doprinijeti povećanju sveukupne učinkovitosti funkcioniranja sustava gospodarenja vodama i otpadnim vodama u sklopu ViK Karlovac. Osim toga, tehnička će podrška pomoći pri provedbi projekta, kao i pripremi dugoročne ulagačke strategije za ViK Karlovac. Stavke se sastoje od sljedećih elemenata:

1) Tehnička pomoć u poboljšanju operativne učinkovitosti

Ovaj se zadatak sastoji od sljedećih elemenata namijenjenih povećanju znanja Korisnika o gospodarenju imovinom. On obuhvaća:

- Odredbu o savjetovanju i obuci JPP (Jedinice za provođenje projekta) u pogledu crtanja karata, korištenja tehnika za Mjerenje protoka, GIS baze podataka i softwera za hidrauličko modeliranje mreže, kako bi se napravio sveobuhvatan popis uvjeta vodoopskrbe i kanalizacijske mreže.
- Stvaranje strategije smanjenja infiltracije, kako bi se ustanovili kratkoročni i dugoročni projekti namijenjeni daljnjem smanjenju infiltracije i propuštanja te iz toga proizašlih operativnih troškova.

2) Nabava opreme za rad i održavanje

Ovaj se zadatak sastoji od nabave dvije suvremene vakuum cisterne s pumpom za ispiranje i jedne male cisterne s pumpom za ispiranje namijenjene skupljanju kanalizacije i održavanju kanalizacijskog sustava. One će nadomjestiti postojeće, zastarjele cisterne u vlasništvu ViK Karlovac.

3) Priprema ulaganja II. faze

Konzultant će ponovno pregledati i istražiti postojeći dugoročni plan ulaganja službi za vodoopskrbu i otpadne vode u Karlovcu, uzimajući u obzir promjene polazišne situacije i rezultate gore opisanih istraživanja i proučavanja.

4) Podrška Jedinici za provođenje projekta (JPP)

Ova će podrška pomoći osigurati učinkovito provođenje mjere. Konzultanti za provođenje projekta (KPP) pomagat će JPP-u u skladu sa zahtjevima administracijskih postupaka izrade nacrti i tehničke dokumentacije, nabave i ugovaranja. Od konzultanata će se očekivati da pripreme detaljne nacрте i tehničku dokumentaciju te natječajnu dokumentaciju za predložene radove i ostale ugovore, kao i da pruže pomoć u pripremi sve neophodne dokumentacije kao što su javne obavijesti, provedbe predodabira kada je to potrebno, poziva na natječaj, odgovaranje na pitanja iz natječaja, funkcionalne garancije, detaljne specifikacije, kriteriji za evaluaciju itd. Konzultanti će također osigurati procjenitelje natječaja, stručnu pomoć i obuku potrebnu za pregled otpadnih voda i vodoopskrbe te buduće ulagačke strategije. Konzultanti će nadalje davati savjete i vršiti obuku u sljedećim područjima:

- Izgradnja kapaciteta (kapacitet Jedinice za provođenje projekta u pripremanju, provedbi i praćenju međunarodno financiranih projekata), uključujući analizu dogovorenih potreba za obukom te pružanje programa obuke na radnom mjestu.
- Osiguravanje kontinuiranog unapređivanja plana djelovanja koji se odnosi na praćenje industrijskih otpadnih voda i provođenje mjera predtretmana ili pročišćavanja, uključujući savjetovanje i obuku JPP-a u ovome području. Plan djelovanja mora jasno zacrtati buduću strategiju u pogledu izbora između priključivanja industrijskih otpadnih voda na gradsko Postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda (i određivanja zasebnih pristojbi koje će odražavati stvarne troškove pročišćavanja) ili uvođenja pravog, čisto industrijskog postupka pročišćavanja, za koji će također trebati odrediti jasne zahtjeve za provedbu.

- Razrada strategije za sigurno gospodarenje muljem, u skladu s lokalnim propisima i direktivama EZ-a, te savjetovanje i obuka JPP-a o tom pitanju.
- Podrška JPP-u u pripremi izvješća o napredovanju projekta i informacija o promatranju pokazatelja provedbe.

5) Nadzor građevinskih radova

Ova je pomoć potrebna kako bi se učinkovito nadzirali razni ugovori o radovima koje ova mjera sadrži, u skladu s uvjetima Ugovora FIDIC.

6) Promidžba projekta

Ova će stavka ujedno pokriti promidžbu doprinosa Europske unije ovoj mjeri u sklopu programa ISPA, kao i kampanju s ciljem upoznavanja s poboljšanjem kakvoće usluga nakon izvršenih ulaganja. Ta je kampanja značajna jer bi trebala pomoći da stanovništvo prihvati neophodno povećanje pristojbi.

7. CILJEVI

Osnovni ciljevi mjera su:

1. Osigurati opskrbu sigurne pitke vode u skladu sa zahtjevima zakonodavstva Europske zajednice i Republike Hrvatske.
2. Zaštititi vodeni okoliš karlovačke regije i na taj način postići veće usklađenje sa zakonima Europske zajednice i Republike Hrvatske o vodenom okolišu.

Specifični ciljevi projekta su:

Zaštititi postojeće izvore pitke vode od mogućeg zagađenja površinskih voda u uvjetima visokog vodostaja,
 Spriječiti zagađenje vodoopskrbnog cjevovoda i tako zaštititi kakvoću pitke vode,
 Poboljšati operativnu učinkovitost i pouzdanost vodoopskrbnog sustava,
 Poboljšati kakvoću površinskih voda u gradu Karlovcu smanjenjem tereta zagađenja za više od 3 000 kg BOD/d,
 Poboljšati kakvoću vode iz rijeke Kupe nizvodno od grada s klase III na klasu II ili bolje od toga,
 Smanjiti zagađenje podzemnih voda infiltracijom kanalizacije,
 Poboljšati operativnu pouzdanost i učinkovitost mreže otpadnih voda.

7.1. Fizički pokazatelji

Indikativni ključni pokazatelji prikazani u donjim tablicama koristit će se za praćenje fizičkog napretka gradnje projekta. Konačan popis fizičkih pokazatelja bit će sastavljen u svrhu praćenja po završetku kreiranja različitih komponenti.

Predloženi indikativni pokazatelji izvedbe su sljedeći:

Pokazatelji izvedbe	Prije ISPA	Poslije ISPA
Pitka voda		
Izgubljena voda	43 %	35 %
Smanjenje kakvoće pitke vode tijekom distribucije	7 %	5 %

Pokazatelji izvedbe	Prije ISPA	Poslije ISPA
Pročišćavanje i skupljanje otpadnih voda		
Stanovništvo priključeno na kanalizacijski sustav / Ukupno stanovništvo	75 %	95 % & 100 %*
Prosječna količina otpadnih voda koja se skupi i pročisti u jednom danu	0	20 800 m ³ /d
Klasifikacija kakvoće vode rijeke Kupe neposredno nizvodno od Karlovca	Klasa III	Klasa II
Infiltracija kanalizacijskog sustava	2 000 m ³ /d	1 500 m ³ /d
Usklađenost sa standardima o ispuštanju Direktive o pročišćavanju gradskih otpadnih voda	0 %	100 %

*Grad Karlovac – 95 %, prigradsko naselje Duga Resa – 100 %

Za Postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda predviđena su sljedeća smanjenja istjecanja:

Agens	Sadašnja situacija mg/l	Poslije ISPA mg/l	% Smanjenje
BOD (Zahtjev za biološkim kisikom)	231	22	90
COD (Zahtjev za kemijskim kisikom)	512	121.5	75
SS (Suspendirane tvari)	272	25.8	90
Nitrogen	40	9.5	75
Fosfor	9	1.6	80

8. INDIKATIVNI RADNI PLAN

	Vrsta radova	Provođenje mjeseca	Dodjela ugovora	Završetak
1	Nadzor nad građevinskim radovima	srpanj 2006.	siječanj 2007.	prosinac 2010.
2	Oprema za tehničku podršku, uključujući opremu za otkrivanje propuštanja, vozilo, opremu i software za modeliranje, uz obuku	srpanj 2006.	siječanj 2007.	prosinac 2009.
3	Oprema za održavanje odvodnog kanala	listopad 2007.	siječanj 2008.	prosinac 2009.
4	Izgradnja i opremanje kolektora otpadnih voda, crpnih stanica i vodovodnih cijevi	studeni 2006.	veljača 2007.	prosinac 2009.
5	Izgradnja pogona za pročišćavanje otpadnih voda	studeni 2006.	veljača 2007.	srpanj 2010.
6	Tehnička pomoć (KPP)	veljača 2006.	kolovoz 2006.	lipanj 2010.

9. ANALIZA EKONOMSKIH I SOCIJALNIH TROŠKOVA I KORISTI

Mjera donosi niz važnih ekonomskih i socijalnih koristi, te koristi vezanih uz zaštitu okoliša. Za kombinirane komponente vode i otpadnih voda, analiza troškova i koristi rezultira pozitivnim omjerom koristi i troškova.

10. GLAVNI ELEMENTI FINACIJSKE ANALIZE

Da bi se osigurala financijska održivost i isplativost, provedena je njegoa financijska analiza. Sljedeće pretpostavke temelj su financijske analize:

- predložen program ulaganja vrijednosti 36,5 milijuna €, od čega 36 milijuna € prihvatljivih troškova koji se financiraju u iznosu 62,5 % bespovratnom pomoći iz programa ISPA, 9,7 % iz nacionalnih izvora i 27,8 % zajmom EBRD-a;
- stvarna pristojba za vodu/odvodnju u 2005. godini je 0,82 €/m³ (uključujući 22 % PDV-a) za potrošače-domaćinstva i 1,89 €/m³ za potrošače koji nisu domaćinstva (uključujući 22 % PDV-a)
- – potrošnja vode: 132 l/d/c u 2004. godini;
- s prosječnim mjesečnim prihodom kućanstva od 375 € u 2004., omjer isplativosti ne prelazi 2,05 % tijekom cjelokupnog trajanja projekta.
- Neto trenutna vrijednost projekta iznosi 1,17 milijuna €, uz korištenje pomoći iz programa ISPA.
- Interna financijska stopa povrata za projekt koji koristi pomoć iz programa ISPA iznosi 5,3 %
- Omjer koristi i troškova je 1,03

10.1 Načelo onečišćivač plaća

Postojeće pristojbe primjenjuju se na temelju potrošnje prema obračunu jedinice, a sva se potrošnja mjeri. Količina potrošene vode koristi se za izračunavanje naknade za usluge

odvodnje. Budući da ne postoji tretman ispusta otpadnih voda – mehanizam naplate za usluge vodoopskrbe i odvodnje ne pravi razliku između stupnjeva zagađenja koje se ispušta u postojeći ispusni sustav.

Republika Hrvatska obvezala se na primjenu načela onečišćivač plaća i sustav naplate koji primjenjuje ViK Karlovac prilagodit će se tim potrebama. Primjena pristojbe za puni povrat troškova zahtijeva značajne promjene (povećanja) u visinama pristojbi. Potrebe koje proizlaze iz načela onečišćivač plaća tvorit će dio procesa promjene za koji se priprema provedbena strategija.

Načelo onečišćivač plaća se već u značajnom razmjeru primjenjuje u Hrvatskoj, kako je to propisano relevantnim nacionalnim zakonodavstvom i navedeno u nacionalnoj ISPA strategiji za okoliš.

10.2 Pristojbe

Naknade za usluge vodoopskrbe i odvodnje određene su tako da vraćaju operativne troškove, sredstva za deprecijaciju i djelomično kapitalne troškove. Zbog razlika u projiciranom opsegu prodaje i operativnim troškovima koje predviđa proračun, ViK realizira mali operativni gubitak. Operativna margina u 2004. godini bila je -3 %. Buduća politika pristojbi predviđa nastavak takve politike, s visinama pristojbi koje će se postepeno povećavati kako bi se vratile:

- dodatne naknade za amortizaciju vezane uz predložena kapitalna ulaganja,
- operativni troškovi pružanja usluga pročišćavanja otpadnih voda,
- obveze podmirenja duga nastalog iz predloženih kapitalnih ulaganja
- povrat financijskih sredstava kojima će se omogućiti daljnja kapitalna ulaganja treba osigurati iz korisničke naknade

Trenutno se primjenjuju različite pristojbe za domaćinstva i druge korisnike (industriju, komercijalna i javna poduzeća. Namjera je provesti ujednačavanje pristojbi tijekom sljedećih 10 godina, osim ako se različite pristojbe mogu opravdati time da odražavaju troškove pročišćavanja. Takva politika predstavlja dio Sporazuma o zajmu između ViK-a i EBRD-a, te Garancijskog sporazuma grada Karlovca. To će vjerojatno imati za rezultat veće povećanje pristojbi za kućanstva nego što bi inače bilo potrebno u slučaju zadržavanja razlika. Očekuje se da će ta povećanja biti najmanje 20-30 % iznad drugih traženih povećanja pristojbi za potrošače-domaćinstva.

Kako bi se osigurala financijska održivost, tijekom godina 2007.-2009. nužna su sljedeća povećanja u prosječnim visinama pristojbi za usluge vodoopskrbe i odvodnje:

- 2007.: 12 % stvarnog povećanja;
- 2008.: 11 % stvarnog povećanja;
- 2009.: 15 % stvarnog povećanja.

Zbirno povećanje jednako je povećanju pristojbi od 45 %. Povećanje treba uvesti prije prve godine otplate financijskog zajma, a postoji određena fleksibilnost vezano uz datum povećanja, no ne i vezano uz ukupno potrebno povećanje. Dodatna povećanja pristojbi za potrošače-domaćinstva bit će potrebna kako bi se izjednačile pristojbe između različitih klasa potrošača i financirala dodatna kapitalna ulaganja tijekom razdoblja projektnog ciklusa.

Uz predložena povećanja u visinama pristojbi koje će zadovoljiti potrebe prioritetnog ulagačkog projekta, trošak usluga vodoopskrbe i odvodnje zadovoljava načelne zahtjeve isplativosti. Dostupnost usluga vodoopskrbe i odvodnje potrošačima (izražena kao postotak prosječnog prihoda kućanstva) inicijalno pokazuje da će ostati na oko 2 % prihoda kućanstva s učinkom povećanih pristojbi koje će neutralizirati:

- smanjenje potrošnje vode (8 %) koje proizlazi iz povećanja visine pristojbi;
- povećanje prosječnih prihoda kućanstava od 30 % tijekom razdoblja do 2010. godine

Dugoročno, kako prihodi kućanstava nastavljaju rasti, dostupnost usluga se poboljšava s padom troškova usluga na oko 1,6 %. Međutim, ovom će poboljšanju protuteža biti daljnje potrebno povećanje visina pristojbi, osobito potrebe za usklađivanjem pristojbi za kućanstva i komercijalne potrošače.

10.3. Rad i održavanje

Politika utvrđivanja visine pristojbi od strane ViK-a Karlovac je da su one određene tako da bi povratile sve operativne troškove i troškove održavanja, uključujući iznos za amortizaciju troškova. Naknade se ubiru na temelju volumena, a visine pristojbi određuju se svake godine korištenjem predviđenih projekcija operativnih troškova i razina potrošnje. Nesigurnosti mogu nastati samo zbog mogućih odstupanja od takvih prognoza (visine pristojbi mogu se izmijeniti tijekom godine kako bi odgovorile na takva stanja) i sposobnosti ViK-a Karlovac da prikupi najavljeni prihod. ViK Karlovac trenutno ima postotak prikupljanja od 98 %.

11. ANALIZA UTJECAJA NA OKOLIŠ

EIA će, sukladno zahtjevima iz Direktive 85/337/EZ koja je izmijenjena i dopunjena Direktivom 97/11/EZ i Direktivom 2003/35/EZ biti provedena i dostavljena Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Predviđeni datum završetka postupka EIA je do kraja 2005.

12. TROŠKOVI I POMOĆ (U €)

A. Indikativni raspored troškova prema vrstama izdataka

Stavka	Ukupni troškovi (mil. eura)	Neprihvatljivi troškovi (euri)	Ukupno prihvatljivi troškovi (euri)
Kupnja zemljišta	0,47	0,47	0
Glavni radovi	22,02	0,00	22,02
Pogon i strojevi	8,27	0,00	8,27
Tehnička pomoć	0,66	0,00	0,66
Nadzor tijekom provedbe	1,77	0,00	1,77
Rezerva	3,32	0,04	3,28
Porezi/javna davanja	0,00	0,00	0,00
Ostalo	0,00	0,00	0,00
UKUPNO	36,51	0,51	36,00

B. Indikativni raspored prihvatljivih troškova prema komponentama

Stavka	Vodovodna mreža	Kanalizacijska mreža	Pogon za pročišćavanje otpadnih voda	Ukupno (u milijunima eura)
Priprema gradilišta	0	0	0	0
Glavni radovi	1,24	13,33	7,45	22,02
Pogon i strojevi	0,32	2,09	5,86	8,27
Tehnička pomoć – Studija područja za odvodnjavanje – Studija vodoopskrbe II	0,27	0,39	-	0,66
Nadzor tijekom provedbe	0,1	0,9	0,77	1,77
Rezerva	10 %	10 %	10 %	3,28
UKUPNO	2,12	18,38	15,49	36,00

Ukupni troškovi (mil. €)	Doprinos privatnog sektora (mil. €)	Neprihvatljivi izdaci (mil. €)	Ukupno prihvatljivi troškovi (mil. €)	Pomoć iz programa ISPA (mil. €)	Postotak pomoći %
36,51	0	0,51	36,0	22,5	62,5

Postotak pomoći: 62,5 %

13. UKLJUČIVANJE MEĐUNARODNIH FINANCIJSKIH INSTITUCIJA

EBRD je u suradnji s Europskom komisijom uključen u pripremu Programa razvoja službe vodoopskrbe i odvodnje u Karlovcu. EBRD se obvezao ViK-u Karlovac osigurati 10 mil. € sredstava zajma koja se mogu iskoristiti kako bi se osigurao dio traženog sufinanciranja bespovratne pomoći Europske unije iz programa ISPA.

14. POSEBNI UVJETI POVEZANI S MJEROM

Vidi članak 8. Memoranduma o financiranju.

15. PLAN NABAVE

Radovi će se provesti sukladno indikativnom planu nabave dodanom kao Prilog I.a

Budući da je sufinanciranje također osigurano i putem zajma EBRD-a, odobrava se izuzimanje od natječajnih procedura sadržanih u poglavlju V. Financijske uredbe u skladu s odredbama Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 1267/99 od 21. lipnja 1999. kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu strukturnu politiku, koja je izmijenjena i dopunjena Uredbom Vijeća (EZ-a) br. 2382/2001. Odobreno je sudjelovanje trećih zemalja u pozivima na natječaje i ugovorima u odnosu na ovaj projekt. Trošak proveden u skladu s procedurama odgovarajućima za EBRD, usklađen s ISPA pravilima o prihvatljivim troškovima bit će upotrijebljen u izračunavanju ukupnog prihvatljivog troška za ove mjere.

Indikativni plan nabave

Broj natječaja	Opis radova i usluga koji će biti objavljeni na natječaju	Vrsta ugovora (radovi, roba ili usluge)	Očekivani mjesec objave natječaja (mjesec/godina)	Iznos povrata troškova za račune koji se odnose na određen ugovor
1	Nadzor nad građevinskim radovima	Usluge	srpanj 2006.	62,5 %
2	Oprema za tehničku podršku, uključujući opremu za otkrivanje istjecanja, vozilo, opremu i software za modeliranje, uz obuku	Roba	srpanj 2006.	62,5 %
3	Oprema za održavanje odvodnog kanala	Roba	listopad 2007.	62,5 %
4	Izgradnja i opremanje kolektora otpadnih voda, crpnih stanica i vodovodnih cijevi	Radovi	studenj 2006.	62,5 %
5	Izgradnja pogona za pročišćavanje otpadnih voda	Radovi	studenj 2006.	62,5 %
Nekoliko	Tehnička pomoć (KPP)	Usluge	veljača 2006.	62,5 %

Posebni uvjeti za dodjelu ugovora bit će dostupni u Službenom listu Europskih zajednica i/ili na internetu.

FINANCIJSKI PLAN (na temelju izdvajanja iz proračuna EU)

Naziv: Program za vode i otpadne vode u Karlovcu

ISPA Br: 2005/HR/16/P/PE/001

Euro

Proračunska godina EU	Ukupni trošak	Neprihvatljivi trošak	Prihvatljivi trošak								Zajam MFI	
			Ukupno		ISPA		Nacionalna tijela					
							Središnja državna tijela	Regionalna tijela	Lokalna tijela	Druga tijela *		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
			(%)	(%)							(%)	
	=2+3		=5+7+8+9+10	=3/1		=5/3					=11/1	
2004											.	
2005	19.680.000		19.680.000	100	12.300.000	62,5	1.980.000		5.400.000			
2006	16.320.000		16.320.000	100	10.200.000	62,5	1.520.000		4.600.000			
neraspoređeno	510.000	510.000								10.000.000		
Ukupno	36.510.000	510.000	36.000.000	98,603	22.500.000	62,5	3.500.000		10.000.000		10.000.000	27,39

*za specificirati

PRILOG III.1

Provedbeni financijski propisi za program ISPA

Odjeljak I

Oblici i postotak pomoći

- (1) Pomoć Zajednice kroz program ISPA može biti u obliku nepovratne direktne pomoći, povratne pomoći ili bilo kojem drugom obliku pomoći.

Pomoć koja je vraćena upravnom tijelu ili drugom javnom tijelu ponovo se primjenjuje u istu svrhu.

- (2) Postotak pomoći Zajednice dodijeljen kroz program ISPA može biti do 75% javnog ili ekvivalentnog izdatka, što uključuje izdatke od strane tijela čije su aktivnosti poduzete u sklopu upravnog ili pravnog okvira, a čime ih se smatra ekvivalentnim javnim tijelima. Komisija može predložiti povećanje ovog postotka do 85%, osobito tamo gdje smatra da je postotak viši od 75% potreban za ostvarivanje mjera ključnih za postizanje općih ciljeva programa ISPA.

Postotak pomoći i maksimalan iznos pomoći iz programa ISPA utvrđuje se memorandumom o financiranju određene mjere.

Osim u slučaju povratne pomoći ili kada postoji osobiti interes Zajednice, postotak pomoći se smanjuje kako bi uzeo u obzir:

- (a) Raspoloživost sredstava za sufinanciranje;
 - (b) Sposobnost mjere da stvara prihode; i
 - (c) Odgovarajuću primjenu načela onečišćivač plaća.
- (3) Mjere koje stvaraju prihode sukladno stavku 2(b) su one koje se odnose na:
- (b) Infrastrukturu čije korištenje uključuje naknadu na teret korisnika;
 - (b) Proizvodna ulaganja u sektor zaštite okoliša.

Komisija je pripremila smjernice za primjenu načela onečišćivač plaća.

- (4) Preliminarne studije i mjere tehničke podrške mogu se izuzetno financirati u iznosu od 100% ukupnih troškova.
- (5) Mjere pokrivene memorandumom o financiranju provodi država korisnica u uskoj suradnji s Komisijom koja zadržava odgovornost za korištenje sredstava.

Odjeljak II

Izdavanja

- (1) Komisija u sklopu programa ISPA vrši izdatak sukladno Financijskoj uredbi primjenjivoj na opći proračun Europskih zajednica, a temeljem memoranduma o financiranju između Komisije i države korisnice.

Međutim, godišnja proračunska izdavanja pomoći dodijeljene mjerama izvršavaju se na jedan od sljedeća dva načina:

- (a) Izdavanja za mjere koje financira ISPA, a provode se tijekom razdoblja od dvije ili više godina, se u pravilu i podložno točki (b) vrše u godišnjim ratama.

Komisija će izvršiti izdavanje za prvu godišnju ratu kada potpiše memorandum o financiranju mjere.

To izdavanje će odgovarati iznosu pomoći navedenom u financijskom planu za prvu godinu. Tijekom razdoblja koje vodi prema potpunoj decentralizaciji, ono bi trebalo biti dostatno za pokrivanje radova koji će se ugovarati prvih godina.

Izdavanja za sljedeće godišnje rate temelje se na početnom ili izmijenjenom financijskom planu za mjeru. Ona će u načelu biti vršena na početku svake financijske godine, a najkasnije do 1. travnja predmetne godine, pod uvjetom da ih predviđeni izdatak za nadolazeću godinu opravdava i da napredak radova pokazuje kako projekt zadovoljavajuće i u skladu s raspoloživim proračunom napreduje prema završetku.

- (c) Za mjere čije je trajanje kraće od dvije godine i za koje pomoć Zajednice ne prelazi 20 milijuna eura, prvo izdavanje do 80% može biti izvršeno kada Komisija potpiše memorandum o financiranju mjere.

Ostatak će se izdvojiti pod uvjetom da napredak radova pokaže kako projekt zadovoljavajuće i u skladu s raspoloživim proračunom napreduje prema završetku.

- (2) Osim u propisno opravdanim slučajevima, pomoć izdvojena za mjeru na kojoj unutar dvije godine od datuma potpisivanja memoranduma o financiranju mjere od strane Komisije nije započeo značajan rad bit će ukinuta.

Komisija u svakom slučaju pravovremeno obavještava državu korisnicu i imenovano tijelo kada god postoji rizik ukidanja pomoći.

Odjeljak III

Plaćanja

- (1) Plaćanja mogu biti u obliku avansnih plaćanja, plaćanja tijekom provedbe ili konačnih isplata.

Plaćanja tijekom provedbe i konačne isplate odnose se na stvarno potvrđen i plaćen izdatak koji mora biti potkrijepljen računima s potvrdom uplate ili računovodstvenim dokumentima jednake dokazne vrijednosti.

- (2) Avansna plaćanja

Opće je pravilo da se avansno plaćanje do 20% ukupne pomoći iz programa ISPA, sukladno prvobitnoj odluci, vrši prema imenovanom tijelu kako je određeno točkom (9).

Avansno plaćanje se u pravilu vrši na dva načina:

- Prva rata u iznosu do polovice avansa plaća se kada država korisnica potpiše memorandum o financiranju;
- Ostatak se plaća nakon potpisivanja prvog ugovora, obično prvog ugovora za izvođenje radova.

Odstupanja od općeg pravila treba odobriti odlukom Komisije u memorandumu o financiranju mjere.

Imenovano tijelo na koje se odnosi stavak (2) treba vratiti potpunu ili djelomičnu avansnu uplatu ukoliko Komisiji u roku od 12 mjeseci od datuma kada je izvršeno avansno plaćanje nije dostavljen zahtjev za plaćanjem. Komisija će odrediti iznos avansa koji treba vratiti na temelju stvarno plaćenog prihvatljivog izdatka. Vraćanje plaćenog avansa ne vodi prema otkazivanju pomoći Zajednice.

- (3) Plaćanja tijekom provedbe

Komisija vrši plaćanja tijekom provedbe prema imenovanom tijelu na njegov zahtjev i pod uvjetom da mjera zadovoljavajuće napreduje prema završetku; isplata se vrši radi refundiranja potvrđenog i stvarno plaćenog izdatka te podliježe sljedećim uvjetima:

- Da je država korisnica podnijela izvješće koje opisuje napredak mjere u obliku fizičkih i financijskih indikatora te njenu sukladnost s memorandumom o financiranju, uključujući gdje je to primjereno bilo kakve posebne uvjete pridružene dodjeli pomoći,

- Da su bile poduzete aktivnosti slijedom zapažanja i preporuka nacionalnih inspekcijskih tijela ili onih iz Zajednice,
- Da su navedeni svi nastali tehnički, financijski i pravni problemi te mjere poduzete radi njihova ispravljanja,
- Da su analizirana sva odstupanja od prvobitnog financijskog plana,
- Da su opisani koraci poduzeti u svrhu promidžbe mjere.

Komisija izvještava državu korisnicu ukoliko nije ispunjen jedan od gore navedenih uvjeta;

Potrebno je koristiti standardni model koji je Komisija dostavila za zahtjeve za plaćanja, te za izvješća o financijskom i fizičkom napretku.

- (4) Države korisnice osiguravaju da se zahtjevi za plaćanjem u pravilu dostavljaju Komisiji tri puta godišnje, najkasnije do 1. ožujka, 1. srpnja i 1. studenog.
- (5) Ukupan iznos plaćanja iz točke (2) i (3) ne prelazi 80% ukupno dodijeljene pomoći. U opravdanim slučajevima Komisija može povećati taj postotak do 90%.
- (6) Konačna isplata pomoći Zajednice

Konačna isplata pomoći Zajednice izračunata temeljem potvrđenog i stvarno plaćenog izdatka izvršit će se pod uvjetom:

- Da je mjera provedena sukladno ciljevima,
- Da je mjera ispunila određene uvjete navedene u memorandumu o financiranju,
- Da je završno izvješće iz Odjeljka V dostavljeno Komisiji,
- Da imenovano tijelo ili tijelo na koje se odnosi stavak 2 Komisiji dostavi zahtjev za plaćanjem u roku od šest mjeseci od roka za završetak radova, a za izdatak naveden u memorandumu o financiranju,
- Da država korisnica Komisiji potvrdi kako je informacija navedena u zahtjevu za plaćanje i izvješću točna,
- Da je država korisnica Komisiji poslala izjavu navedenu u Prilogu III.4.C,
- Da su provedene sve mjere informiranja i promidžbe koje je Komisija sastavila kao Prilog III.6,

- Kada je upravljanje pomoći pod određenom mjerom na decentraliziranoj osnovi dodijeljeno provedbenim agencijama u državi aplikantu, država korisnica Komisiji dostavlja sve informacije koje su potrebne kako bi se potvrdilo da su poštovana pravila Zajednice o javnim nabavama, osobito u svezi s objavom obavijesti o natječajima, kao i dostavom izvješća o evaluaciji ponuda i dodjeli ugovora, te da su poštovani svi uvjeti određeni memorandumom o financiranju.
- (7) Ukoliko gore navedeno završno izvješće nije upućeno Komisiji u roku od 6 mjeseci od konačnog datuma za završetak radova i izvršenje plaćanja, kako je određeno memorandumom o financiranju, ukida se dio pomoći koji predstavlja preostalu isplatu.
 - (8) Zahtjeve za plaćanja tijekom provedbe, kao i zahtjeve za konačne isplate koje podnese država korisnica, prati izjava nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje o tome da se prijavljena plaćanja odnose samo na izdatke koje prati račun s potvrdom uplate ili računovodstveni dokumenti dokazne vrijednosti, a koji su u skladu s odredbama o prihvatljivosti izdataka za projekte koje financira ISPA, kako je navedeno u Prilogu III.2.
 - (9) Sve isplate pomoći koju je Komisija dodijelila pod ovim memorandumom o financiranju vrše se prema središnjem tijelu, Nacionalnom fondu, koji je država korisnica odredila za primanje takvih plaćanja. Opće je pravilo da Komisija plaćanja vrši na jedinstven bankovni račun određen od strane države korisnice, najkasnije dva mjeseca nakon zaprimanja važećeg i potpunog zahtjeva za plaćanjem. Nacionalni fond što brže šalje potpuni doprinos iz programa ISPA prema tijelu koje je odgovorno za provedbu.
 - (10) Nacionalni fond, na čelu kojeg je nacionalni dužnosnik za ovjeravanje, ima sveukupnu odgovornost za upravljanje sredstvima unutar određene države korisnice. Navedeni dužnosnik je također odgovoran za vraćanje preplaćenih ili nedopušteno plaćenih iznosa prema Komisiji.

Odgovornosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje navedene su u Memorandumu o razumijevanju sklopljenom između Komisije i države korisnice.

Odjeljak IV **Korištenje eura**

- (1) Iznosi u zahtjevu za financiranjem, kao i u relevantnom financijskom planu, izražavaju se u eurima.
- (2) Iznosi pomoći i financijski planovi koje odobri Komisija izražavaju se u eurima.
- (3) Izjave o izdacima koje podupiru odgovarajuće zahtjeve za plaćanjima izražavaju se u eurima.

Potrebno je koristiti tečajnu ratu koju Komisija primjenjuje u financijskom računovodstvu za mjesec u kojem su izdaci upisani u računovodstvene knjige mjerodavnog tijela zaduženog za financijsko upravljanje projektom. Mjesečna tečajna rata utvrđena je sukladno odredbi iz članka 7. (2) Uredbe Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002 od 23. prosinca 2002. koja uređuje pravila o provedbi Opće uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002 na Financijsku uredbu primjenjivu na opći proračun Europskih zajednica. Tečajna rata je rata na pretposljednji radni dan mjeseca koji prethodi onome za koji je utvrđen tečaj. Komisija će o tom tečaju obavijestiti mjerodavna tijela.¹⁴

- (4) Isplate financijske pomoći od strane Komisije vrše se u eurima prema tijelu koje je država korisnica odredila kao tijelo za primitak plaćanja.

Odjeljak V

Završno izvješće

Institucija ili tijelo odgovorno za mjeru Komisiji treba podnijeti završno izvješće u roku od 6 mjeseci od završetka mjere. Završno izvješće sadržavat će sljedeće:

- (a) opis obavljenog posla, uz fizičke indikatore, količinski razdjel izdataka prema kategoriji poslova i mjera poduzetnih u odnosu na posebne klauzule koje sadržava odluka o dodjeli pomoći;
- (b) potvrdu o sukladnosti poslova s odlukom o dodjeli pomoći;
- (c) prvu procjenu razine do koje su ostvareni očekivani rezultati, uključujući osobito:
 - stvaran datum provedbe mjere;
 - indikaciju o tome na koji će se način upravljati mjerom nakon što je završena;
 - potvrdu, ukoliko je to prikladno, financijskih prognoza, osobito onih koje se odnose na operativne troškove i očekivane prihode;
 - potvrdu socio-ekonomskih prognoza, osobito očekivanih troškova i koristi;
 - indikaciju aktivnosti koje su poduzete kako bi se osigurala zaštita okoliša i njima pridruženi troškovi, uključujući poštivanje načela onečišćivač plaća.
 - datum na koji je financirana mjera postala operativna,

¹⁴ <http://europa.eu.int/comm/dg19/infoeuro/fr/index.htm>

- (d) informaciju o promidžbenim aktivnostima

Odjeljak VI

Izmjene i dopune memoranduma o financiranju

- (1) Ukoliko se stvarno učinjen javni ili ekvivalentni izdatak razlikuje od prvobitno planiranog izdatka, dodijeljena pomoć Zajednice će se mijenjati kako bi to uzela u obzir, no neće nužno prijeći maksimalan iznos naveden u memorandumu o financiranju.

Promjena u postotku pomoći Zajednice u odnosu na prvobitno dodijeljen postotak, ili izmjena maksimalnog iznosa potpore, zahtijevat će izmjenu memoranduma o financiranju sukladno postupku opisanom u stavku (3).

- (2) Ukoliko pri izmjenama i dopunama financijskog plana za određeni projekt izdvajanja Zajednice i/ili već izvršena plaćanja prelaze iznose iz izmijenjenog i dopunjenog financijskog plana, Komisija će prilikom odobravanja prve financijske operacije (izdvajanje ili plaćanje) nakon učinjenih izmjena i dopuna, uskladiti plan kako bi uzela u obzir prekomjerno izdvojene ili preplaćene iznose.
- (3) Izmjene i dopune memoranduma o financiranju vrše se sukladno sljedećim postupcima:
- (a) Izmjene i dopune koje vode do značajnih izmjena u ciljevima ili karakteristikama projekta, ili značajnih izmjena u financijskom planu ili vremenskom rasporedu izdataka, vrše se putem memoranduma o financiranju kojim se odgovara na zahtjev države korisnice, ili na inicijativu Komisije nakon konzultacija s državom korisnicom. Definicija „značajne“ izmjene dana je u sklopu odredbi koje uređuju prihvatljivost izdataka.
- (b) U slučaju drugih izmjena i dopuna, država korisnica Komisiji šalje prijedlog izmjena i dopuna. Komisija daje komentare ili suglasnost u roku od dvadeset radnih dana od primitka prijedloga. Izmjene i dopune se usvajaju nakon što je Komisija dala suglasnost. Upravni odbor za program ISPA prima obavijest o takvim izmjenama i dopunama.
- (c) Bilo koja izmjena godišnjeg izdatka manja od 25% ukupnog izdatka planiranog za projekt ne smatra se značajnom izmjenom financijskog plana i vremenskog rasporeda izdataka.

Odjeljak VII

Upravljanje financijama i kontrola

- (1) Države korisnice:
 - (a) Uspostavljaju sustave upravljanja i kontrole koji osiguravaju:
 - Ispravnu provedbu pomoći koja je dodijeljena ovim memorandumom o financiranju, sukladno načelima pravilnog financijskog upravljanja,
 - Razdvajanje funkcija upravljanja i kontrole,
 - Da su izjave o izdacima dostavljene Komisiji točne te da proizlaze iz računovodstvenih podataka koji se temelje na dokaznim dokumentima podložnim provjeri.
 - (b) redovito provjeravaju da li su mjere koje financira Zajednica ispravno provedene;
 - (c) suzbijaju nepravilnosti i protiv njih poduzimaju radnje;
 - (d) vraćaju bilo koji iznos izgubljen kao rezultat nepravilnosti ili nesavjesnosti.
- (2) Mjerodavna nacionalna tijela trebaju provoditi odgovarajuću unutarnju i vanjsku reviziju sukladno međunarodno priznatim revizijskim standardima; ona za obavljanje ove funkcije trebaju biti nezavisna. Komisiji svake godine treba proslijediti plan revizije i sažetak nalaza provedenih revizija. Izvješća o reviziji bit će na raspolaganju Komisiji.
- (3) Ne dovodeći u pitanje provjere koje vrše države korisnice, službe Komisije i Revizorski sud mogu putem vlastitog osoblja ili propisno ovlaštenih predstavnika vršiti tehničke ili financijske revizije na licu mjesta, uključujući provjere uzorka i završne revizije.
- (4) Kada osoblje Komisije ili njeni propisno ovlašteni predstavnici i/ili Revizorski sud vrše provjere, država korisnica treba osigurati da te osobe imaju pravo na licu mjesta pregledati svu relevantnu dokumentaciju i račune koji se odnose na predmete financirane sukladno Memorandumu o financiranju. Država korisnica treba službama Komisije i Revizorskom sudu pomoći pri provedbi revizija koje se odnose na korištenje sredstava dodijeljenih iz programa ISPA. Odredbe Priloga III.5 primjenjive su na provjere koje Komisija vrši na licu mjesta.
- (5) Detaljne odredbe o financijskom upravljanju i kontroli navedene su u Prilogu III.4.

Odjeljak VIII

Praćenje

Država korisnica i Komisija osiguravaju da se provedba mjere prati i evaluira sukladno sljedećim odredbama:

- (1) Dotična država korisnica i Komisija sporazumno uspostavljaju odbore za praćenje. Vlasti ili tijela koje imenuju država korisnica, Komisija i, tamo gdje je to prikladno, EIB i/ili druge institucije su-financijeri bit će zastupljene u odborima. Tamo gdje su regionalne i lokalne vlasti, ili privatna poduzeća, mjerodavna za provedbu projekta, i gdje se projekt na njih direktno odnosi, ona će također biti zastupljene u takvim odborima.
- (2) Praćenje treba provoditi primjenom zajednički dogovorenih postupaka za praćenje, provjerom uzorka i, ukoliko je to prikladno, uspostavljanjem *ad-hoc* odbora. Potrebno ga je vršiti kroz fizičke i financijske indikatore. Indikatori će se odnositi na specifičnu prirodu projekta i njegove ciljeve. Oni će biti sastavljeni na takav način da pokazuju stupanj dostignut u provedbi mjere u odnosu na prvobitno postavljen plan i ciljeve, kao i napredak postignut u svezi s upravljanjem ili bilo kakve s time povezane probleme.
- (3)
 - (a) Za svaku mjeru, nacionalni ISPA koordinator treba Komisiji dostaviti izvješća o napretku u roku od tri mjeseca od završetka svake pune godine provedbe.
 - (b) Za sastanke Odbora za praćenje, nacionalni ISPA koordinator treba podnijeti izvješća o napretku prema standardnom uzorku koji daje Komisija. Izvješće treba Komisiji dati u ruke 15 radnih dana prije planiranog sastanka.
- (4) Na temelju rezultata praćenja i uzimajući u obzir komentare Odbora za praćenje, Komisija će, ukoliko je to potrebno, na prijedlog država korisnica prilagoditi prvobitno odobrene iznose i uvjete za dodjelu pomoći, kao i predviđeni financijski plan.

Komisija će odrediti odgovarajuće uvjete za takve prilagodbe te ih razlikovati sukladno njihovoj prirodi i važnosti.

Odjeljak IX

Transparentnost u dodjeli ugovora

- (1) Postupci koje je potrebno slijediti pri dodjeli ugovora za izvođenje radova, nabavku opreme ili izvođenje usluge poštovat će ključna načela sadržana u Glavi IV Financijske uredbe (vanjske akcije) primjenjive na opći proračun Europske unije.

- (2) (a) Sudjelovanje na natječajima otvoreno je pod istim uvjetima svim fizičkim i pravnim osobama u okviru primjene Ugovora, kao i svim fizičkim i pravnim osobama iz država korisnica programa ISPA, te Cipra, Malte i Turske.

Specifikacije stoga od ponuđača traže da navedu svoje državljanstvo i dostave dodatne dokaze koji su uobičajeno prihvatljivi prema njihovom vlastitom zakonodavstvu.

(b) U propisno opravdanim slučajevima poput sufinanciranja od strane međunarodnih financijskih institucija, a nakon prethodne analize od strane Upravnog odbora za program ISPA, Komisija može i državljanima trećih zemalja dozvoliti natjecanje za dodjelu ugovora.

(3) (a) Države korisnice poduzimaju potrebne mjere kako bi zajamčile najšire moguće sudjelovanje. U tu svrhu, i kada to zahtijeva vrijednost ugovora, one osiguravaju prethodnu objavu poziva na natječaj u Službenom listu Europskih zajednica i službenom listu države korisnice.

(b) One također sprječavaju bilo kakvu diskriminacijsku praksu ili tehničke specifikacije koje bi mogle onemogućiti široko sudjelovanje pod jednakim uvjetima svim fizičkim i pravnim osobama iz država članica i država korisnica.

(c) Dodatno tome, informacija treba biti postavljena na internetu na transparentan način.

- (4) Detaljni postupci za provedbu natječaja i ugovaranje koje kao općenito pravilo treba slijediti navedeni su u Praktičnom vodiču za postupke ugovaranja pod programom Phare, ISPA i Sapard.

Odjeljak X

Transparentnost u računovodstvu i izvješća o projektima

Država korisnica osigurava da sva javna ili privatna tijela uključena u upravljanje i provedbu aktivnosti za mjeru na koju se odnosi memorandum o financiranju održavaju odvojen računovodstveni sustav, ili koriste odgovarajuće računovodstvene šifre za sve relevantne transakcije, kako bi se olakšala provjera izdataka od strane Komisije i nacionalnih kontrolnih tijela. Ona također moraju osigurati da su svi izdaci pravilno pridruženi relevantnom projektu.

Odgovorna tijela trebaju raspolagati svom dodatnom dokumentacijom koja se odnosi na izdatke svakog projekta tijekom razdoblja od pet godine nakon zadnjeg plaćanja vezanog uz projekt.

Odjeljak XI

Ex-post evaluacija

Ex-post evaluacija pokriva korištenje resursa, uspješnost i učinkovitost pomoći, te njen učinak. Ona pokriva čimbenike koji doprinose uspjehu ili neuspjehu provedbe mjere i ostvarivanju rezultata.

Nakon završetka mjera, Komisija i države korisnice će stoga evaluirati način, uključujući učinkovitost i uspješnost pri korištenju resursa, na koji su one provedene. Evaluacija će također pokriti stvaran učinak njihove provedbe kako bi ocijenilo da li su ostvareni prvobitni ciljevi. Ta evaluacija će se, inter alia, baviti doprinosom koji su mjere imale u smislu provedbe politika Zajednice o zaštiti okoliša, njihov doprinos proširenim Trans-europskim mrežama ili zajedničkim prometnim politikama. Također će se ocijeniti učinak mjera na okoliš.

Prilog III.2

Odredbe o prihvatljivosti izdataka za mjere koje podupire ISPA

Odjeljak I Područje izdataka

ISPA podupire sljedeće mjere:

- (1) Projekte zaštite okoliša koji omogućavaju državama korisnicama da udovolje zahtjevima zakona Zajednice o zaštiti okoliša i da postignu ciljeve Pristupnih partnerstva;
- (2) Projekte prometne infrastrukture koji promiču održivu mobilnost, posebno one koji predstavljaju projekte od zajedničkog interesa na temelju kriterija Odluke br. 1692/96/EZ¹⁵ te one koji omogućuju državama korisnicama da postignu ciljeve Pristupnih partnerstva; to uključuje međupovezivanje i interoperabilnost nacionalnih mreža kao i Trans-europskih mreža zajedno s pristupima tim mrežama;
- (3) Preliminarne studije, procjene i mjere tehničke podrške, uključujući aktivnosti informiranja i promidžbe povezane s prihvatljivim projektima. To uključuje tehničku i administrativnu pomoć od zajedničke koristi Komisiji i državama korisnicama koja ne spada u standardni djelokrug državne javne uprave, a pokriva identifikaciju, pripremu, upravljanje, praćenje, reviziju i nadzor projekata.

Pravila opisana u odjeljcima II i XII odnose se na projekte nabrojane u gore navedenim točkama 1. i 2. Ona se, međutim, analogijom primjenjuju na odluke o projektima nabrojanim u točki 3.

Odjeljak II Osnovne definicije i koncepti.

(1) Koncept projekta, stadija projekta i grupe projekata

Za potrebe ovog dokumenta primjenjivat će se sljedeće definicije:

- a) "projekt" je ekonomski nedjeljiv niz radova koji ispunjavaju točno određenu tehničku funkciju, te imaju jasno definirane ciljeve.
- b) "tehnički i financijski nezavisna faza" je faza koja se može identificirati kao operativna u svoje ime.

Faza također može uključivati preliminarne studije, studije izvedivosti i tehničke studije potrebne za realizaciju projekta.

¹⁵ Odluka br. 1692/96/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 1996. godine o smjernicama Zajednice za razvoj Transeuropske prometne mreže.

1. projekti koji zadovoljavaju sljedeće uvjete mogu se grupirati:

- moraju biti locirani na istom toku ili slivu, ili na istom prometnom koridoru;
- moraju se provoditi prema ukupnom planu za tok ili sliv ili koridor, s jasno identificiranim ciljevima;
- mora ih nadgledati tijelo odgovorno za koordinaciju i praćenje grupe projekata u slučajevima kad projekte provode različita nadležna tijela.

(2) "Tijelo odgovorno za provedbu"

- (a) Za projekte koje podržava program ISPA "tijelo odgovorno za provedbu" je tijelo odgovorno za natječaje i ugovaranje. To tijelo je navedeno u Prilogu I, točka 3. Memoranduma o financiranju.

Prema tome, Komisija mora odobriti svaku promjenu "tijela odgovornog za provedbu" nekog projekta u memorandumu o financiranju.

Ovo se tijelo obično naziva konačnim korisnikom financijske pomoći iz programa ISPA. Samo ono realizira prihvatljive izdatke.

- (b) Međutim ovo tijelo može delegirati provedbu drugom tijelu koje također može realizirati prihvatljive izdatke. U takvim slučajevima Komisija mora biti obaviještena o načinu predloženog delegiranja i mora primiti primjerak relevantnih dokumenata.

(3) Koncept "javne uprave"

Javna uprava podrazumijeva sljedeće razine vlasti:

- središnja državna uprava (nacionalna razina);
- tijela regionalne vlasti;
- tijela lokalne vlasti.

Osim toga ovaj koncept može uključivati tijela čije su aktivnosti u sklopu administrativnog i pravnog okvira na osnovu čega se smatraju ekvivalentima javnih tijela.

(4) Provedba i razdoblje provedbe projekta.

- (a) Provedba nekog projekta uključuje sve faze, od preliminarnog planiranja (uključujući ispitivanje alternativa) do završetka odobrenog projekta i mjera promidžbe u sklopu financiranog projekta.
- (b) Memorandum o financiranju može se odnositi na jednu ili više gore navedenih faza.
- (c) Razdoblje provedbe projekta u pravilu se odnosi na razdoblje potrebno za završetak gore navedenih faza do vremenske točke u kojoj projekt postaje postupno operativan i u kojoj je fizički objekt opisan u memorandumu o financiranju završen.

(5) Transparentnost i evidencija.

Svi izdaci koji se prijavljuju Komisiji moraju biti temeljeni na pravno obvezujućim sporazumima i/ili dokumentima. Nužno je u evidenciji držati sve odgovarajuće dokumente.

Kako bi se maksimalno povećala transparentnost i omogućila revizija izdataka od strane Komisije i/ili nadležnog nacionalnog tijela financijske kontrole, država korisnica mora osigurati da svako tijelo koje je uključeno u upravljanje i provedbu projekata uspostavi posebnu računovodstvenu evidenciju koja pokriva projekt opisan memorandumom o financiranju.

(6) Izdaci

Izdaci moraju biti povezani s plaćanjima koje je ovjerilo i zaista izvršilo tijelo odgovorno za provedbu, te moraju biti dokazani računima s potvrdom uplate ili računovodstvenim dokumentima ekvivalentne dokazne vrijednosti.

"Računovodstveni dokument ekvivalentne dokazne vrijednosti" odnosi se na svaki dokument koji podnosi tijelo definirano u točki 2. ovog odjeljka radi dokazivanja da knjigovodstveni unos daje pravu i poštenu sliku stvarno izvršenih transakcija u skladu sa standardnom računovodstvenom praksom. Kada se koriste računovodstveni dokumenti ekvivalentne dokazne vrijednosti potrebna je prethodna suglasnost Komisije.

Odjeljak III

Glavne kategorije prihvatljivih izdataka

U pravilu, izdaci povezani sa

- studijama izvedivosti,
- planiranjem, pripremom tehničkih nacрта i dokumenata, uključujući procjenu učinka na okoliš,
- pripremom gradilišta,
- izgradnjom,
- pogonom i strojevima koji se trajno instaliraju u sklopu projekta,
- testiranjem i osposobljavanjem,
- upravljanjem projektom,
- kompenzacijskim mjerama ili mjerama ublažavanja učinka na okoliš,
- drugim vrstama izdataka navedenim u memorandumu o financiranju,
- mjerama poduzetim na temelju odredbi Priloga III 6 o informiranju i promidžbi
- prihvatljiv su predmet dolje navedenih kvalifikacija.

Odjeljak IV

Studije izvedivosti, planiranje projekta i priprema tehničkih nacrti i dokumenata

(1) Izdaci povezani sa studijama izvedivosti, planiranjem i pripremom tehničkih nacrti i dokumenata za projekte

- (a) Izdaci povezani sa studijama izvedivosti, planiranjem, uključujući studije učinka na okoliš, ekspertizama potrebnim na projektu i definiranjem projekta, su u pravilu prihvatljivi, pod uvjetom da su takvi izdaci izravno povezani s jednim ili više projekata i posebno odobreni memorandumom o financiranju.
- (b) U slučajevima kada je nekoliko projekata pokriveno ugovorom ili kada tijelo odgovorno za provedbu vrši gore navedene funkcije u svoje ime, troškovi se moraju bilježiti kroz transparentan i zaseban računovodstveni sustav za projekt na temelju računovodstvenih dokumenata ili dokumenata ekvivalentne dokazne vrijednosti (npr. na temelju sustava alokacije vremena).

(2) Uključenost javne uprave

U slučajevima kada su službenici javne uprave uključeni u aktivnosti iz točke 1 (a) ovog odjeljka, Komisija izdatke može smatrati prihvatljivima u uredno obrazloženim slučajevima prema svim sljedećim kriterijima:

- djelatnik mora privremeno napustiti svoje pravomoćno zaposlenje u javnoj upravi;
- izdaci se moraju temeljiti na ugovoru povezanim s jednim ili nekoliko navedenih projekata; u slučaju kada se ugovor odnosi na nekoliko projekata, troškovi se moraju alocirati na transparentan način (npr. na temelju evidencije o radnim danima);
- izdaci moraju biti izravno povezani s jednim ili više individualnih projekata;
- ugovor mora biti vremenski ograničen i ne smije prekoračiti vremenski rok određen za završetak projekta;
- zadaci koje treba izvršiti prema ugovoru ne smiju pokrivati opće administrativne funkcije prema definiciji iz Odjeljka VIII, točka 1;
- ova se odredba ne smije koristiti u svrhu zaobilazanja procedura Zajednice za javne nabave.

Odjeljak V

Priprema gradilišta i gradnja

- (1) U slučajevima kada tijelo odgovorno za provedbu pripreme gradilište ili provodi građevinske radove, ili jedan njihov dio, u svoje ime, troškovi se moraju bilježiti kroz transparentan i zaseban računovodstveni sustav za projekt na temelju računovodstvenih dokumenata ili dokumenata ekvivalentne dokazne vrijednosti.

U slučajevima kada su djelatnici javne uprave uključeni primjenjuju se odredbe iz Odjeljka IV, točka 2.

- (2) Prihvatljivi troškovi uključivat će samo stvarne troškove koji su nastali nakon datuma naznačenih u Odjeljku X, točka 1., i koji su izravno povezani s projektom. Prihvatljivi troškovi mogu uključivati sve ili bilo koju od sljedećih kategorija:
- troškove rada (bruto plaće);
 - naknade za korištenje trajne opreme tijekom gradnje;
 - troškove proizvoda korištenih za provedbu projekta;
 - režijske i druge troškovi, ako su posebno obrazloženi; njih treba alocirati na korektan način u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim standardima.
 - nastali režijski troškovi nisu prihvatljivi u slučaju kada je tijelo navedeno u točki (a) tijelo javne uprave.
- (3) U pravilu, troškovi moraju biti izračunati prema tržišnim cijenama.

Odjeljak VI

Kupovina, najam opreme i nematerijalne imovine

- (1) **Trajna oprema koja je dio kapitalnih izdataka na projektu**
- (a) Izdaci za kupovinu ili proizvodnju pogona ili opreme koja se trajno instalira i ugrađuje u projekt su prihvatljivi pod uvjetom da se unesu u inventar trajne opreme tijela navedenog u Odjeljku II (2) i da se tretiraju kao kapitalni izdaci u skladu sa standardnim računovodstvenim konvencijama.
 - (b) Ne dovodeći u pitanje Odjeljak IX (3), najam takve opreme se smatra dijelom operativnih troškova i nije prihvatljiv.
- (2) **Kupovina nematerijalne imovine**
- Kupovina i korištenje nematerijalne imovine, kao na primjer patenata, su prihvatljive ako je ta imovina nužna za provedbu projekta.
- (3) **Trajna oprema koja se koristi za provedbu projekta**
- (a) U slučajevima kada tijelo odgovorno za provedbu vrši pripremu gradilišta ili građevinskih radova, ili jednog njihovog dijela u svoje ime, izdaci za kupovinu ili proizvodnju trajne opreme koja se koristi tijekom faze provedbe projekta nisu prihvatljivi. To se odnosi na teške građevinske strojeve kao i na uredsku i druge tipove opreme.
 - (b) Trajna oprema koja se izričito kupuje ili proizvodi za provedbu projekta može se smatrati prihvatljivom, ako nema ekonomske vrijednosti ili se otpisuje nakon korištenja, i ako je to naznačeno u memorandumu o financiranju.
- (4) **Trajna oprema koju koristi javna uprava**
- (a) Izdaci za kupovinu i najam trajne opreme koju koristi javna uprava nisu prihvatljivi.

- (b) Ne dovodeći u pitanje Odjeljak VIII (2) i (3), izdaci za opremu i troškovi najma opreme koju koristi javna uprava prilikom provođenja svoje zadaće praćenja i nadzora mogu biti prihvatljivi uz suglasnost Komisije.

Odjeljak VII

Kupovina zemljišta i porez na dodanu vrijednost

Kupovina zemljišta i porez na dodanu vrijednost (PDV) nisu prihvatljivi.

Odjeljak VIII

Administrativni izdaci

(1) Opće načelo

U pravilu, izdaci nastali u javnoj upravi, uključujući plaće zaposlenih u središnjoj državnoj, regionalnoj i lokalnoj upravi nisu prihvatljivi za pomoć (uključujući tehničku pomoć), osim propisno dokumentiranih izdataka koji proizlaze iz obveze za provođenjem financijskih kontrola, financijskog i fizičkog praćenja, evaluacije i sprječavanja nepravilnosti, te izdataka registriranih pod stavkom obveza za nadoknadom izgubljenih sredstava.

Uz iznimku Nacionalnog fonda, troškovi uključujući plaće vezani za privremeno zapošljavanje osoblja na inicijativu Komisije, bilo državnih službenika na privremenom radu ili djelatnika u privatnom sektoru, za posao koji uključuje upravljanje, praćenje, evaluaciju i kontrolu prihvatljivi su pod mjerom tehničke podrške kako je definirano u Odjeljku I (3).

Oprema u svrhu praćenja može biti prihvatljiva ako je izričito odobrena mjerom tehničke pomoći navedenom u memorandumu o financiranju.

(2) Organizacija Odbora za praćenje

- (a) Ne dovodeći u pitanje gore navedenu točku 1., izdaci nastali vezano na organizaciju propisanog praćenja prihvatljivi su nakon predodjenja potrebnih dokumenata.
- (b) Dopustivi troškovi mogu u pravilu uključivati jednu ili više sljedećih kategorija:
- usluge prevoditelja,
 - iznajmljivanje soba za sastanke i logistiku,
 - osiguravanje dokumentacije i s njome povezanih sredstava,
 - naknade za sudjelovanje stručnjaka,
 - putne troškove.
- (c) Plaće i ostali troškovi zaposlenih u javnoj upravi koji nastanu u ovom kontekstu nisu prihvatljivi.

(3) Sastanci na traženje Komisije.

Pravila navedena u točki 2. mogu se analogijom primijeniti na organizaciju *ad hoc* sastanaka na traženje Komisije.

**Odjeljak IX
Druge vrste izdataka.**

(1) Upravljanje i nadzor nad projektom

Izdaci povezani s upravljanjem i nadzorom nad projektom su u pravilu prihvatljivi. Primjenjuju se odredbe Odjeljka IV (1) i (2).

(2) Financijske naknade

Nikakve vrste financijskih naknada povezanih s realizacijom projekta nisu prihvatljive; to se prije svega odnosi na kamate na sredstva za premošćivanje, bankovne naknadne, provizije, itd.

Bankovne garancije povezane s kreditima koji se koriste za financiranje projekta mogu biti prihvatljive uz suglasnost Komisije.

(3) Tehnike financiranja koje ne podrazumijevaju trenutani prijenos vlasništva nad imovinom

Ne dovodeći u pitanje točku 2., tehnike financiranja, koji ne podrazumijevaju nužno trenutani prijenos vlasništva nad imovinom, mogu se smatrati prihvatljivima, ako su opravdane i odobrene memorandumom o financiranju.

Država korisnica analizom rizika mora pokazati da je korištena tehnika ekonomski povoljnija nego obična kupovina imovine.

(4) Operativni izdaci, troškovi pogona projekta

- (a) Nije prihvatljiva nikakva vrsta operativnog troška nastalog nakon završetka projekta.
- (b) Neovisno od točki (a), osposobljavanje operativnog osoblja i testiranje projekta i njegove opreme može se uzeti u obzir kao prihvatljivi izdatak nakon nužnog razdoblja definiranog u memorandumu o financiranju.
- (c) Načela definirana u točkama (a) i (b) odnose se također na završeni pojedini dio projekta ili projekta u grupi, iako cijeli projekt još nije završen.

(5) Mjere promidžbe i informiranja

Izdaci za mjere koje se poduzimaju prema odredbama Priloga III.6 o informiranju i promidžbi su prihvatljivi.

Odjeljak X

Razdoblje prihvatljivosti

(1) Inicijalna vremenska granica prihvatljivosti

Inicijalna vremenska granica prihvatljivosti se različito procjenjuje s obzirom na sljedeće dvije situacije:

- (a) kad su odabir projekta, natječaj i ugovaranje od strane države korisnice podložni *ex-ante* odobrenju od strane Komisije¹⁶, izdaci su prihvatljivi za pomoć od dana kada je memorandum o financiranju relevantan za projekt potpisan od strane Komisije.

U iznimnim slučajevima, kada su financijska sredstva za projekt sastavljena od kombinacije zajma EIB-a ili neke druge financijske institucije i nepovratnih sredstava programa ISPA, izdaci su prihvatljivi za financiranje od dana sporazuma s EIB-om ili nekom drugom financijskom institucijom o predmetnom projektu. U pravilu taj datum ne smije biti ranije od 6 mjeseci od dana spomenutog u prvom pododlomku. Traže se sljedeći preduvjeti:

- Radovi i ugovori na koje će se primjenjivati odredba moraju biti identificirani u memorandumu o financiranju;
- EIB ili neka druga financijska institucija potvrđuju da se poštuju odredbe članaka 167. i 168. (1) Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 i odredbe članaka 239. i 240. Uredbe Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002;

U gore navedenim slučajevima Komisija je u pravilu nakon pregleda od strane Upravnog odbora za program ISPA sklona primijeniti odredbu članka 168. (2) Financijske uredbe primjenjive na proračun Europskih zajednica.

- (b) Nakon odluke Komisije da dodijeli upravljanje pomoći na decentraliziranoj osnovi¹⁷ provedbenim agencijama u državama aplikantima, izdaci su prihvatljivi za financiranje od datuma kada zahtjev dođe do Komisije (službe za program ISPA), pod uvjetom da se zahtjev može smatrati potpunim.

Isplate izvršene prije datuma navedenih pod (a) i (b) nisu prihvatljive.

(2) Izmjene projekata

- (a) Svaka izmjena odobrenog projekta, koja je jednaka ili iznad 5 milijuna eura ili 20% od njegove ukupne vrijednosti, štogod da je manje, smatra se "značajnom" izmjenom projekta. Velike izmjene fizičkih objekata u sklopu projekta čija priroda mijenja projekt također se tretiraju kao "značajne".

Pravila iz odlomka 1. primjenjuju se na izdatke povezane s gore definiranim izmjenama.

¹⁶ Vidi članak 12., (1), Uredbe Vijeća (EZ) br. 1266/99 od 21. lipnja 1999.

¹⁷ Vidi članak 12.(2) Uredbe Vijeća (EZ) br. 1266/99 od 21. lipnja 1999.

- (b) Pri svakoj izmjeni projekta izdaci povezani s novim ili proširenim fizičkim elementima prihvatljivi su od vremena kada zahtjev za izmjenom dođe do Komisije (službe za program ISPA).
- (c) Zahtjev za izmjenama i relevantne informacije u prilogu mogu se predložiti Upravnom odboru. Zahtjev i podnošenje dokumenata moraju biti evidentirani u zapisniku sastanka.

(3) Konačna vremenska granica prihvatljivosti

- (a) Konačni datum prihvatljivosti je u pravilu naveden u članku 4., odlomak 3 memoranduma o financiranju.
- (b) Konačni datum se odnosi na isplate koje vrši tijelo odgovorno za provedbu.
- (c) Konačni datum prihvatljivosti je određen u relevantnom memorandumu o financiranju. Nakon što taj datum istekne država korisnica ima na raspolaganju razdoblje od šest mjeseci da Komisiji podnese zahtjev za konačnom isplatom zajedno sa završnim izvješćem i izjavom navedenom u memorandumu o financiranju Prilog III.1, Odjeljak III (6) i Prilog III.4.C.
- (d) Komisija ne može produžiti to šestomjesečno razdoblje.

Odjeljak XI

Zahtjevi za plaćanjem

Zahtjevi za plaćanjem koje države korisnice podnose Komisiji temelje se na izjavama o stvarno isplaćenim izdacima, kao što je definirano u Odjeljku II, točka 6.

U slučaju kada radove vrši koncesionar ili ekvivalentno tijelo, odgovorno tijelo vlasti mora ovjeriti ispravnost izdataka.

Zahtjeve za plaćanjem mora evidentirati i ovjeriti nacionalni dužnosnik za odobravanje. Zahtjevi se tada proslijeđuju Komisiji preko Delegacije Komisije.

Odjeljak XII

Druge točke koje nisu posebno navedene.

- (1) Kadgod se postave pitanja koja nisu posebno navedena u ovim načelima za prihvatljivost izdataka u sklopu projekata financiranih iz programa ISPA, to će se pitanje raspraviti s Komisijom. Komisija će nastojati otvorena pitanja tretirati u duhu ovih načela i uz referencu na načela postavljena za Kohezijski fond.
- (2) U slučaju konflikta ovih načela s načelima nacionalnih pravila prihvatljivosti, gore spomenuta načela imaju prednost.

Svi podaci u izvješću moraju biti do zaključno 30. lipnja i 31. prosinca

Naziv mjere:	
Referenca Memoranduma o financiranju iz programa N°:	
Provedbena agencija:	
Postotak pomoći iz programa ISPA:	
Potpisivanje Memoranduma o financiranju	- Komisija - Država
Broj izmjena i dopuna	- Komisija - Država

Ime:	
Adresa:	
Poštanski broj:	Mjesto
Ime kontakt osobe:	
Telefon:	
Elektronska pošta:	

2. KRATAK KRONOLOŠKI OPIS IZVRŠENIH AKTIVNOSTI/RADOVA

[illegible]

**3. POSEBNI UVJETI KOJI SE ODNOSU NA MJERU (ČLANAK 8 MEMORANDUMA O
FINANCIRANJU MOF)**

Referirati se na posebne uvjete, ako takvi postoje, i navesti na koji ih se način zadovoljilo, kao i datum ispunjenja (referenca na korespondenciju Komisije koja potvrđuje ispunjenje već zadovoljenih uvjeta).

4. AZURIRANI PLAN NABAVE

	Ugovor (N ^o , Vrsta i opis)	Datum objave najave natječaja	Vrsta predviđenog natječaja	Datum objave obavijesti o natječaju		Vrijednost ugovora / predviđena vrijednost ugovora	Vrsta sufinancira nja	Datum potpisivanja i ime trgovačkog društva koje je dobilo ugovor / Status realizacije
				Ako nije objavljena	Ako je objavljena			
				Predviđeni datum	Datum, referenca na Službeni list i Internet	Millijuna €	Zajedničko/ paralelno	
Potpisano								
U pripremi								

(*) Navesti glavni ugovor.

(**) Navesti da li će sporazum o ugovoru biti Crvena, Žuta ili Srebrna knjiga. Navesti da li se radi o lokalnom, međunarodnom ili ograničenom natječaju i obrazložiti proceduru u slučaju predkvalifikacije.

(***) Za ugovore u pripremi, molimo navesti neke detalje o statusu pripreme natječajne dokumentacije.

Godina	Ukupni prihvatljivi troškovi		Stvarno izvršena plaćanja		Procjena budućih izdataka		Ukupni izdaci		Divergencija/ Ukupna vrijednost% (9)=((7)-(2))/ total (2)
	Inicijalna procjena	Tekuća prihvaćena procjena**	(do zaključnog datuma)	(%) (3)/(2)	(od zaključnog datuma)	(%) (5)/(2)	(7)=(3)+(5)	(%) (7)/(2)	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
2000.									
2001.									
2002.									
1. kvartal									
2. kvartal									
3. kvartal									
4. kvartal									
2003.									
1. kvartal									
2. kvartal									
3. kvartal									
4. kvartal									
2004.									
2005.									
2006.									
Ukupno									

Predložena izmjena Financijskog plana Da ☐ Ne ☐

Već podnijeta EK dana:

Podnijeti EK dana:

Predložiti Upravnom odboru (priložiti plan i razloge promjena)

* U trenutku potpisivanja Memoranduma o financiranju

** Posljednji Odbor za praćenje

6. NAPREDNA INFORMACIJA O FIZIČKOJ I FINANCIJSKOJ PROVEDBI (*)											
Kategorije prihvatljivih izdataka (*)	Fizička provedba					Financijska provedba					
	Fizički indikatori (*)		Fizička provedba od posljednjeg Odbora za praćenje (sa zaključnim datumom)	Fizička provedba do tog Odbora za praćenje (za zaključnim datumom)	Stopa fizičke provedbe %	Financijski pokazatelji		Izdaci od posljednjeg Odbora za praćenje (za zaključnim datumom)	Izdaci do tog Odbora za praćenje (sa zaključnim datumom)	Stopa financijske provedbe %	Doprinos fizičkom napretku
	Jedinica	Količina				Procijenjeni prihvatljivi troškovi (€)	% troškova				
	(1)	(2)	(3)	4=(3)/(1) (%)	(5)	(6)	(7)	(8)	9=8/5	10=4+6/100	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
				#DIV/0!		#DIV/0!			#DIV/0!	#DIV/0!	
UKUPNO					0	#DIV/0!	0	0	#DIV/0!	#DIV/0!	
									Ukupni financijski napredak	Ukupni fizički napredak	

(*) pokrivenost 100% ukupnih prihvatljivih troškova

**7. RAZLOZI RAZLIKA (AKO POSTOJE) IZMEĐU FIZIČKE I FINANCIJSKE PROVEDBE
OBJASNJENJE ZA KASNIENJA (AKO JE RELEVANTNO)**

8. TEHNIČKI, FINANCIJSKI ILI PRAVNI PROBLEMI (PRILOG III.1 MoF)

Referirati se na sve probleme koji su se pojavili tijekom provedbe mjere, uključujući odstupanja od prvotnog financijskog plana, i objasniti kakve su aktivnosti poduzete u cilju njihovog otklanjanja.

Referirati se na sve suspenzije, financijske korekcije i/ili nepravilnosti.

**9. PRIMJEDBE I PREPORUKE INSPEKCIJSKIM VLASTIMA DRŽAVE KORISNICE I
ZAJEDNICE (PRILOG III.1 MoF-A)**

Navesti sažetak primjedbi ili preporuka, ako postoje (uz potpunu referencu izvora) te navesti kako ih se primijenilo.

10. MJERA USVOJENA ZA PROMIDŽBU POMOĆI ZAJEDNICE (PRILOG III.6 MoF-A)

Ploče postavljene na gradilištu?	Da	☐	Ne	☐	
Ploče postavljene na gradilištu?	Da	☐	Ne	☐	
Ploče postavljene na gradilištu?	Da	☐	Ne	☐	
Sredstva javnog priopćavanja korištena za informiranje javnosti o predmetnoj mjeri:					
Tisak	☐	Televizija	☐	Radio	☐
Drugi audio-vizualni mediji					☐
Vrsta pisanog materijala dostupna javnosti:					

11. OČEKIVANI DATUM ZAVRŠETKA

U prvotnom MoF-u (datum završetka određen u prvotnom MoF-u)

U sadašnjem MoF-u (datum završetka u izmijenjenom MoF-u)

Očekivani datum završetka

Izmjena datuma predloženog OP-u: Da ☐ Ne ☐

OBRAZAC ZA UNOŠENJE IZMJENA

PRIJEDLOG ZA IZMJENE U PROGRAMU ISPA

Tijelo odgovorno za provedbu:

1. IDENTIFIKACIJA MJERE

Naziv mjere:

Tijelo odgovorno za provedbu:

Šifra mjere ISPA:

Memorandum o financiranju br.:

Datum:

Postotak pomoći iz programa ISPA:

2. IZMJENA DATUMA ZAVRŠETKA

Sadašnji datum završetka:

Predloženi datum završetka:

3. PREDLOŽENE IZMJENE FINANCIJSKOG PLANA (*)

JEDINICA: €

	Ukupni prihvatljivi izdaci prema sadašnjem MoF-u	Potrošeni prihvatljivi izdaci ili ukupni izdaci procjena
2000.		
2001.		
2002.		
2003.		
2004.		
2005.		
2006.		
Nakon 2006.		
Ukupno		
Molba za povećanjem pomoći Da ☐ Ne ☐ Iznos zatraženog povećanja (ako je relevantno) € (*) priložiti izmijenjeni financijski plan		

4. IZMJENE TROŠKOVA PRIHVATLJIVE MJERE			JEDINICA: €
Kategorija izdataka (*)	Sadašnji ukupni prihvatljivi troškovi	Zatražena promjena	Predloženi ukupni prihvatljivi troškovi
Naknade za planiranje/pripremu tehničkih nacрта i dokumenata			
Priprema gradilišta			
Glavni radovi			
Pogon i strojevi			
Tehnička pomoć			
Nadzor			
Drugo (specificirati)			
Ukupno			

(*) Kategorije su primjeri koji se moraju prilagoditi kako bi odražavali stvarnost projekta. Dodatna podjela prema ugovorima može biti relevantna.

5. PROMJENE FIZIČKIH INDIKATORA			
Vrsta posla	Jedinica	Sadašnja procjena završetka	Predložena

6. PROMJENE KARAKTERISTIKA MJERE
Navesti detaljni opis

7. RAZLOZI PREDLOŽENIH PROMJENA
Navesti detaljne argumente

Prijedlog izmjena:

Datum podnošenja prijedloga izmjena:

Potpis NIK-a:

Prilog III.4

Sustavi upravljanja i kontrole pomoći dodijeljene iz programa ISPA i postupci za financijske ispravke

Odjeljak 1.

Ovaj Prilog postavlja detaljna pravila o sustavima upravljanja i kontrole pomoći dodijeljene iz programa ISPA, i o postupcima za vršenje financijskih ispravaka takve pomoći.

Odjeljak 2.

Sustavi upravljanja i kontrole

1. Svaka država korisnica osigurava da:

- (i) nacionalni ISPA koordinator,
- (ii) Nacionalni fond i nacionalni dužnosnik za ovjeravanje,
- (iii) provedbene agencije i sektorski dužnosnici za ovjeravanje, i
- (iv) krajnji korisnici,

kako su određeni ISPA Memorandumom o razumijevanju o korištenju Nacionalnog fonda za program ISPA, dobiju primjerene upute o sustavima upravljanja i kontrole potrebnim kako bi se osiguralo pravilno upravljanje programom ISPA, sukladno opće prihvaćenim načelima i standardima, a osobito pružilo garancije o ispravnosti, redovitosti i prihvatljivosti zahtjeva za pomoć iz programa ISPA, no također osiguralo da se mjere provode sukladno uvjetima Memoranduma o financiranju i ciljevima koji su pridruženi mjeri.

2. U smislu ovog Priloga, „provedbene agencije“ uključuju tijela koja nisu krajnji korisnici, a na koja su provedbena agencija ili sektorski dužnosnik za ovjeravanje prenijeli provedbu mjera koje financira ISPA (u daljnjem tekstu „ovlaštena tijela“).
3. U smislu ovog Priloga, osim ako nije drugačije navedeno, „mjere“ znače pojedinačne projekte, faze projekata ili grupe projekata koji pripadaju pod Prilog III.2, Odjeljak II (1), a predmetnom su Memorandumu o financiranju.

Odjeljak 3.

1. Sustavi upravljanja i kontrole nacionalnog ISPA koordinatora, Nacionalnog fonda, provedbenih agencija, ovlaštenih tijela i krajnjih korisnika, ovisno o opsegu pomoći kojim upravljaju, osiguravaju
- (a) jasnu definiciju, jasnu dodjelu i, koliko je to potrebno za pravilno upravljanje, odgovarajuće razdvajanje funkcija unutar dotične organizacije;

- (b) učinkovite sustave koji osiguravaju da se funkcije vrše na zadovoljavajući način;
- (d) u slučaju ovlaštenih tijela i krajnjih korisnika, izvještavanje prema odgovornom tijelu o izvršavanju svojih zadaća i korištenim sredstvima.

Odjeljak 4.

1. Sustavi upravljanja i kontrole iz Odjeljka 3. uključuju postupke provjere vjerodostojnosti traženih izdataka i provedbe mjere od njene pripremnice faze do početka usluge koju financira investicija, sukladno uvjetima relevantnog Memoranduma o financiranju, sukladno ciljevima pridruženima mjeri i uz poštovanje primjenjivih nacionalnih i zakona Zajednice, osobito onih o prihvatljivosti izdataka za podršku iz programa ISPA, zaštiti okoliša, prometu (uključujući Trans-europske mreže), zaštiti tržišnog natjecanja i dodjeli javnih ugovora.

Provjere pokrivaju sve aspekte, bilo financijske, tehničke ili administrativne prirode, koji uređuju učinkovito korištenje izdvojene pomoći.

2. Postupci zahtijevaju da se provjere mjera bilježe na licu mjesta. Bilješke trebaju prikazati obavljeni posao, rezultate provjere i mjere poduzete kako bi se uklonila odstupanja. Kada fizičke ili administrativne provjere nisu iscrpne već provedene na uzorku radova ili transakcija, bilješke identificiraju odabrane radove ili transakcije i opisuju metodu uzimanja uzorka.

Odjeljak 5.

1. Država korisnica u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu Memoranduma o financiranju obavještava Komisiju o organizaciji nacionalnog ISPA koordinatora, Nacionalnog fonda, provedbenih agencija i ovlaštenih tijela odgovornih za mjere iz programa ISPA kako je određeno Odjeljkom 2., o sustavima upravljanja i kontrole uspostavljenim pri tim osobama ili tijelima, te o planiranim poboljšanjima sukladno smjernicama navedenim u Odjeljku 2.(1).

Priopćenje sadržava sljedeće informacije vezane uz nacionalnog ISPA koordinatora, Nacionalni fond, provedbene agencije i ovlaštena tijela:

- (a) dodijeljene im funkcije,
- (b) funkcije raspodijeljene između ili unutar njihovih odjela,
- (c) postupke za inspekciju i prihvaćanje radova, postupke kojima se zaprimaju, provjeravaju i odobravaju zahtjevi za povrat izdataka, te postupke kojima se odobravaju, izvršavaju i pravdaju plaćanja prema korisniku, i

(e) odredbe o reviziji sustava upravljanja i kontrole.

3. Komisija u suradnji s državnom korisnicom utvrđuje da li su sustavi upravljanja i kontrole predstavljeni u stavcima 1 i 2 sukladni standardima koje zahtijeva taj Prilog, i objaviti će ukoliko oni predstavljaju bilo kakve prepreke u smislu transparentnosti provjera aktivnosti iz programa ISPA, i vršenja dužnosti od strane Komisije. Pregled funkcioniranja sustava vršiti se redovito.

Odjeljak 6.

1. Sustavi upravljanja i kontrole mjera osiguravaju zadovoljavajući tijek revizije.
2. Tijek revizije smatra se zadovoljavajućim kada dozvoljava:
 - (a) usklađivanje zbirnih računa potvrđenih Komisiji s pojedinačnim zapisima o izdacima i popratnim dokumentima koje pohranjuju administrativna tijela na raznim razinama, provedbene agencije i krajnji korisnici;
 - (b) ovjeru alokacije i prijenos raspoloživih sredstava Zajednice i nacionalnih sredstava;
 - (c) ovjeru ispravnosti informacije dostavljene o provedbi mjere, sukladno uvjetima Memoranduma o financiranju kojim se dodjeljuje pomoć te ciljevima pridruženim mjeri.
3. Okvirni opis zahtjeva za dostavljanjem informacija o zadovoljavajućem tijeku revizije naveden je u Prilogu III.4 A.
4. Država korisnica utvrđuje sljedeće stavke:
 - (a) da postoje procedure koje osiguravaju da se dokumenti relevantni za određene stavke učinjenih izdataka, izvršena plaćanja, poduzete radove i provjeru njihove sukladnosti s mjerom, a koji su potrebni za provjeru zadovoljavajućeg tijeka revizije, čuvaju sukladno zahtjevima iz Odjeljka X Priloga III.1 i iz Priloga III.4.A;
 - (b) da postoji zapis o tijelu koje ih čuva i njegovoj lokaciji;
 - (c) da su dokumenti na raspolaganju za inspekciju osobama i tijelima koja uobičajeno imaju pravo vršiti inspekciju takvih dokumenata.

5. Osobe i tijela iz stavka 4 (c) su:

- (a) osoblje nacionalnog ISPA koordinatora, Nacionalnog fonda, provedbenih agencija i ovlaštenih tijela koje obrađuje zahtjeve za plaćanjem;
- (b) službe koje vrše reviziju sustava upravljanja i kontrole;
- (c) nacionalni dužnosnik za ovjeravanje kao osoba odgovorna za potvrđivanje zahtjeva za plaćanje tijekom provedbe i zahtjeva za konačnim isplatama iz Odjeljka III (8) Priloga III.1, te osoba ili odjel koji izdaje izjave o završetku mjera sukladno dodanom Prilogu III.4.C
- (d) opunomoćeni dužnosnici nacionalnih revizijskih institucija i onih Zajednice.

Oni mogu zatražiti da im se dostave izvadci ili kopije dokumenata ili računovodstvenih podataka iz stavka 4.

Odjeljak 7.

Nacionalni fond vodi evidenciju o iznosima koji su povratno naplativi od već izvršenih isplata pomoći iz programa ISPA, i osigurava da se iznosi povratno naplaćuju bez neopravdanog odlaganja. Nakon povrata sredstava, on refundira vraćena nepravilna plaćanja, zajedno s kamatom za kasno plaćanje, na način da relevantne iznose oduzme od sljedeće izjave o izdacima i zahtjeva za plaćanjem koje za dotičnu mjeru upućuje Komisiji. Ukoliko to nije dovoljno, Komisija može zahtijevati da joj se refundira višak iznosa.

Nacionalni fond jednom godišnje Komisiji, kao dodatak četvrtom kvartalnom izvješću o povratu sredstava koji je dostavljen u Prilogu III.5, šalje izjavu o iznosima koji s tim datumom čekaju na povrat sredstava u sklopu mjere iz programa ISPA, a klasificirani su prema godini u kojoj je započeo postupak povrata sredstava.

Odjeljak 8.

Potvrda izdataka

1. Potvrde i izjave o izdacima tijekom provedbe i konačnim izdacima iz Priloga III.1, Odjeljak III (6), peta alineja, i (8) sastavlja nacionalni dužnosnik za ovjeravanje funkcionalno nezavisan od službi koje odobravaju zahtjeve, a u formatu propisanom Prilogom III.4.B.
2. Prije potvrđivanja određene izjave o izdacima, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje utvrđuje da su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - (a) nacionalni ISPA koordinator, provedbene agencije, ovlaštena tijela i krajnji korisnici ispunili su zahtjeve Odjeljka III (3) i (6), VII Priloga III.1 i poštovali uvjete Memoranduma o financiranju;

- (b) izjava o izdacima uključuje samo izdatke:
- (i) koji su zaista učinjeni unutar razdoblja prihvatljivosti navedenog u Memorandumu o financiranju kojim se dodjeljuje pomoć, i koje je moguće poduprijeti računima s potvrdom uplate ili računovodstvenim dokumentima ekvivalentne dokazne vrijednosti,
 - (ii) koji se odnose na radove koji uglavnom nisu bili završeni u vrijeme kada je podnesen zahtjev za financiranjem,
 - (iii) koje opravdava napredak ili završetak mjere sukladno uvjetima Memoranduma o financiranju kojim se dodjeljuje pomoć i ciljevima pridruženim mjeri.
3. Kako bi se uvijek prije dostavljanja izjave o izdacima Komisiji mogla razmotriti dostatnost sustava kontrole i tijeka revizije, država korisnica osigurava da je Nacionalni fond obaviješten o postupcima koje provode nacionalni ISPA koordinator, provedbene agencije i ovlaštena tijela u svrhu:
- (a) ovjere vjerodostojnosti podnesenih izdataka i provedbe mjere sukladno uvjetima Memoranduma o financiranju i ciljevima pridruženim mjeri;
 - (b) osiguravanja sukladnosti s primjenjivim pravilima; i
 - (c) održavanja tijeka revizije.

Odjeljak 9.

Provjere uzorka

1. Država korisnica organizira provjere mjera na temelju odgovarajućeg uzorka, sastavljenog kako bi se osobito:
 - (a) provjerila učinkovitost postojećih sustava upravljanja i kontrole;
 - (b) selektivno, na temelju analize rizika, provjerile izjave o izdacima pripremljene na različitim relevantnim razinama.
2. Provjere provedene za razdoblje koje pokriva pomoć iz programa ISPA obuhvaćaju najmanje 15% ukupno prihvatljivih izdataka učinjenih pod mjerama odobrenim za to razdoblje. Taj postotak se može umanjiti proporcionalno izdacima učinjenim prije 1. siječnja 2003. Provjere se temelje na reprezentativnom uzorku transakcija, uzimajući u obzir zahtjeve stavka 3.

Država korisnica nastoji jednakomjerno raspodijeliti provođenje provjera tijekom relevantnog razdoblja. Potrebno je osigurati odgovarajuće razdvajanje funkcija provjere i postupaka provedbe ili vršenja plaćanja koji se odnose na mjere.

3. Odabir uzorka transakcija koje će se provjeriti uzima u obzir:
- (a) potrebu da se provjera vrši na odgovarajućoj kombinaciji vrsta i veličine mjera,
 - (b) bilo kakve faktore rizika koji su identificirani tijekom nacionalne provjere ili provjere Zajednice;
 - (d) potrebu da se osigura zadovoljavajuća provjera različitih vrsta tijela uključenih u upravljanje i provedbu mjera u dva sektora aktivnosti (promet i okoliš).

Odjeljak 10.

Država korisnica putem provjera nastoji provjeriti sljedeće:

- (a) praktičnu primjenu i učinkovitost sustava upravljanja i kontrole;
- (b) provedbu mjere u skladu s uvjetima Memoranduma o financiranju kojim se dodjeljuje pomoć i ciljevima pridruženim mjeri;
- (c) za odgovarajući broj računovodstvenih podataka, podudarnost podataka s popratnim dokumentima koje pohranjuju provedbene agencije, ovlaštena tijela i krajnji korisnici;
- (d) postojanje zadovoljavajućeg tijeka revizije;
- (e) za odgovarajući broj izdataka, da su priroda i vrijeme relevantnog izdatka sukladni odredbama Zajednice i odgovaraju odobrenim specifikacijama mjere i radova koji su stvarno izvedeni;
- (f) da su odgovarajuća nacionalna sredstva za sufinanciranje stvarno stavljena na raspolaganje;
- (g) da su sufinancirane mjere provedene u skladu s pravilima i politikama Zajednice kako to zahtijeva članak 5 Memoranduma o financiranju.

Odjeljak 11.

Provjere utvrđuju da li je bilo koji od problema na koji se naišlo sustavne prirode, te da li predstavlja rizik za druge ili sve mjere koje provode iste provedbene agencije ili dotična država korisnica. One također utvrđuju razloge za takve situacije, bilo kakva potrebna daljnja ispitivanja i potrebne korektivne i preventivne radnje.

Odjeljak 12.

Svaka od država korisnica i Komisija konzultiraju se najmanje jednom godišnje kako bi uskladile svoje programe kontrole i do najveće mjere povećale učinak sveukupnih resursa namijenjenih kontroli na nacionalnoj razini i razini Zajednice. Te konzultacije odnose se na tehnike analize rizika koje je potrebno primijeniti i uzimaju u obzir nedavne kontrole, izvješća i priopćenja nacionalnih tijela, Komisije i Europskog revizorskog suda.

Odjeljak 13.

U skladu s Odjeljkom 12., država korisnica do 30. lipnja svake godine, a po prvi puta do 30. lipnja 2002., obavještava Komisiju o primjeni Odjeljka 9. i 11. ovog Priloga u prethodnoj kalendarskoj godini, i uz to kako je potrebno završava ili ažurira opis svojih sustava upravljanja i kontrole o kojima je izvijestila sukladno Odjeljku 5.(1).

Odjeljak 14.

Izjava o završetku projekata

Osoba ili odjel određen za izdavanje izjava o završetku mjera iz Priloga III.4.C vrši funkciju nezavisno od nacionalnog ISPA koordinatora, nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, Nacionalnog fonda, provedbenih agencija, ovlaštenih tijela i krajnjih korisnika.

Osoba ili odjel provodi ispitivanje sukladno međunarodno prihvaćenim revizijskim standardima. Nacionalni ISPA koordinator, Nacionalni fond, provedbene agencije, ovlaštena tijela i krajnji korisnici dostavljaju im sve tražene informacije, a u svrhu sastavljanja izjave daje im se pristup potrebnim podacima i popratnim dokazima

Odjeljak 15.

Izjave se temelje na ispitivanju sustava upravljanja i kontrole, nalaza već provedenih provjera, i gdje je to potrebno, daljnjih provjera uzorka transakcija te završnog izvješća sastavljenog sukladno Odjeljku V Priloga III.1. Osoba ili odjel koji izdaje izjavu vrši sva potrebna ispitivanja kako bi se dostatno uvjerio/la da je potvrđena izjava o izdacima ispravna, da su popratne transakcije legalne i redovite i da je mjera provedena u skladu s uvjetima Memoranduma o financiranju i ciljevima pridruženim mjeri.

Izjave se sastavljaju na temelju okvirnog obrasca iz Priloga III.4.C i treba ih pratiti izvješće koje uključuje sve relevantne informacije koje opravdavaju izjavu, zajedno sa

sažetkom nalaza svih provjera provedenih od strane nacionalnih tijela i tijela Zajednice kojima osoba ili tijelo koje priprema izjavu ima pristup.

Odjeljak 16.

Ukoliko postojanje značajnih slabosti pri upravljanju i kontroli, ili visoka učestalost zatečenih nepravilnosti, ili sumnje o tome da li je mjera pravilno provedena ne dozvoljavaju da se izda ukupno pozitivno uvjerenje o valjanosti zahtjeva za konačnom isplatom i konačne potvrde o izdacima, izjava navodi takve okolnosti te procjenjuje opseg problema i njegov financijski učinak.

U takvom slučaju, Komisija može zatražiti provođenje dodatne provjere u svrhu identificiranja i ispravljanja nepravilnosti u određenom vremenskom razdoblju.

Odjeljak 17.

Računovodstvene informacije koje je potrebno čuvati i priopćiti Komisiji na njen zahtjev

1. Računovodstveni podaci o mjerama iz Priloga III.4.A čuvaju se koliko je to moguće u elektronskom obliku. Takvi podaci stavljaju se na raspolaganje Komisiji temeljem posebnog zahtjeva, a u svrhu provođenja provjere dokumentacije i provjere na licu mjesta, ne dovodeći u pitanje zahtjeve za dostavljanjem izvješća o napretku iz Odjeljka VIII priloga III.1.
2. Na pismeni zahtjev Komisije, država korisnica dostavlja Komisiji podatke iz stavka 1 u roku od 10 dana od primitka zahtjeva. Komisija i država korisnica mogu dogovoriti drugačije razdoblje, osobito kada podaci nisu na raspolaganju u elektronskom obliku.
3. Komisija jamči da se informacije koje prosljeđuje država korisnica, ili koje je prikupila tijekom inspekcija na licu mjesta, čuvaju kao povjerljive i sigurne.
4. Podložno relevantnim nacionalnim zakonima, službenici Komisije imaju pristup svim dokumentima pripremljenim ili u svrhu ili nakon kontrola provedenih sukladno ovom Prilogu, te svim čuvanim podacima, uključujući one pohranjene na računalnim sustavima.

Odjeljak 18.

Financijske ispravke

1. Ukoliko nakon završetka potrebnih provjera Komisija zaključi da:
 - (a) provedba mjere ne opravdava dio ili sveukupnu pomoć dodijeljenu mjeri, uključujući nepoštivanje jednog od uvjeta iz Memoranduma o financiranju za

dodjelu pomoći, a osobito bilo kakvu značajnu promjenu koja utječe na prirodu ili uvjete provedbe mjere za koju nije traženo odobrenje Komisije, ili

- (b) postoji nepravilnost vezana uz pomoć iz programa ISPA i da dotična država korisnica nije poduzela potrebne korektivne mjere,

Komisija će obustaviti pomoć za predmetnu mjeru i, uz navođenje svojih razloga, zahtijevati od države korisnice da u određenom vremenskom razdoblju dostavi svoje komentare.

Ukoliko se država korisnica ne slaže sa zapažanjima Komisije, Komisija poziva državu korisnicu na raspravu tijekom koje obje strane poduzimaju napor da postignu sporazum o zapažanjima te o zaključcima koji će iz njih proizaći.

2. Na kraju razdoblja koje je odredila Komisija, a ako tijekom tri mjeseca nije postignut dogovor, Komisija, uz poštivanje propisanih postupaka i uzimajući u obzir komentare države korisnice, odlučuje:

- (a) smanjiti avansno plaćanje iz Odjeljka III (2) Priloga III.1, ili
- (b) učiniti zatražene financijske ispravke. To podrazumijeva ukidanje cjelokupne ili dijela pomoći dodijeljene mjeri.

Te odluke poštuju načelo proporcionalnosti. Kada odlučuje o iznosu korekcije, Komisija uzima u obzir vrstu nepravilnosti ili izmjene, te razmjer mogućeg financijskog učinka bilo kakvih nedostataka u sustavima upravljanja i kontrole. Bilo kakvo smanjivanje ili ukidanje dovode do povrata isplaćenih iznosa.

3. Bilo koji nepropisno primljen iznos koji treba vratiti plaća se Komisiji. Kamata zbog kasnog povratnog plaćanja zaračunava se sukladno pravilima iz Odjeljka 21.

Odjeljak 19.

1. Broj financijski ispravaka koje je Komisija učinila sukladno Odjeljku 18. (2) za pojedinačne ili sustavne nepravilnosti procjenjuje se kada god je to moguće i izvedivo na temelju pojedinačnih dokumenata, a jednak je količini izdataka koji su pogrešno naplaćeni pod programom ISPA, uzimajući u obzir načelo proporcionalnosti.
2. Kada nije moguće ili izvedivo precizno odrediti količinu nepravilnih izdataka, ili kada bi bilo neprimjereno sasvim ukinuti predmetne izdatke, te Komisija stoga svoje financijske ispravke temelji na projekcijama ili utvrđenoj tarifi, postupa se na sljedeći način:
 - (a) u slučaju projekcije, koristi se reprezentativan uzorak transakcija sa sličnim karakteristikama;

- (b) u slučaju utvrđene tarife, procjenjuje se ozbiljnost kršenja pravila te opseg i financijske implikacije bilo kakvih nedostataka u sustavima upravljanja i kontrole koji su doveli do uočene nepravilnosti.
3. Kada Komisija svoj stav temelji na činjenicama utvrđenim od strane revizora koji ne pripadaju njihovim vlastitim službama, samostalno treba doći do zaključaka o njihovim financijskim posljedicama, nakon što ispita mjere koje je poduzela država korisnica prema Odjeljku VII Priloga III.1, te odjeljcima 18. (1) i (2) ovog Priloga, izvješća iz Priloga III.5 te bilo kakve odgovore države korisnice.

Odjeljak 20.

1. Razdoblje unutar kojeg predmetna država korisnica može odgovoriti na zahtjev iz Odjeljka 18.(1), dostaviti komentare i, kada je to prikladno, izvršiti ispravke je dva mjeseca, osim u propisno opravdanim slučajevima kada se s Komisijom može dogovoriti duže razdoblje.
2. Kada Komisija predlaže financijske ispravke na temelju projekcije ili utvrđene tarife, državi korisnici daje se mogućnost da uvidom u relevantnu dokumentaciju dokaže da je stvaran razmjer nepravilnosti manji od procjene Komisije. Država korisnica može u dogovoru s Komisijom ograničiti opseg ovog ispitivanja na odgovarajuću količinu ili uzorak relevantne dokumentacije.

Osim u propisno opravdanim slučajevima, vrijeme dozvoljeno za ovo ispitivanje ne prelazi daljnja dva mjeseca nakon isteka dvomjesečnog razdoblja iz stavka 1. Rezultati takvog istraživanja ispituju se na način određen drugim pod-stavkom Odjeljka 18. (1). Komisija uzima u obzir bilo kakve dokaze koje je unutar vremenskih granica dostavila država korisnica.

3. Kada se država korisnica ne slaže sa zapažanjima Komisije i kada se održava rasprava iz drugog pod-stavka Odjeljka 18. (1), tromjesečno razdoblje unutar kojeg Komisija može donijeti odluku počinje teći od datuma rasprave.

Odjeljak 21.

1. Bilo kakav povrat sredstava koji treba učiniti prema Komisiji sukladno Odjeljku 18.3 izvršava se prije propisanog roka navedenog na zahtjevu koji je dostavljen Nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje. Propisani datum je zadnji dan drugog mjeseca nakon datuma slanja zahtjeva za povratom sredstava.
2. Bilo kakvo kašnjenje s povratom sredstava uzrokuje kamate za kasno plaćanje, koje počinju teći na propisan datum iz stavka 1, a završavaju na datum stvarnog plaćanja. Kamatna rata iznosi jedan i pol posto iznad rate koju primjenjuje

Europska središnja banka pri svojim glavnim operacijama refinanciranja prvog radnog dana mjeseca u koji pada propisani datum.

3. Financijska ispravka iz Odjeljka 18. (2) ne dovodi u pitanje obvezu države korisnice da traži povrat sredstava sukladno Odjeljku VII Priloga III.1.
4. Kada iznose treba vratiti slijedom financijskih ispravaka, nadležna služba ili tijelo pokreće postupak povrata sredstava i o tome obavještava nacionalnog ISPA koordinatora, Nacionalni fond i provedbene agencije.

Odjeljak 22.

Ni jedan dio ovog Priloga na sprječava državu korisnicu da pravila primjenjuje strože nego što su ona ovdje propisana.

**OKVIRNI OPIS ZAHTJEVA ZA INFORMIRANJEM
ZA ZADOVOLJAVAJUĆI TIJEK REVIZIJE (Odjeljak 6.)**

Zadovoljavajući tijek revizije, naveden u Odjeljku 6.(2), postoji kada za određenu mjeru, uključujući pojedinačne projekte unutar grupe projekata:

1. Računovodstveni podaci koje čuva odgovarajuća upravna razina daju detaljne informacije o izdacima koje je u sklopu sufinancirane mjere stvarno imala provedbena agencija, uključujući i slučaj kada ona nije krajnji primatelj sredstava, tijela ili tvrtke uključene u provedbu mjere, bilo kao koncesionari, njihovi podugovarači ili u drugom svojstvu. Računovodstveni podaci prikazuju datum kada su pripremljeni, iznos svake troškovne stavke, prirodu dodatnih dokumenata te datum i način plaćanja. Priložena je potrebna dokazna dokumentacija (npr. računi).
2. Za troškovne stavke koje se samo djelomično odnose na sufinanciranu mjeru, prikazuje se točnost alokacije izdataka za sufinancirani i ostali dio mjere. Isto vrijedi i za vrste izdataka koji se smatraju prihvatljivima samo unutar određenih granica, ili razmjerno drugim troškovima.
3. Tehničke specifikacije i financijski plan mjere, izvješća o napretku, dokumenti o natječajnim i ugovornim postupcima i izvješća o inspekciji provedbe mjere sukladno Odjeljku 4. također se čuvaju na odgovarajućoj upravnoj razini.
4. U svrhu prijave stvarno učinjenih izdataka u sklopu sufinancirane mjere Nacionalnom fondu, informacija iz stavka 1 sastavlja se kao detaljna izjava o izdacima podijeljena prema kategorijama. Detaljna izjava o izdacima predstavlja dodatne dokumente koji se prilažu računovodstvenim podacima Nacionalnog fonda i osnova su za pripremu izjava o izdacima za Komisiju.
5. Kada između implementacijske agencije, ili tijela ili tvrtki koje su uključene u provedbu mjere, i Nacionalnog fonda postoji jedno ili više ovlaštenih tijela, svako od ovlaštenih tijela za svoje područje odgovornosti od tijela koje mu je podređeno zahtijeva detaljne izjave o izdacima, kao dodatnu dokumentaciju za vlastite računovodstvene podatke, temeljem čega tijelu koje mu je nadređeno priprema barem sažetak izdataka učinjenih u sklopu mjere.
6. U slučaju kompjuteriziranog prijenosa računovodstvenih podataka, sve relevantne vlasti i tijela primaju dostatne informacije s niže razine kako bi opravdali svoje računovodstvene podatke i iznose o kojima izvještavaju prema višoj razini, te osigurali zadovoljavajući tijek revizije od ukupnih zbirnih iznosa koje potvrđuju prema Komisiji do pojedinačnih troškovnih stavki i dodatnih dokumenata na razini provedbene agencije i drugih tijela i tvrtki uključenih u provedbu mjere.

PRILOG III.4.B

**POTVRDA I IZJAVA O IZDACIMA TIJEKOM PROVEDBE/KONAČNA POTVRDA
I IZJAVA O IZDACIMA
I ZAHTJEV ZA PLAĆANJEM**

**EUROPSKA KOMISIJA
ISPA**

Potvrda i izjava o izdacima tijekom provedbe/konačna potvrda i izjava o izdacima
i zahtjev za plaćanjem
(službenim kanalima dostaviti Odjelu... Glavne uprave za regionalnu politiku)

Naziv mjere: _____

Memorandum o financiranju br. _____ od _____

Referenca Komisije (CCI br.) _____

POTVRDA

Ja, _____, dolje potpisani, predstavnik
Nacionalnog fonda koji je imenovan od strane¹⁸ _____
ovim potvrđujem da su svi prihvatljivi izdaci uključeni u priloženu izjavu, a koji
predstavljaju doprinose iz programa ISPA i nacionalno financiranje, plaćeni sukladno
napretku mjere

nakon¹⁹

--	--

 D d

--	--

 m m

2	0		
---	---	--	--

 g G g G i iznose

--	--

 eura
točan iznos(s dva decimalna mjesta)

Priložena izjava o izdacima podijeljena prema kategorijama izdataka i mjerama u slučaju
grupe projekata, pokriva izdatke do zaključno

--	--

--	--

2	0		
---	---	--	--

 (dd/mm/gggg)

i sastavni je dio ove potvrde, kao i pridruženo izvješće o napretku mjere u usporedbi s
planovima/završno izvješće.

¹⁸ Navedite upravni instrument imenovanja sukladno Odjeljku III, (8) i (9) Priloga III.1, s odgovarajućim
referencama i datumom.

¹⁹ Početni datum prihvatljivosti izdataka pod Memorandumom o financiranju

Također potvrđujem da se u sklopu mjere ostvaruje zadovoljavajući napredak prema završetku/da je mjera završena u skladu s ciljevima te da su informacije navedene u izvješću o napretku/završnom izvješću točne.

Nadalje potvrđujem da se mjera provodi/je provedena u skladu s uvjetima iz Memoranduma o financiranju, osobito vezano uz:

- (1) poštivanje pravila o zaštiti okoliša, prometu (uključujući Trans-europske mreže), tržišnom natjecanju i dodjeli javnih ugovora (Praktični vodič za Phare, ISPA i Sapard);
- (2) primjenu postupaka upravljanja i kontrole mjere, osobito kako bi se provjerila opravdanost traženih izdataka i pravilno izvođenje mjere u skladu s Odjeljkom 4., i kako bi se suzbile, otkrile i ispravile nepravilnosti, gonile prijevare i povratno naplatili nepropisno plaćeni iznosi (prema Prilogu III.5).

U skladu s Odjeljkom X Priloga III.1, popratni dokumenti jesu i nastaviti će biti dostupni u razdoblju od minimalno pet godina nakon konačne isplate od strane Komisije.

Potvrđujem da:

- (1) je izjava o izdacima točna i rezultat je računovodstvenog sustava koji se temelji na provjerljivim popratnim dokumentima;
- 2) izjava o izdacima i zahtjev za plaćanjem uzimaju u obzir bilo kakav povrat sredstava i zarađene kamate;
- (3) su detalji osnovnih transakcija zabilježeni, kad god da je to bilo moguće, u kompjutorskoj evidenciji, te da su dostupni na zahtjev odgovornih odjela Komisije

Datum (dd/mm/gggg)

Ime (velikim štampanim slovima), pečat,
funkcija i potpis nadležne osobe

Izjava o izdacima učinjenim u sklopu mjere²⁰

Referentni broj (CCI šifra):

Naziv mjere:

Datum:

Kategorija izdataka	Ukupni izdaci učinjeni do datuma (između ... ²¹ i....)	Izdaci potvrđeni u ovoj izjavi	Ukupno planirani izdaci (početni proračun)	Izdaci učinjeni do datuma, kao postotak početnog proračuna (%)	Procijenjeni izdaci potrebni za završetak mjere
1. Planiranje					
2. Studije o izvedivosti, nacrti i tehnička dokumentacija					
3. Priprema gradilišta					
4. Gradnja					
5. Oprema					
6. Tehnička pomoć, priprema					
7. Ostalo					
UKUPNO					

²⁰ Za odluke o grupama projekata, izdaci se moraju dijeliti prema projektima, osim ako je izdatak zajednički za grupu, kao što je slučaj s tehničkom pomoći ili promidžbom.

²¹ Početni datum prihvatljivosti izdataka (datum potpisivanja Memoranduma o financiranju od strane Komisije)

Prilog izjavi o izdacima: povrat sredstava učinjen od posljednje potvrđene izjave o izdacima i uključen u ovu izjavu o izdacima:

<i>Iznos koji prema nalogu treba vratiti</i>	
<i>Dužnik</i>	
<i>Datum izdavanja naloga za povrat sredstava</i>	
<i>Tijelo koje je izdalo nalog za povrat sredstava</i>	
<i>Datum povrata sredstava</i>	
<i>Vraćeni iznos</i>	

ZAHTEJEV ZA PLAĆANJEM TIJEKOM PROVEDBE/ZAVRŠNOM ISPLATOM

Naziv mjere: _____

Referenca Komisije (CCI broj) _____

Prema Prilogu III.1, Odjeljak III, ja, dolje potpisani (ime velikim štampanim slovima, pečat, funkcija i potpis odgovorne osobe), tražim plaćanje iznosa od _____ eura kao plaćanje tijekom provedbe/završnu isplatu²². Ovaj zahtjev zadovoljava uvjete prihvatljivosti budući da:

Obrisati nepotrebno

(a)	Izvešće o napretku mjere u odnosu na fizičke i financijske indikatore, koje jasno pokazuje svoju usklađenost s odlukom o dodjeli pomoći, uključujući navedene posebne uvjete	- je priloženo
(b)	posljednje izvješće o napretku/završno izvješće o provedbi koje propisuju Odjeljci V i VIII Priloga III.1, a vezano uz Odjeljak VIII uključujući i detalje o poštivanju odredbi Praktičnog vodiča za Phare, ISPA i Sapard	- je dostavljeno - je priloženo
(c)	zapažanja i preporuke nacionalnih revizijskih tijela i/ili revizijskih tijela Zajednice, posebno vezano na korekciju nepravilnosti za koje se sumnja ili je dokazano da postoje	- prema njima se djelovalo - nije bilo primjedbi ili preporuka
(d)	najvažniji tehnički, financijski i pravni problemi koji su se pojavili i mjere poduzete da ih se ispravi	- su navedeni - nisu primijećeni
(e)	analiza svih odstupanja od originalnog financijskog plana	- je dostavljena - je priložena
(f)	promidžbene aktivnosti povezane s mjerom	- su navedene
(g)	nit jedan od ovjerenih izdataka nije bio suspendiran na temelju Odjeljka 18. ovog Priloga	

Plaćanje izvršiti u korist:

Korisnik:	
Banka:	
Račun br.	
(f) Vlasnik računa (ako je različit od korisnika)	

Datum 20 (dd/mm/gggg)

Ime velikim štampanim slovima, pečat, funkcija i potpis odgovorne osobe

²² Izbrišite nepotrebno

OKVIRNI UZORAK ZA IZJAVU O ZAVRŠETKU MJERE²³
(Odjeljak 14.)

Europskoj komisiji, Glavnoj upravi za regionalnu politiku

UVOD

1. Ja, (navedite ime velikim štampanim slovima, funkciju i odjel), ispitao/la sam konačnu izjavu o izdacima za (naziv i referentan CCI broj ISPA mjere) i zahtjev Komisiji za konačnom isplatom pomoći Zajednice.

OPSEG ISPITIVANJA

2. Ispitivanje sam proveo/la u skladu s odredbama Odjeljaka 14., 15. i 16. Priloga III.4. Planirao/la sam i proveo/la ispitivanje kako bi se dostatno uvjerio/la da konačna izjava o izdacima i zahtjev za konačnom isplatom pomoći Zajednice, te završno izvješće, ne sadrže pogrešne materijalne izjave, osobito vezano uz provedbu mjere²⁴, sukladno uvjetima odluke i dodijeljenih joj ciljeva. Primijenjeni postupci i informacije korištene pri ispitivanju, kao i zaključci provjera provedenih tijekom prethodnih godina, sažeti su u priloženom izvješću.

OPAŽANJA

3. Opseg ispitivanja bio je ograničen na sljedeće:

(a)

(b)

(c), itd.

(Navedite prepreke na koje ste naišli tijekom ispitivanja, npr. sustavne probleme, slabosti u upravljanju, nedostatak tijeka revizije, nedostatak dodatne dokumentacije, slučajeve u sudskom postupku, itd.: procijenite iznose izdataka na koje će utjecati ove poteškoće i odgovarajući iznos pomoći Zajednice).

4. Ispitivanje, kao i zaključci drugih nacionalnih kontrola i kontrola Zajednice kojima sam imao/la pristup, otkrili su visoku/nisku (označite odgovarajuće; objasnite ukoliko označite termin visoku) učestalost grešaka/nepravilnosti. Odgovorna tijela su na odgovarajući način postupila s prijavljenim greškama/nepravilnostima i ne čini se da one utječu na iznos plative pomoći Zajednice, uz sljedeće iznimke:

(a)

(b)

²³ U slučaju grupe projekata koje podliježu jednoj odluci, izjava pokriva grupu projekata.

²⁴ Uključujući pojedinačne projekte unutar grupe projekata.

(c) itd.

(Navedite greške/nepravilnosti s kojima se nije postupilo na odgovarajući način i, za svaki od slučaja, moguć sustavni karakter i opseg problema te iznose financijske pomoći Zajednice na koje će to vjerojatno imati utjecaj).

ZAKLJUČAK

Ili

Ukoliko se tijekom ispitivanja nije naišlo na prepreke, učestalost zapaženih grešaka je niska i sa svim problemima se postupilo na zadovoljavajući način:

- 5(a) Slijedom ispitivanja i zaključaka drugih nacionalnih ili provjera Zajednice kojima sam imao/la pristup, mišljenja sam da konačna izjava o izdacima i konačno izvješće korektno, u svakom materijalnom smislu, predstavljaju učinjene izdatke i proveden rad, u skladu s Memorandumom o financiranju koji se odnosi na mjeru i njene ciljeve, te da je zahtjev Komisiji za konačnom isplatom pomoći Zajednice valjan.

Ili

Ukoliko se tijekom ispitivanja naišlo na određene prepreke ali učestalost grešaka nije visoka, ili ukoliko se nije na zadovoljavajući način postupilo s nekim problemima:

- 5(b) Uz izuzetak pitanja navedenih u gornjoj točki 3 (i) grešaka/nepravilnosti navedenih u točki 4 s kojima se nije postupilo na zadovoljavajući način, mišljenja sam, temeljem ispitivanja i zaključaka drugih nacionalnih ili provjera Zajednice kojima sam imao/la pristup, da konačna izjava o izdacima i konačno izvješće korektno, u svakom materijalnom smislu, predstavljaju učinjene izdatke i proveden rad, u skladu s Memorandumom o financiranju koji se odnosi na mjeru i njene ciljeve, te da je zahtjev Komisiji za konačnom isplatom pomoći Zajednice valjan

Ili

Ukoliko se tijekom ispitivanja naišlo na značajne prepreke ili je učestalost zatečenih grešaka visoka, čak i u slučaju da se s prijavljenim greškama/nepravilnostima zadovoljavajuće postupilo:

- 5(c) Po pitanjima iz točke 3 (i) uzimajući u obzir visoku učestalost grešaka navedenih u točki 4, nisam u mogućnosti iskazati mišljenje o konačnoj izjavi o izdacima, završnom izvješću i zahtjevu Komisiji za konačnom isplatom pomoći Zajednice.

Datum, potpis

Prilog III.5

Sporazum u vezi nepravilnosti, povrata pogrešno primljenih sredstava u sklopu programa ISPA i provjera na licu mjesta

Odjeljak 1.

Ovaj sporazum u državama korisnicama nema utjecaja na primjenu pravila vezanih na kazneni postupak ili pravosudnu suradnju u kaznenim pitanjima između država korisnica, Komisije i država korisnica.

Odjeljak 2.

- (1) Države korisnice u roku od 3 mjeseca nakon stupanja na snagu Memoranduma o financiranju Komisiju obavještavaju o sljedećem:
 - odredbama zakona, regulativi ili upravnom postupku za primjenu mjera koje podržava ISPA;
 - popisu vlasti ili tijela odgovornih za primjenu mjere, glavnim odredbama vezano za ulogu i funkcioniranje tih vlasti i tijela, te procedurama koje su odgovorna primjenjivati.
- (2) Države korisnice odmah obavještavaju Komisiju o svim izmjenama i dopunama informacija dostavljenih u skladu sa stavkom 1.
- (3) Komisija proučava priopćenja država korisnica te ih izvještava o zaključcima koje namjerava izvući iz njih. Ostaje u kontaktu s državama korisnicama koliko je potrebno za primjenu ovog Odjeljka.

Odjeljak 3.

“Nepravilnost” znači kršenje odredbe Memoranduma o financiranju, ili relevantnog nacionalnog zakona, kao rezultat čina ili propusta od strane nekog gospodarskog subjekta, koji je naudio ili bi mogao nauditi općem proračunu Zajednice kroz neki neopravdani izdatak.

Odjeljak 4.

- (1) Tijekom dva mjeseca nakon kraja svakog tromjesečja, države korisnice izvještavaju Komisiju, OLAF, o svim nepravilnostima koje su bile predmetom inicijalnih upravnih ili sudskih istraga.

U tu svrhu, one u najvećoj mogućoj mjeri dostavljaju detalje o:

- pojedinostima mjere koju podupire ISPA,
- odredbi koja je prekršena, prirodi i iznosu izdataka; u slučajevima u kojima nije izvršeno nikakvo plaćanje, iznosima koju bi bili pogrešno plaćeni da nepravilnost nije otkrivena, osim u slučaju kada se greška ili nemar otkrio prije plaćanja ili nije rezultirao nikakvom upravnom ili sudskom kaznom,
- ukupnom iznosu i njegovoj podjeli između različitih izvora financiranja,
- razdoblju tijekom kojeg ili trenutku u kojem je nepravilnost učinjena,
- praksi primijenjenoj pri nastanku nepravilnosti,
- načinu na koji je nepravilnost otkrivena,
- nacionalnim vlastima ili tijelima koja su sastavila službeno izvješće o nepravilnosti,

- financijskim posljedicama, obustavi plaćanja, ako postoji, i mogućnosti povrata sredstava,
- datumu i izvoru prve informacije koja je dovela do sumnje da se radi o nepravilnosti, datumu kada je sastavljeno izvješće o nepravilnosti, ako je relevantno, državi korisnici i uključenim trećim zemljama,
- identitetu uključenih fizičkih i pravnih osoba, osim u slučajevima kada takva informacija nije relevantna za borbu protiv nepravilnosti s obzirom na prirodu predmetne nepravilnosti.

(2) Kada neke od informacija na koje se odnosi odlomak (1), posebno one koje se odnose na praksu u nastajanju nepravilnosti i način na koji je otkrivena, nisu dostupne, države će korisnice, koliko je to moguće, Komisiji dostaviti informacije koje nedostaju prilikom dostavljanja sljedećih tromjesečnih izvješća o nepravilnostima.

(3) Ako nacionalne odredbe propisuju povjerljivost istraga, dostavljanje informacija je podložno odobrenju nadležnog suda.

Odjeljak 5.

Svaka država korisnica odmah izvještava Komisiju, i kada je to potrebno, zainteresirane države članice, o svim nepravilnostima koje su otkrivene ili za koje se sumnja da su se dogodile, u slučaju kada postoji bojazan da:

- bi one mogle brzo imati reperkusija izvan njezinog teritorija i/ili,
- da se pokazalo da se radi o novom načinu zloupotrebe.

Odjeljak 6.

Tijekom dva mjeseca nakon kraja svakog tromjesečja države korisnice izvještavaju Komisiju, uz reference na sva prethodna izvješća na temelju Odjeljka 4., o pokrenutim postupcima vezanim uz sve nepravilnosti o kojima je prethodno izvještavano i svim važnim promjenama koje su iz toga rezultirale, uključujući sljedeće:

- iznosima koji su vraćeni, ili onima za koje se očekuje da će biti vraćeni,
- privremenim mjerama koje su države korisnice poduzele kako bi osigurale povrat pogrešno plaćenih sredstava,
- sudskim i upravnim postupcima pokrenutim u cilju povrata pogrešno plaćenih sredstava i primjene sankcija,
- razlozima odustajanja od postupaka povrata; Komisiju se, koliko god je to moguće, obavještava prije donošenja odluke,
- svakom odustajanju od kaznenog gonjenja.

Države korisnice izvještavaju Komisiju o upravnim ili sudskim odlukama, ili njihovim glavnim točkama, koje se odnose na prekid tih postupaka.

Odjeljak 7.

U slučaju da ne postoje nepravilnosti o kojima treba izvijestiti u referentnom razdoblju, države korisnice obavještavaju Komisiju o toj činjenici u istom roku koji je naveden u Odjeljku 4.(1).

Odjeljak 8.

Kada nadležna tijela države korisnice na izričiti zahtjev Komisije odluče inicirati ili nastaviti pravne postupke u cilju povrata pogrešno plaćenih sredstava, Komisija može odlučiti državi korisnici nadoknaditi sve ili dio pravnih troškova ili troškova nastalih izravno u pravnim postupcima, na temelju predočenja dokumenata, čak i kada postupak nije bio uspješan.

Odjeljak 9.

- (1) Komisija održava odgovarajuće kontakte s dotičnom državom korisnicom kako bi dopunila dostavljene informacije o nepravilnostima iz Odjeljka 4., o postupku iz Odjeljka 6. i posebno o mogućnostima povrata.
- (2) Neovisno od kontaktima navedenim u odlomku (1), Komisija obavještava države korisnice u slučajevima kada je priroda nepravilnosti takva da sugerira da bi se ista ili slična praksa mogla dogoditi u drugim državama korisnicama.
- (3) Komisija organizira informativne sastanke na razini Zajednice za predstavnike država korisnica kako bi s njima proučila informacije dobivene na temelju Odjeljaka 4., 5. i 6., i na temelju stavka (1) ovog Odjeljka, posebno s obzirom stečene pouke vezane uz nepravilnosti, preventivne mjere i pravne postupke.
- (4) Na traženje države korisnice ili Komisije, države korisnice ili Komisija se međusobno konzultiraju kako bi zatvorile sve rupe u zakonu koje bi mogle naštetiti interesima Zajednice, a koje su postale evidentnima tijekom provedbe važećih odredbi.

Odjeljak 10.

Komisija u okviru aktivnosti sprječavanja prijevara redovito izvještava države korisnice o opsegu sredstava uključenih u otkrivene nepravilnosti, kao i različitim kategorijama nepravilnosti, koje su podijeljene prema vrsti i numerirane.

Odjeljak 11.

- (1) Države korisnice i Komisija poduzimaju sve potrebno kako bi osigurale da informacije koje razmjenjuju ostanu povjerljive.
- (2) Informacije na koje se odnosi ovaj sporazum, pogotovo se ne smiju slati nikom osim osobama u državama korisnicama ili u institucijama Zajednice čije dužnosti zahtijevaju da imaju pristup tim informacijama, osim ako države korisnice koje informacije daju nisu izričito na to pristale.
- (3) Imena fizičkih i pravnih osoba mogu se otkriti drugoj državi korisnici ili instituciji Zajednice samo kada je to potrebno radi sprječavanja ili gonjenja nepravilnost ili kako bi se ustvrdilo da li se navodna nepravilnost dogodila.
- (4) Dostavljene informacije ili informacije dobivene na bilo koji drugi način temeljem ovog sporazuma pokriva profesionalna povjerljivost i zaštićene su na isti način kao što su slične informacije zaštićene nacionalnim zakonodavstvom države korisnice koja ih je dobila, kao i odgovarajućim odredbama primjenjivim na institucije Zajednice.

Osim toga, te se informacije ne mogu koristiti ni u kakve druge svrhe osim onih reguliranih ovim sporazumom, osim ako tijela koja su ih dostavila ne daju svoj izričit pristanak, te pod uvjetom da odredbe na snazi u državama korisnicama u kojima se nalazi tijelo primatelj ne zabranjuju ovakvu dostavu ili korištenje.

- (5) Stavci (1) do (4) ne sprječavaju korištenje informacija dobivenih na temelju ovog sporazuma u bilo kojem pravnom postupku koji se naknadno pokrene zbog nepoštivanja pravila Zajednice na području pretpristupne pomoći. Nadležno tijelo država korisnica koje je dostavilo informacije mora biti informirano o ovakvom korištenju.
- (6) Kada država korisnica Komisiju obavijesti da je fizička ili pravna osoba čije je ime priopćeno Komisiji sukladno ovom sporazumu, u daljnjoj istrazi dokazala da nije bila uključena ni u kakvu nepravilnost, Komisija o toj činjenici odmah obavještava svakoga kome je otkrila ime na temelju ovog sporazuma. Takva će osoba nakon toga prestati biti tretirana, na temelju prethodne obavijesti, kao osoba uključena u predmetnu nepravilnost.

Odjeljak 12.

Vraćeni se iznosi dijele između država korisnica i Zajednice prema stopama zajedničkog sufinanciranja proporcionalno izdacima koje su već učinile.

Odjeljak 13.

Provjere i inspekcije na licu mjesta, izvršene u cilju zaštite financijskih interesa Zajednice od nepravilnosti definiranih u Odjeljku 3., Komisija priprema i provodi u tijesnoj suradnji s nadležnim tijelima dotične države korisnice, koja su pravovremeno obaviještena o predmetu i cilju provjera i inspekcija na koje se ovaj Prilog odnosi, kako bi mogla pružiti potrebnu pomoć. U cilju toga dužnosnici dotične države korisnice mogu sudjelovati u provjerama i inspekcijama na licu mjesta.

Nadalje, ako dotična država korisnica to želi, nadležna tijela Komisije i države korisnice mogu zajednički provesti provjere i inspekcije na licu mjesta.

Odjeljak 14.

Komisija provodi provjere i inspekcije na licu mjesta kod gospodarskih subjekata, tj. fizičkih i pravnih osoba, ili drugih tijela s dodijeljenom pravnom osobnošću, u slučajevima kada postoje razlozi za sumnju o počinjenim nepravilnostima.

Kako bi se Komisiji olakšalo provođenje takvih provjera i inspekcija, od gospodarskih subjekata se traži da dozvole pristup svojim objektima, zemljištu, prometnim sredstvima ili drugim područjima koja se koriste u poslovne svrhe.

Kada je to stvarno potrebno radi utvrđivanja postojanja nepravilnosti, Komisija može provesti provjere i inspekcije na licu mjesta kod drugih relevantnih gospodarskih subjekata, kako bi dobila pristup predmetnim informacijama koje ti subjekti posjeduju o činjenicama podložnim provjerama i inspekcijama na licu mjesta.

• Odjeljak 15.

- (1) Provjere i inspekcije na licu mjesta, na temelju ovlasti i odgovornosti Komisije, provode njezini dužnosnici ili drugi službenici propisno ovlašteni relevantnim Komisijinim pravilima (u daljnjem tekstu 'Komisijini inspektori'). Osobe koje država korisnica Komisiji stavi na raspolaganje kao detaširane nacionalne stručnjake mogu pomagati u takvim provjerama i inspekcijama.

Komisijini će inspektori koristiti svoje ovlasti nakon što predoče pisano ovlaštenje koje pokazuje njihov identitet i funkciju, zajedno s dokumentom koji navodi predmet i cilj provjere ili inspekcije na licu mjesta.

Podložno primjenjivim zakonima Zajednice, od njih se traži da se pridržavaju pravilnika koje određuju zakoni dotične države korisnice.

- (2) Uz suglasnost dotične države korisnice, Komisija može tražiti pomoć dužnosnika države korisnice kao promatrača i pozvati vanjska tijela koje pod njezinom odgovornošću pružaju tehničku pomoć. Komisija osigurava da gore navedeni dužnosnici i tijela pruže sve relevantne garancije o tehničkoj kompetenciji, nezavisnosti i poštivanju profesionalne tajne.

Odjeljak 16.

- (1) Komisijini inspektori imaju pristup, pod istim uvjetima kao i nacionalni upravni inspektori i uz poštivanje nacionalnog zakonodavstva, svim informacijama i dokumentaciji o predmetnim operacijama koje su potrebne za pravilno izvršenje provjera i inspekcija na licu mjesta. Mogu koristiti ista inspekcijska sredstva kao i nacionalni upravni inspektori, posebno kopirati relevantne dokumente.

Provjere i inspekcije na licu mjesta mogu se posebno odnositi na sljedeće:

- poslovne knjige i dokumente kao što su računi, popisi uvjeta, obračuni plaća, izjave o korištenom materijalu i obavljenom poslu i bankovni izvodi u posjedu gospodarskih subjekata,
- kompjuterske podatke,
- sustave i metode proizvodnje, pakiranja i distribucije,
- fizičke kontrole prirode i količine robe ili dovršenih operacija,
- uzimanje i provjeru uzoraka,
- napredak radova i investicije za koje je osigurano financiranje, te korištenje završenih investicija
- proračunske i knjigovodstvene dokumente,
- financijsku i tehničku provedbu subvencioniranih projekata.

- (2) Kada je to potrebno, država korisnica na zahtjev Komisije poduzima odgovarajuće preventivne mjere prema nacionalnim zakonima, naročito u cilju osiguravanja dokaza.

Odjeljak 17.

- (1) Dostavljene informacije ili informacije dobivene u bilo kojem obliku na temelju ovog Priloga pokriva profesionalna tajna i zaštićene su na isti način kao što su slične

informacije zaštićene nacionalnim zakonodavstvom države korisnice koja ih je dobila, te odgovarajućim odredbama primjenjivim na institucije Zajednice.

Takve informacije ne mogu se dostaviti drugim osobama osim onih u institucijama Zajednice ili države korisnice, čije dužnosti zahtijevaju da ih znaju, niti ih institucije Zajednice mogu koristiti u bilo kakve druge svrhe osim osiguravanja učinkovite zaštite financijskih interesa Zajednice u svim državama korisnicama. Kada država korisnica informacije dobivene od dužnosnika koji kao promatrači pod njezinim ovlastima sudjeluju u provjerama i inspekcijama na licu mjesta namjerava koristiti u druge svrhe, za to traži pristanak države korisnice iz koje je ta informacija dobivena.

- (2) Komisija što žurnije izvještava nadležno tijelo države na čijem se teritoriju odvijaju provjera ili inspekcija na licu mjesta o svim činjenicama ili sumnjama povezanim s nepravilnošću o kojoj je obaviještena tijekom provjere ili inspekcije na licu mjesta. U svakom se slučaju od Komisije zahtijeva da gore spomenuto tijelo obavijesti o rezultatu takvih provjera i inspekcija.
- (3) Komisijini inspektori osiguravaju da se pri izradi njihovih izvješća u obzir uzmu zahtjevi nacionalnog zakonodavstva dotične države korisnice. Materijal i popratni dokumenti navedeni u Odjeljku 16. prilažu se ovim izvješćima. Tako pripremljena izvješća mogu se koristiti kao (prihvatljivi) dokazi u upravnim ili sudskim postupcima države korisnice u kojima se njihova upotreba pokaže nužnom, na isti način i pod istim uvjetima kao i upravna izvješća nacionalnih inspektora, te će imati istu vrijednost kao i takva izvješća. Kada se inspekcija provodi zajednički, od nacionalnih inspektora koji sudjeluju u operaciji traži se da supotpisu izvješće koje sastave Komisijini inspektori.

Odjeljak 18.

Kada se gospodarski subjekti iz Odjeljka 14. odupiru provjeri ili inspekciji na licu mjesta, dotična država korisnica, postupajući u skladu s nacionalnim pravilima, Komisijinim inspektorima pruža pomoć potrebnu za vršenje svoje dužnosti provođenja provjere ili inspekcije na licu mjesta.

Na državi korisnici je da poduzme sve potrebne mjere u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

Prilog III.6

Zahtjevi za informiranjem i promidžbom

PRAVILA O DETALJNIM PRIPREMAMA ZA INFORMIRANJE I PROMIDŽBU

1. *Ciljevi i opseg*

Informativne i promidžbene mjere vezane na pomoć iz programa ISPA namijenjene su sljedećem:

- povećanju svijesti javnosti o aktivnostima Europske zajednice i njihove transparentnosti,
- informiranju potencijalnih korisnika i profesionalnih organizacija o mogućnostima programa ISPA.

Informiranje i promidžba odnose se na sve mjere u sklopu kojih program ISPA daje financijsku pomoć.

Cilj je informativnih i promidžbenih mjera informirati javnost, kao i potencijalne i krajnje korisnike, uključujući:

- regionalne, lokalne i druge javne vlasti,
 - gospodarske i socijalne partnere,
 - nevladine organizacije,
 - operatore i promicatelje projekta,
 - sve druge zainteresirane stranke
- o mogućnostima koje pruža program ISPA.

2. *Opća načela*

Tijelo odgovorno za provedbu nekog ISPA projekta (u daljnjem tekstu "odgovorno tijelo") zaduženo je za sve promidžbene mjere na licu mjesta. Promidžba se odvija u suradnji s odjelima Komisije koji su obaviješteni o mjerama poduzetim s ovim ciljem.

Odgovorno će tijelo poduzima odgovarajuće administrativne korake kako bi osiguralo učinkovitu primjenu ovih odredbi i suradnju s odjelima Komisije.

Informativne i promidžbene mjere poduzimaju se pravovremeno, nakon što se donese odluka o pomoći kroz program ISPA. Komisija zadržava pravo pokretanja postupka smanjenja, suspenzije ili otkazivanja pomoći kroz program ISPA, ako država korisnica ne zadovoljava svoje obveze iz ovog Priloga. U takvim se slučajevima primjenjuje postupak naveden u Prilogu III.1, odjeljku VIII Memoranduma o financiranju u okviru programa ISPA, koji se sklapa sa svakom državom korisnicom.

3. *Smjernice za informativne i promidžbene aktivnosti*

Neovisno o detaljnim pravilima navedenim pod točkom 4., sljedeća se načela primjenjuju na sve informativne i promidžbene mjere:

3.1 Sredstva javnog priopćavanja

Odgovorno tijelo na najadekvatniji način informira sredstva javnog priopćavanja o aktivnostima koje sufinancira program ISPA. Doprinos Europske zajednice se adekvatno odražava u toj informaciji.

U tom cilju, formalni početak projekata i važnih faza u njegovoj provedbi predmetom je informativnih mjera, posebno u regionalnim sredstvima javnog priopćavanja (tisak, radio i televizija). Odgovarajuća se suradnja mora osigurati s delegacijama Europske komisije u dotičnim državama korisnicama.

3.2 Informativni događaji

Organizatori informativnih događaja kao što su konferencije, seminari, sajmovi i izložbe vezani uz provedbu projekata djelomično financiranih iz programa ISPA, na eksplicitan način prikazuju sudjelovanje Europske zajednice. Treba koristiti mogućnost korištenja zastave Europske zajednice u dvoranama za sastanke, i simbola Europske zajednice na dokumentima. Delegacije Europske komisije u državama korisnicama po potrebi pomaže u pripremi i provedbi takvih događaja.

3.3 Informativni materijal

Publikacije (kao što su brošure i letci) o projektima ili sličnim mjerama na naslovnoj stranici trebaju osim nacionalnog, regionalnog ili lokalnog simbola, sadržavati jasnu indikaciju simbola Europske zajednice.

Kada publikacija uključuje predgovor, on mora biti potpisan i od strane odgovorne osobe u državi korisnici, i u ime Komisije odgovornog člana Komisije ili njegovog predstavnika, kako bi se osiguralo da je sudjelovanje Europske zajednice jasno naznačeno. Takve publikacije zainteresirane stranke za dodatne informacije upućuju na odgovorno tijelo.

Gore spomenuta načela također se primjenjuju na audio-vizualni materijal i Internet stranice.

4. *Dužnosti država korisnica*

Informiranje i promidžba predmetom su koherentnog niza mjera koje definira odgovorno tijelo u suradnji s Komisijom tijekom trajanja projekta. Države korisnice osiguravaju da su predstavnici Komisije, uključujući njezine delegacije, odgovarajuće uključeni u najvažnije javne aktivnosti povezane s programom ISPA.

Dok su projekti u provedbi, odgovorno tijelo poduzima sljedeće mjere kako bi istaknulo sudjelovanje programa ISPA u navedenom projektu:

a) Informacije relevantne za projekt

Informativne i promidžbene mjere na licu mjesta poduzimaju se kako bi se javnost informiralo o pomoći Europske zajednice kroz program ISPA. Odgovorno tijelo u najadekvatnijem obliku objavljuje sadržaj projekata i osigurava da se dokumenti diseminiraju lokalnim i regionalnim sredstvima javnog priopćavanja, te ih ima spremne za zainteresirane stranke.

Mjere na licu mjesta trebaju uključivati:

- panoje podignute na gradilištima,
 - trajne komemorativne ploče na infrastrukturi, dostupne javnosti,
- koji moraju biti postavljeni u skladu s posebnim odredbama o informiranju na gradilištu, koji su u daljnjem tekstu detaljno opisani.

b) Opće informacije povezane s programom ISPA

Osim navedenog pod točkom (a), nacionalni ISPA koordinator redovito proizvodi opće informacije o pomoći alociranoj dotičnoj državi kroz program ISPA, naglašavajući provedbu projekata i postignute rezultate. Ove se opće informacije trebaju proizvesti barem jednom godišnje, te trebaju biti priložene u godišnjem izvješću Komisiji. Ove informacije će biti u obliku brošura od općeg interesa, profesionalnog audio-vizualnog materijala (npr. spot) i tiskovnih konferencija na odgovarajućoj razini. Te informacije grupiraju projekte prema njihovoj prirodi i/ili se usredotočuju na projekte od relevantnog interesa. Treba ih dostaviti nacionalnim i regionalnim televizijskim i radio postajama, Komisiji, te na zahtjev drugim zainteresiranim stranama kao što je definirano u stavku 1.

5. Rad odbora za praćenje

- Predstavnici Komisije u Odboru za praćenje, u suradnji s nacionalnim ISPA koordinatorom, osiguravaju usklađenost s odredbama o promidžbi, osobito onim povezanim s panoima i komemorativnim pločama (vidi posebne odredbe u daljnjem tekstu).
- Odgovorno tijelo dostavlja predsjedavajućem Odbora za praćenje informativne i promidžbene mjere i odgovarajuće dokaze kao što su fotografije. Kopije takvih materijala šalju se Komisiji.
- Predsjedavajući Odbora Komisiji prosljeđuje sve potrebne informacije koje je potrebno uzeti u obzir u godišnjem izvješću.
- Odbor za praćenje osigurava da su dostupne odgovarajuće informacije o njegovom radu. U tom cilju svaki odbor za praćenje informira sredstva javnog priopćavanja, koliko god to često smatra potrebnim, o napretku na projektu/projektima za koje je odgovoran. Predsjedavajući je odgovoran za kontakte s medijima, a predstavnik Komisije mu pomaže.
- Odgovarajući se aranžmani također dogovaraju, u suradnji s Komisijom i njezinim delegacijama u državama korisnicama, kada se odvijaju važni događaji kao što su sastanci na vrhu ili otvaranja.

6. *Završne odredbe*

Komisija može pokrenuti posebne dodatne mjere kako bude smatrala odgovarajućim, nakon rasprave s nacionalnim koordinatorom za program ISPA i odgovornim tijelom.

Odgovorno tijelo u svakom slučaju može provoditi dodatne mjere. Ono konzultira Komisiju i informira je o inicijativama koje poduzima, kako bi Komisija na adekvatan način mogla sudjelovati u njihovoj realizaciji.

Kako bi pospješila provedbu ovih odredbi, Komisija može pružiti odgovarajuću pomoć i izdati smjernice.

Posebne odredbe o panoima i komemorativnim pločama

U cilju vidljivosti ISPA projekata, države korisnice osiguravaju poštivanje sljedećih informativnih i promidžbenih mjera

1. Panoi

Panoi se postavljaju na gradilištima projekata financiranih iz programa ISPA. Takvi će panoi uključuju prostor rezerviran za navođenje sudjelovanja Europske zajednice.

Panoi moraju biti veličine koja odgovara opsegu operacije.

Dio panoa rezerviran za Europsku zajednicu mora zadovoljavati sljedeće kriterije:

- da zauzima najmanje 50% ukupne površine panoa,
- da sadržava standardizirani simbol Europske zajednice i tekst sličan onome iz priloženog primjera.

Ako odgovorno tijelo ne podigne pano kojim oglašava svoje vlastito sudjelovanje u financiranju projekta, pomoć Europske zajednice se mora prikazati na posebnom panou. U takvim slučajevima, gornje primjedbe vezano na dio Europske zajednice primjenjuju se analogijom.

Panoi se ne uklanjaju prije isteka 6 mjeseci od završetka radova, te se zamjenjuju komemorativnom pločom u skladu s odredbama pod točkom 2.

2. Komemorativne ploče

Trajne se komemorativne ploče postavljaju na mjestima dostupnim javnosti. Osim simbola Europske zajednice, takve ploče moraju spomenuti doprinos Europske zajednice projektu.

Treba koristiti sljedeći tekst kao smjernicu za traženi sadržaj:

“Ovaj je projekt sufinanciran u visini od % od strane Europske zajednice. Nakon završetka ____ godine, ukupna vrijednost projekta je iznosila ____ (nacionalna valuta), a ukupni doprinos Europske zajednice je bio ____ (nacionalna valuta).”

- PRIMJER -

Naslov projekta			
Lokacija			
Europski simbol	Financira:		
	Europska unija (bespovratna sredstva)	...	(lokalna valuta)
		... €	
	MFI (zajam)	... €	...
			(lokalna valuta)
Provedbeno tijelo:	{ Ministarstvo ... }		
	{ Agencija ... }		
Vlasnik:	{ Ime vlasnika }		
Nadzor i upravljanje:	{ Ime trgovačkog društva }		
Izvođač:	{ Ime izvođača }		

ooOOOoo

Članak 3.

Financijske obveze koje će nastati za Republiku Hrvatsku na temelju Memoranduma iz članka 1. ovog Zakona, planirat će se sukladno odredbama propisa o izvršavanju državnih proračuna za 2006. i slijedeće četiri godine.

Članak 4.

Provedba ovog Zakona u djelokrugu je središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove financija i poslove vodnog gospodarstva Republike Hrvatske.

Članak 5.

Memorandum iz članka 1. ovog Zakona stupa na snagu na dan stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 6.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objave u «Narodnim novinama».

KLASA:
UR.BROJ:
Zagreb,

Predsjednik Hrvatskog Sabora
Vladimir Šeks, v.r.

OBRAZLOŽENJE

Člankom 1. ovog Zakona propisano je da se potvrđuje Memorandum o financiranju usuglašen između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o dodjeli pomoći iz Instrumenta za pretpristupnu strukturnu politiku za sljedeću mjeru Program za vode i otpadne vode u Karlovcu za grad Karlovac, Karlovačka županija, Hrvatska, sukladno odredbama članka 139. Ustava Republike Hrvatske čime se iskazuje formalni pristanak Republike Hrvatske da bude vezana ovim međunarodnim ugovorom.

Članak 2. sadrži tekst Memoranduma iz članka 1. ovog Zakona u izvorniku na engleskom i prijevod na hrvatski jezik.

Člankom 3. uređeno je da se financijske obveze koje nastaju za Republiku Hrvatsku temeljem Memoranduma iz članka 1. ovog Zakona, podmiruju u skladu s odredbama propisa o izvršavanju državnih proračuna za 2006. i sljedeće četiri godine.

Člankom 4. utvrđeno je da je provedba ovog Zakona u djelokrugu središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove financija i poslove vodnog gospodarstva Republike Hrvatske.

Člankom 5. utvrđuje se da Memorandum iz članka 1. ovog Zakona stupiti na snagu na dan stupanja na snagu ovog Zakona, u skladu s posebnom izjavom Vlade Republike Hrvatske upućenom Europskoj komisiji, dana 6. veljače 2006. godine.

Člankom 6. utvrđuje se stupanje na snagu Zakona o potvrđivanju Memoranduma iz članka 1. ovog Zakona.